

yeni
5 bahar
2023
sayı 1

Dönüm

Kabataş Erkek Lisesi ● dönümlük edebiyat dergisi



Ben oraya koymuştum, almışlar,
Arasına sıkışık saatlerin.
Çıkarır bakardım kimseler yokken;
Beni bana gösterecek aynamdı, almışlar.

Behçet Necatigil



SEMA ÇİMEN
(1971-2023)



**Sen Bizden
Hiç Gitmedin!**



DÖNÜM

Dönümlük Edebiyat Dergisi
Yeni Nesil Sayı:5
Bahar' 2023

KURUCUSU:
Behçet Necatigil

SAHİBİ :
Kabataş Erkek Lisesi Adına
Okul Müdürü
Dr. Muharrem Bayrak

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:
Emrah Ayhan

EDİTÖRLER:
Filiz İlaslan
Duygu Elif Yalçın
Özlem Kopuz Demirci
Burcu Arslan
Yüksel Bacak
Şemsettin Şeker
Tuğyan Anıl Pehlivan
Emrah Ayhan
Necati Siyahhan

KAPAK TASARIM:
Hakan Sümer

KAPAK RESMİ:
Hülya Çullu

TASARIM:
Necati Siyahhan
Abdurrahim Karakaya

E-POSTA:
donumdergisi@gmail.com

İSTEME ADRESİ:
Kabataş Erkek Lisesi
Çırağan Caddesi No:40
Ortaköy-Beşiktaş/İstanbul
Tel: 0212 259 91 12

Kabataş Erkek Lisesi
Eğitim Vakfı
Kültür Hizmetidir

- 2 — BAŞYAZI/ Necati Siyahhan
4 — ANLAMSIZLIK/ Nilay Abacı
6 — BALIK/ Eylül Uyar
7 — BİR YOLCULUĞUN SONU BİR YOLCULUĞUN BAŞLANGICI/
Sevgi Kırmızıbekmez
9 — BEYAZ GÖMLEK/ Sude Nur Ergün
11 — BULUTLAR DA AĞLAMALI/ Ece İdil Uçar
13 — SEN HİÇ Mİ HİÇ AZALMIYORSUN/ Necati Siyahhan
15 — DAMLALARDA SAKLI KÜÇÜKLÜĞÜM/ Buse Ceylin Ayyıldız
19 — DEFTER/ Ahmet Burak Arıkan
22 — YARILMIŞ KURAK TOPRAKLAR/ Gülistan Zühre Bimay
23 — SEFERİ/ Mehmet Ensar Şahvelet
24 — DUYGUSAL ZEKA/ Efe Esmer
26 — CİLALI HAYALLER DEVRİ/ Efe Erdem Ersoy
28 — SESLEN İNSANLIĞA/ Esra Kübra Türe
29 — "CRINGE"/ Fatih Canpolat
31 — GARİP ÖN SÖZÜ ÜZERİNE/ Meltem M. Gürbüz
33 — BANA SÖYLEDİKLERİNİ HATIRLA/ Serra Ahsen Yamanoğlu
37 — ARTIKLAR VE YALNIZLAR/ Gülistan Zühre Bimay
38 — İSTİRABIN PANZEHRİ/ Gülşah Hazal Andiçi
40 — HER GÜN ÇİÇEK AÇAR/ Betül Akkaya
42 — BİR İNSAN DOĞUYOR... YİNE/ Dicle Deniz Yalçın
43 — DÜNYAMIZIN BİLİNMEYEN BÜYÜK SORUNU: HIZLI MODA/
Melis Durgun
44 — İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI/ Nazım Tüzün
46 — İKİ GÜN/ Alperen Ekici
48 — İKİNCİ BEYİN/ Kaya Altuntaş
50 — HÜMANIN SIRRI/ Elif Zeynep Akça
51 — İNSAN NASIL MUTLU OLUR/ Kaan Karabulut
53 — İTİRAF/ Beren Sözat
55 — KAFAMI SALLAMAK ÜZERİNE/ Emirhan Çakmak
57 — KAPININ GÖZÜ/ Mehmet Ensar Şahvelet
59 — İHTİMALLER/ Fatih Canpolat
60 — KAYBOLAN ÇOCUK/ Çiçek Haliloğlu
61 — TABLODAKİ AYDINLIK GECE/ Elif Su Ertuğral
62 — KIRMIZI KIRILDIĞINDA/ Gülnihal Delice
65 — LEYLA VE HAYALLERİ/ Zeynep Ece Arı
68 — SUS SÖYLEME/ Necati Siyahhan
69 — DOĞU AKDENİZ, ENERJİ, POLİTİKA/ Abdurrahim Karakaya
71 — MİTOLOJİ GEÇİDİ: YUNAN'DAN PERSLERE/ Dilay Mehmetoğlu
73 — ARTIK MUTLU OLMAK İSTİYORUM/ İpek Deren Özer
75 — SAATE BAKTI. 11:59/ Mustafa Yusuf Yazıcı
77 — PAZAR/ Defne Su Balkan
80 — İNSANDIM/ Sıla Yaman
81 — DOĞRU VE YANLIŞ/ Mehmet Atacan Süngü
82 — SOVYET EDEBİYATINDAKİ SAVAŞ İMGESİ:
EHRENBURG-ŞOLOHOV İNCELEMELERİ/ Necati Siyahhan
84 — NE İÇİN SANAT/ Beril Kurtoğlu
86 — VAGONA SIĞMAYAN DÜŞÜNCELER/ İpek Ece Okatan
89 — VERONİKA ÖLMEK Mİ İSTİYOR/ Almira Nehir Koşal
92 — SEFİRİ HASILKALEM/ İlker Yasin Başdağ
93 — ZALİMLİĞİN PORTRESİ/ Zehranur Döğenci
95 — ZEBERCET/ Mehmet Ali Davutoğlu

Baş Yazı

Necati Siyahhan

Onlarca yazı yazılıyor, görüş belirtiliyor, tartışılıyor. İnsanlar birbirleriyle konuşuyorlar. Kendilerinden bir parça koparır gibi ağızlarından tükürüyorlar bildiklerini. Milyonlarca baskısı yapılıyor "sabır, kısmet, kafes, han" zırvalarının, milyonlarca baskısı yapılıyor "modern dünya, yalnızlık, gelecek, tutku" zırvalarının. Böyle bir dünyaya sahip değiliz.

Okul dergilerinden bağımsız olarak büfe dergilerinden tutun, yüksek zümre edebiyatı yapan eski başlar, fanzinler ve konferanslarda kendilerini sürten insanlar. Bütünü için bir şey vardır ki kaçınılmaz olandır: ifadesizlik. Ele aldıkları konulardan kendi dünya görüşü dedikleri fikirlerden bir tablo oluşturmak istese insan, yalnızca ne yapacağını bilmez bir ressamın boş tablosuyla karşılaşması kaçınılmaz olacaktır. Çünkü anlattıkları sayfalar

dolusu yazı ya da konuştukları saatler dolusu dökme sözlerin, işin sonuna gelince hiçbir şey ifade etmediği apaçık ortaya çıkacaktır. Alevli birkaç dakika belki, belki fiyakalı birkaç söz ve bilmem kaç sene sonra kendi fotoğraflarının yanında hayal ettikleri o önemli ozansözünden başka bir şeyi belki onlar da beklemiyorlardı, o önemli işi

yaparken. Ama benim, tamamen kendi çıkarımım olan neden ise başkadır: dürüstlük. İnsan kendine karşı dürüst olamıyor.

Dürüst olmayan bir insanın dünyası olamaz.

Etrafımızda onlarca olay gerçekleşiyor, gerçekleşen bu olayların değişimi içinde kendi doğru ve yanlışlarımızı yineliyoruz. Ve de bir çoğu zaman insan, kendi sabitini kaybeden değişen çevrede kötürüm bir muhafazakarlıkla çürüyor. Özellikle bizim coğrafyamızda insanlar, değişen şeylerin mutlak sonuçlarından korkuyor, korkunca kaygılanıyor, kaygılandıkça kendi kabuklarının en derinlerine saklanıyorlar. Ve ne zaman ki değişen çevre olası bir tepkimeyi mecbur kılsa onlardan, kendi kabuklarını yaramayan onlar, değişimin mecbur kuralları doğrultusunda verilmiş bir emri yerine getiriyor. Günün sonunda ise çürüyen bir varlık ve değişimin içinde kaybolmuş eylemler zinciri çıkıyor.

Şimdi böyle bir adamın dürüst olmasının bir imkanı var mıdır? Bir gerekçesi var mıdır? Etrafında olan bütün olaylar ondan bağımsız bir şekilde ilerliyor, söylenen bütün şarkılarda bir söz, bütün düğünlerde bir izleyici olan bir insan kendi düşüncelerinin en radikal noktalarına neden gitsin? Bense şunu desteklerim ki, bir insanın dürüst olmasının tek çaresi bu radikal noktalarda bulunmakken bu radikal noktalara ulaşma ihtiyacı

olmayan insan neden böyle hümanist bir anlayışa sahip olsun, neden dürüst olsun!

Bir olay olur çevresinde. Karşısındaki adam onunla dalga geçmiştir, tokat atmıştır, onu tiye almamıştır, kendi hiyerarşik üstünlüğünden diyelim ki yararlanarak onu "insan" yerine koymayıp da bir "soytarı"ya çevirmiştir. Sonra hiçbir şey olmamış gibi kendi kariyer basamaklarından geçmiştir. Peki o! Soytarı olduğunu çoğu zaman kabullenmez bu olayda, bu olayın falan anında filan yerinde üstün olduğunu savunur. Belki de kimseler diyelim ki tokat yediğini görmemiştir ama o soytarıyla diğer adam bu olayları yaşamıştır ve kendisi bir soytarı olmuştur. Kabullenmemesinin nedeni nedir? Bütün yalancılığı ve ikiyüzlülüğü değil mi? Kendi dünyasının kralı olan o soytarı, kendi kötürüm muhafazakarlığına tutunup da kalmamış mıdır? Yediği tokatı bütün hissizliğiyle bu yalancı tutumuyla örtbas etme çabası içine girmemiş midir?

Dürüst olmayan bir insanın dünyası olmaz.

Gttikçe olaylar artar, değişen olayları kabul lenmez. Kavrayamaz ve kendi ütopyası içinde her şeyin dekorlaştırdığı hiçbir şeyin varlığını kabul etmediği o yerde mahkum olan insan, artık bu noktada neyin düşüncesini ne şekilde anlatacak? İnsan ilişkilerinde her zaman öte değişkenin tutumuna göre yer alan insan, kendi birinci duygularını gündeme taşımadıkça yazdıkları yazılarda neyi kullanacak? Soytarıya döndüğünü görmeyip de ısrarla o büyük krallığında taşlar giyeceğini düşünen insan, düşüncelerinden birkaç zırvadan başka neyi anlatacak?

Okuduğum yazarlardan bazılarında özellikle şu felsefeyi fark ettim: **ya hep ya hiç!** İşte, radikal noktalardan kastım da tam olarak budur. İnsan şayet dürüst olmadığını ve yaptığı eylemin dürüstlüğünden şüphe duyduğu anda bence şunu düşünmelidir: **ya hep ya hiç!** Bunu oluşan bütün olaylar içinde düşünebiliriz ve o zaman ki bizler bir zamanlar kabukların altında ve gölgelerin içinde hapsettiğimiz "ben"imizi bulabiliriz. Ve o "ben"in söylediği her şeyi mutlak kişiliğimiz olarak ele almamız kuşkusuz doğru olacaktır.

Bir olay oldu, her şeyden bağımsız bir biçimde, kendimize karşı tamamen dürüst bir biçimde onu düşündük. Dürüst olmayan bir insan düşünemez yalnızca tepki verir. Ona karşı hissettiğimiz her duygu, kurguladığımız her dakika "mutlak ben" olacaktır. Ve o "mutlak ben" in yargıları tamamen bize ait olacaktır. O olay hakkındaki düşüncelerimiz, görüşlerimiz ve sözlerimiz ise fenomenler üstü bir dünyaya ait olacaktır. Dekorlardan sıyrılmış hayatın yansımalarını o aynadan geçirip topladığımızda ise bizler sanat yapmış olacağız. En güzel şiirlerimiz, en güzel kitaplarımız ve en doğru düşüncelerimizi en radikal halimizde bulacağız.

Günümüzde insanlar gündelik değişen, idraki olmayan olaylar üstüne onlarca yazı yazıyor. Hepsini toplasan ve dizsen bir sıraya ve de yazarlarını alsan oraya, kuşkusuz hiçbirinin kendi yazısını ayırt edemeyecek bir noktaya geldiklerinden başka bir şeyle karşılaşamayacağız. Bazıları yaşayamadığı bir hayatın tasvirini anlatmış, bazıları bir düşüncenin kiblesinde taklitler diziminde mahsur kalmış; kimileri ise büyük seyahatlerin peşinde yazılar yazmış olsa da hiçbiri ama hiçbiri yazılanlardan hiçbirinde kendi seslerini duyamayacaklar.

Çünkü dürüst olmayan bir insanın dünyası olmaz, dünyası olmayanın da sesi olmaz.

Peki edebiyat olarak ele aldığımız bu yazılar, bu sanat kolu, insanın kendi sesinden mahrum ve duvarlar arasında hiçbir varlığın tesiri altında yazılmamış olsa bizler onu okuyup neyi kazanacağız? Yarın ya da bugün, ben ya da sen bu yazıları okuyup, eleştirip, düşünüp neyi amaçlayacağız? İşte, etrafımızda onlarca açıklaması olmayan olayı anlamak için kendimize karşı tamamen çıplak, çevremizde gerçekleşen bütün olayların farkındalığında ve tesirine açık olmalıyız. Belki de bundan sonra bizler, yani yarının büyük adamları; en doğru, en basit, en yalın ve en değerli yazılarımızı yazabiliriz.

Anlamsızlık

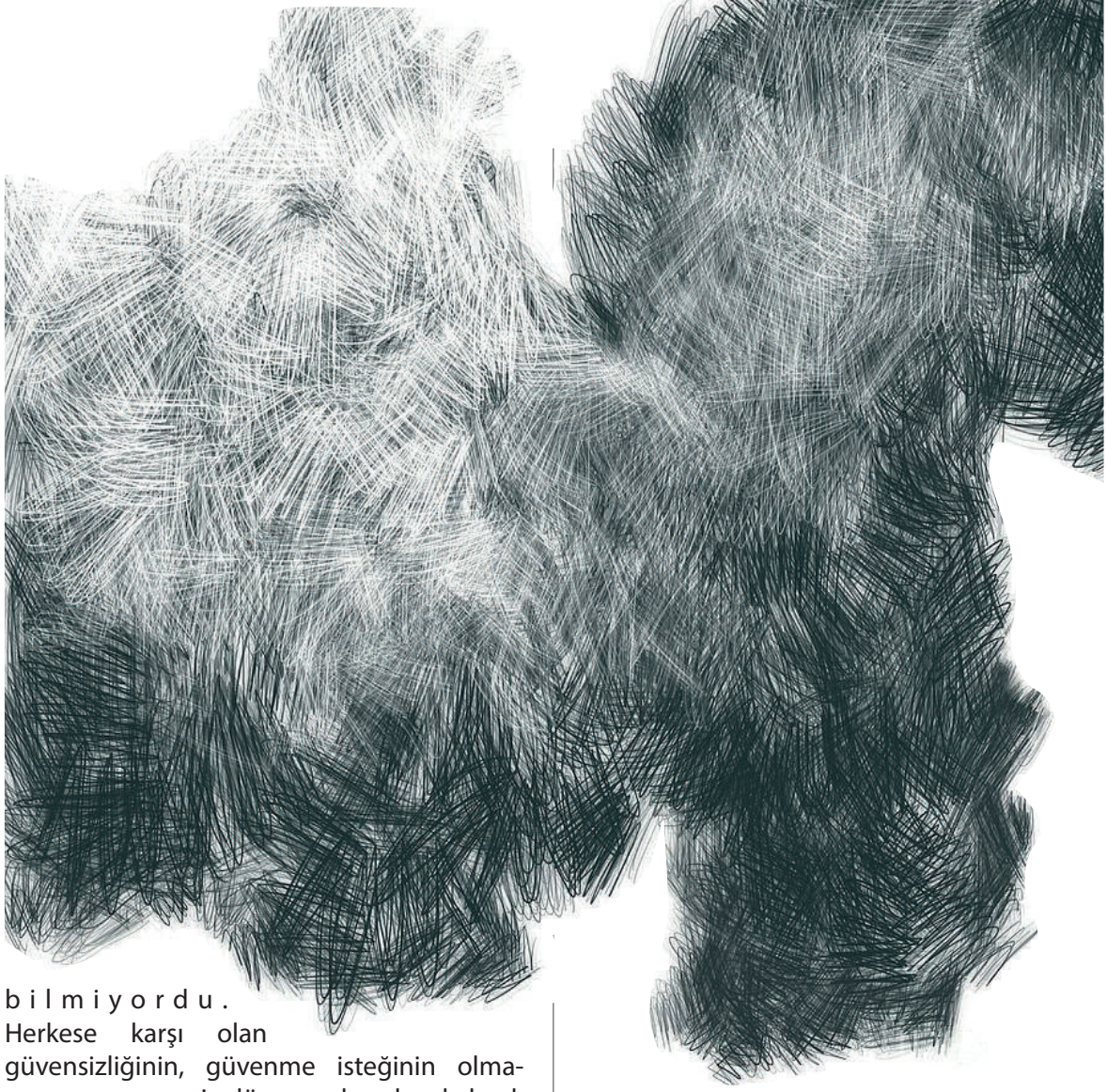
dönüm

Nilay Abacı

Arkasına bakmadan, nereye gittiğini bilmeden yürüyordu. Dışarıdan bakan sanki bir yere yetişmeye çalışıyor sanırdı. İçinde kopan fırtınalar belki de gözlerini kör etmişti. Şu saatten sonra yaşamak ona pek anlamlı gelmiyordu. Otuz altı yıllık hayatında yıllar boyunca hep bir yere ulaşmaya çalışmıştı. Ne bir durup ben ne yapıyorum emin miyim, istiyor muyum diye düşünmüştü ne de etrafındakiler onun bunu fark etmesini sağlamıştı. Daha kendini keşfedememiş, çevreden ne duyduysa, kendine neyin en iyi geleceğini bilmeden sadece daha iyisi olmalıyım düşüncesinde ilerlemişti hayat boyu. Şimdi ise cadde boyunca ilerlerken, yine aceleyle bir toplantıya yetişmeye çalışırken geç de olsa aklına dank etmişti. Ne için yaşıyordu? Yaşadığı bunca şeyin ona getirisi neydi? Neden kendini hayat boyu böyle yıpratmıştı; sağlığını, duygularını düşünmeden bir robot gibi yaşayıp onca şeyden fedakarlık yaptığını sanıp ama kendini hayattan mahrum bırakınca eline ne geçmişti? Sabah erkenden çalışmaya başlayıp etrafındaki insanları umursamadan sadece güç unsuruna odaklanınca neye varmıştı? Bu kadar kendini yıpratmaya değer miydi? Hayatı boyunca hep başkaları için yaşamıştı. Zaten sadece diğer insanların düşüncelerini önemseyen, en iyi olmak için en küçük noktada bile rekabete giren biri kendi için ne kadar yaşayabilirdi ki? Benliğinden vazgeçerek aslında bütün her şeyi mahvederken artık onun için ortada ben kelimesi vardı sadece. Ama bu onun sadece dilinde olan bir şeydi, hiçbir zaman kalbinde 'Ne hissediyorum?' cümlesi yankılanmayan bir

insan ne kadar mutlu olabilirdi? Mutlu olup olmadığını bile anlayamayan birisi olmuştu artık.

Küçük yaşta ailesinin ona uyguladığı disiplin neden olmuştu hayatının şekillenmesine. Sabah okul, öğlenleri piyano dersi sonra özel dersler, gitmesi gereken onca etkinlik ve daha fazlası. Belki her hafta dört kitap bitirirdi; okurdu, okurdu ama işte neye yarar? Ruhunu tanıyamadan sadece okumuş olmak için okuduğu kitaplar onu ne kadar geliştirebilirdi, bilemeyiz. Anne ve babasının ona karşı davranışları sadece ödül sistemi üzerine kuruluydu. Hata yapmanın çok büyük bir suç olduğunu düşündürerek yetiştirmişlerdi onu. Belki idealist, disiplinli bir çocuk yetiştirip onun gelecekte en iyi yerlere gelmesini istiyorlardı fakat ne konuda en iyi olacağını hiç ona sormamışlardı bile. Kendilerine göre bir yargıya varıp onun başka bir birey olduğunu unutmuşlardı dahası ona da unutturmuşlardı. Otuz altı yıldır süregelen benliğinden bu vazgeçiş ya da daha doğru ifade edecek olursak bunu hiç fark etmeyişi ni örtmek istemesi 'Başkaları nasıl yapardı?' ya da 'Böyle yapsam ne derlerdi?' yargılarıyla sonuçlandı. Lise, üniversite derken çalışmış, çalışmış hep çalışmıştı. Gençliğinin en güzel yıllarında yaşatları birden fazla duygular yaşar iken o sadece tek bir şey odaklanmıştı. Ne gözleri aşka gülmüş ne de her gördüğünde içini kıpır kıpır eden kendisini dünyadan soyutlayan biriyle tanışmıştı. Bir sürü tanıdığı insan vardı arkadaşım diyebileceği fakat dostu muydu,



bilmiyordu.

Herkese karşı olan güvensizliğinin, güvenme isteğinin olmasının cezasını iç dünyasında yalnız kalarak çekiyordu fakat bu ondan pek de etkilenmiyordu. Zaten dost, arkadaş pek de umrunda değildi. İç dünyası kararmış biri olarak yaşamını sürdürmeye devam ederken dışarıdan bakan bir insan ona gerçekten imrenerek bakıyordu. Dışarıdan bazı şeyleri görememek normaldir. Buzdağının görünmeyen kısmında o kişinin neler yaşadığını daha doğrusu neler yaşamadığını bilemez kimse. Onca imrenerek baktığımız hayatlarda kim bilir halının altında ne kadar fazla toz vardır? İşte o da bu kişilerden biriydi. Dışarıdan baktığımızda kusursuz hayatı olan, istediği çoğu şeye ulaşmış ve de daha ulaşacak bir sürü hedefi olan bir insan, bir birey. Birey ne demektir diye bakacak olursak bağımsız bir varlığı olan, düşünsel, duygusal nitelikleri ile toplum içinde belirlenen insanlardan biri olarak değerlendirebiliriz. O zaman ona bir birey demek belki de yanlış oldu.

İşte o hiçbir özelliği olmayan caddede bunları

düşünerek ilerliyordu. Otuz altı yıl boyunca hiç aklına gelmemiş şeyler ne olmuştu da şimdi bir anda kafasını meşgul etmeye başlamıştı. Bir müzik belki bir resim belki de bir insan sebep olmuştu buna. Kendisi de bunu anlamamıştı, bazı şeyleri hiç anlamadığı gibi. Bu düşünceler sadece bir dakika içerisinde oluşmuştu, umursamayıp tekrar hafızasında arka plana atıp aynı hayatı yaşamaya devam edecekti ama bir kere de olsa aklına gelmişti ve hafızası o küçük anlamlandıramadığı ve bulamadığı tetikleyici varlığı tekrar gördüğünde ona bunu hatırlatacaktı. Telefonunun saatine baktı, 5 dakika geç kalmıştı. Caddede gözlerini gezdirirken o gözleri gördü ve artık ne yapacağına karar vermesinin zamanı gelmişti.

Balık

dönüm

Eylül Uyar

Balıkçı, denizin dalgalarında alay edencesine dans eden güneş ışığını izliyordu. Geminin güvertesine kollarını dayamış, dirseklerine batan çivinin acısına aldırmaksızın derin düşüncelere dalmıştı. Arkadan gelen ani sesle irkildi:

“Denizi izlemeyi bırak da azıcık işe yara! Balıklar kendi kendilerini yakalamayacak!”

İçinde olduğu durumun yeniden farkına vardı, hayal dünyasından çıktı.

Onun gibilerin işi buydu; güneş yakarcasına derilerine işlerken bıkmadan, usanmadan balık tutmak. Adları, aileleri, nereden geldikleri, görüşleri... Bunların hiçbiri önemli değildi. Düşünceler gemiyi ilerletmez, duygular karın doyurmazdı. Önemli olan tek şey işi yürütüp küçük dünyalarında akşamı aç kalmadan geçirebilmeleriydi.

Balıkçı, bundan şikayet etmezdi. Ne kadar güneş derisini yakmış, elleri ağları çekmekten nasırlaşmış olsa da deniz için bütün bunlara katlanmaya değerdi. Ah o deniz... Evini, hayatını, varını yoğunu geride bırakıp bu zorlu hayatı seçmesinin yegane sebebi de deniz değil miydi zaten? Güverteye bazen hırçın, bazen adeta okşuyormuş gibi vuran dalgaların sesi; denizin ve taze tutulmuş balıkların insanın içini açan kokusu, bütün ihtişamıyla denizin üzerinden yansıyan gökyüzü, martıların sabırsız ötüşleri: “Laftan anlamıyorsunuz! Zevzekliği bırak ve işine dön!”

Kaptanın boğuk sesiyle kendine geldi balıkçı. Yine anlamsızca kişisel hayallere, düşüncelere



dalmıştı. Bireysellik denilen bu zehirden ne zaman kurtulacaktı? Bir sahildeki küçücük, önemsiz bir kum taneciğinden fazla; her gün tonlarca yakaladığı sürülerdeki tek bir balıktan farklı olmadığını ne zaman kabullenecekti?

Balıkçı ipi eline aldı, ağı attı. Düşünmemeliydi, düşünemezdi. Adı, ailesi, nereden geldiği, kim olduğu; hayalleri, denizin içinde uyandırdığı duygular... Önemsizdi bunlar. Onun gibilerin işi buydu çünkü; güneş yakarcasına derilerine işlerken bıkmadan, usanmadan balık tutmak.

Bir Yolun Sonu Bir Yolun Başlangıcı

dönüm

Sevgi Kırmızıbekmez

Otobüse binmeden son bir kez dışarıdaki soğuk havayı içime çektim, verdiğim nefes buhar olup dağıldı. Lambalardan gelen sarı ışık ve terminalin içinden gelen parlak beyaz ışık başımı döndürdü, kendimi içeri attım. Oturdum, başımı cama dayadım, gözlerimi yumdum. Gün içinde olanlar canlandı zihnimde, hepsini hatırlamaya çalıştım. Bazı günler o kadar tekdüze geçer ki bugün gibi yorucu ve zor günlerde onca şeyi nasıl bir günde yaşamış olduğuma şaşarım.

Kahve almak için ofisteki odamdan çıkmıştım. Döndüğümde telefonuma farklı kişilerden birçok bildirim geldiğini gördüm. Annem iki kez aramıştı. Hemen anladım. Birkaç saniye hiçbir tepki veremedim. Sonra oturdum, kalktım, dolandım, elim telefona gitti. Anneannem günlerdir yoğun bakımdaydı, her türlü habere hazır olmamız söylenmişti. Ölümün onun için bir kurtuluş olacağına hepimizin aklı yatıyordu. Ancak insan böyle bir habere nasıl hazır olabilirdi ki? Ölümün hüznünü her halükarda yaşamamız gerekmiyor muydu? Ben bu yası er ya da geç tutacağımı, hüznümü yaşamam gerektiğini biliyordum. Ne var ki yapmam gerekenleri yapana kadar kendimi salamazdım. Annemi aradım. Cenaze yarın olacakmış. Biletimi aldım. İşi nasıl idare ettim, nasıl çıktım hatırlamıyorum. Takside yüzüm yanıyor, kulaklarım uğulduyordu. Artık yapmam gereken pek bir şey kalmamıştı. Öldü, dedim, vefat etti, aramızdan ayrıldı, kaybettik. Ne dersem diyeyim onun o hasta, soluk yüzü geldi aklıma. Son haftasını düşündüm. Kurtuldu, dedim, sıkıntılarını sona erdi. Bu düşünce iyi geldi. En son bu haftanın başında görmüştüm onu. Hastalığı ağırlaştı. İşimden izin alıp

gitmişim Ankara'ya. Ölüm döşeğinin kederi vardı hastane odasında. Yüzünden hayata kalma çabasına dair bir ifade okunmuyordu. Oysa çevresindeki herkes onu hayatta tutmaya çalışıyordu. Bir hafta başarılı oldular da. Bu hafta görmüştüm onu ama aslında çok görüşmezdik onunla. İstanbul'da üniversite kazanıp buraya taşındığımdan beri ancak ara tatillerde görüşebiliyorduk. Annem hep rahatsızlıklarından bahsederdi son yıllarda. Yakın hatıraları düşünmek canımı sıkıyordu ama pek bir şey hissedemiyordum. Taksiden indim. İstanbul'a taşınmadan önceki hayatımız geldi birdenbire aklıma. Her hafta giderdik annemle anneannelere. Sevecen sesi çınladı kulaklarımda. Okulumun nasıl gittiğini sorardı yaptığı şeyleri bize yedirmeye çalışırken. Çok sevgi dolu bir insandı anneannem, gözyaşlarım boşandı. Kendimi terminalin tuvaletine attım. Uzun uzun ağladım. Küçük küçük, film şeridi gibi anılar... O günlerin bir daha gelmeyeceğinin, o sesi ömrüm boyunca bir daha duymayacağımın idraki ağlamamı artırırken, hayatın seyrinin bu olduğunun farkında olmak huzur verdi bana. Huzurlu huzurlu ağladım. Neden sonra sakinleştim. Yüzüme su çarptım. Çay alıp oturdum, gözlerimden sessiz sakin akan yaşlarla çayımı içtim.

Otobüste gözüm kapalı bunları düşünürken yanıma birinin oturduğunu hissettim. Yavaş yavaş gözlerimi açtım, güleç yüzlü bir teyze. Selam verdi, karşılık verdim. Ağlamış olduğumu anlamış olacak ki neyim olduğunu sordu. Anneannemi kaybettik, dedim, cenazesine gidiyorum. Baş sağlığı diledi, hep duyduğumuz o alışılmış sözleri sıraladı bir bir.

Kederimi hissettiği belliydi, uzun süre sessiz kaldı. Üzüntümü paylaşmak iyi geldi. Artık biri biliyordu ve bu kişi duyarlı birine benziyordu. Ben de sormak gereği hissettim,

“Siz nereye gidiyorsunuz?” Geline doğum yapmış.

“Cuma günü yola çıkacaktık. Erken doğum olmuş. Eşim işlerini ayarlayamadı. Bana apar topar bir bilet ayarladık. İlk torunum. Torun çok başka olur derler. Pek heyecanlıyım, kızım, keşke doğumda da kızımın yanında olabilseydim.” İyi dileklerimi ilettim. Bir anlığına kendi üzüntümü unuttum. Yeni başlayan bir hayat, sonsuz seçenek, tatlı umutlar. Etrafı kendini sevenlerle dolu, acıksa doyurulacak, üşüse ısıtılacak, düşse kaldırılacak bir bebek. Bir hayatın başlangıcının kutsallığı ve her hayatın ereceği mutlak son... Paylaşılan sevinç ve keder. Yaşamın, dünyanın döngüsü... Herkesin bir zamanı var, diye düşündüm. Anneannemin zamanı bitti, bir bebeğinki başladı. Gözüm daldı, bir süre hiç konuşmadık. Yiyecek içecek servisi geldi. Çay aldık. Ben kek istemedim. Al, kızım, al, dedi, acı kırsın. Aldım. Çayından bir yudum alıp temkinli bir ses tonuyla anneannemin yaşını sordu. Seksen iki yaşındaydı. Sağlık sorunları var mıydı, dedi. Hayatının son yıllarında birçok sağlık sorunuyla boğuşmuştu anneannem. Annem bana çok yansıtmıyordu, biliyordum ama bu son yılların ikisi için de bunaltıcı geçtiğinden eminim. Anneannem özellikle torunlarına karşı çok merhametli bir insandı ama annemle hep atıştırlardı.

“Yaşlılık çok zor, kızım. Benim de başladı rahatsızlıklar, ağrılar. Allah kimseye çekirtmesin.”

“Sizin şimdi önünüzde güzel günler var. Ağrılar ne yazar? Torununuzu kucağınıza alacaksınız, büyüdüğünü, geliştiğini göreceksiniz.” Konu torununa gelince çok heyecanlandı, canlandı adeta.

“Ah, kızım, torunum olacağını öğrendiğimden beri mutluluktan ne yapacağımı şaşırırdım. Konu komşuya anlattım, patikler ördüm, oyuncaklar aldım. Eşim, dur hele, dedi, bir kucağımıza alalım torunu. Dinlemedim. Gelinimin annesiyle dönüşümlü bakıyorduk. Keşke ben de olsaydım doğumda.”

“Bundan sonra doya doya zaman geçirirsiniz artık.”

“İnşallah, kızım, inşallah. Ben dokuz ay da kalırdım kızımla ama evleri küçücük, kendileri anca sığıyor. Hep beraber kalmamız da mümkün olmuyor haliyle. Ne kadar söyledim, ne kadar istedim şöyle genişçe bir eviniz olsun, misafir odanız olsun, gelen kalabalık misafirler kalsın diye. Yok, dediler, dinlemediler. Onlar kendilerine yetecek kadar bir ev istiyorlarmış, büyük evle uğraşamazlarmış. Neymiş? Minimalist olsun istiyorlarmış. Yeni moda buymuş. Bildiklerini okudular, bize de söyleyecek bir şey kalmadı. Şimdi çocukları oldu, yine büyütmeleri gerekecek evi. Bizi dinleselerdi zamanında...”

Söylediklerini dinlerken annemle anneannem geldi aklıma. Ne kadar tanıdık bu konuşmalar bana, bu tonlama, bu üslup. Senelerce bu konuşmalara şahit oldum. Annemin derdini bir türlü anlatamaması, anneannemin hayretler içinde kalması. Çok severlerdi birbirlerini, çok çatıştırlardı. Annem hayatını kendi değerlerine göre, kendine göre anlamlı yaşamak isterdi. Anneannem genç yaşlarından beri yaşadığı zorluklardan edindiği dersleri anneme anlatmaya çalışırdı. O görmüş geçirmişti, cevaplarını almıştı kendince. Kızının boşu boşuna kendi çektiklerini çekmesini istemezdi. Onda cevaplar vardı işte. Derdi neydi kızının? Çocuk işte, bilmez. Oysa hayat cevapları beş şıktan ibaret olan bir test sınavı değildi ki. Hayatta herkesin soruları başka, gidiş yolları başka, cevaplarıysa bambaşkaydı. Bazen tek yanlısı birinin gözündeki bütün doğruları götürürdü, bazen bir doğru bütün yanlışları siler atardı. Hayat; cevapları bulana kadar düşüp kalktığın, güldüğün, ağladığın, sevindiğin, pişmanlıklar yaşadığın yolun kendisiydi. Kendi çıkarımların en değerli hazinendi. Şimdi anneanneciğim bu yolun sonuna gelmiş, kendi biricik yolunu çizmiş, öznel cevaplarını oluşturmuştu. Belki de bulamadığı cevaplar da vardı da bize söylemiyordu. Güldüm. Teyze sebebini anlamadı, çayından bir yudum aldı. Bir yolun sonuna, başka bir yolun ise başlangıcına giden bu otobüs yolculuğu anonslar eşliğinde bitiyordu. Vakitlice AŞTİ'ye vardık.

Beyaz Gömlek

dönüm

Sude Nur Ergün

Yok, bir türlü karar veremiyordum. Bu sabah günümü bu naçiz bedenimde hangi kişiliğimle geçireceğime bir türlü karar veremiyordum. İnsanlar hangi kıyafeti giyeceklerine, hangi parfümü sıkacaklarına, kimle görüşeceklerine karar veremezler, bir de benim karar veremediğim konuya bak. Yoksa... Yoksa ben bir insan değil miyim? Belki de ben hayal dünyasına gömülmüş, hiçbir şeyin farkında olmayan, tüm hafifliğiyle oradan oraya bir kuş gibi uçan rengarenk bir ruhumdur sadece.

Aynada baktım kendime iyice. (Kendimi görebiliyordum, bu iyi bir şey.) Hangi kişiliğe bürüneceğime karar veremememin en büyük sebebi kendime hiçbir şeyi yakıştırmamamdı. Gülümsüyorum, olmuyor; ağlıyorum, o da olmuyor. Bütün ifadeler öyle eğreti duruyor ki suratımda. Hiçbiri olmuyordu. Neyse, birine karar verdim ve hemen çıktım evden. Hava o kadar soğuktu ki arabaya binene kadar ağızım takır takır takırdadı ve muhteşem bir konser verdi. Arabaya binince hemen açtım şarkımı. İş yerine varmama yarım saat vardı ki yolun kenarında otostop çeken bir kadın gördüm. Kadın bembeyaz elbisesinin içinde adeta bir melekti ya da bana öyle geldi. Aldım arabaya kadını. İlk başta sessiz sessiz oturdu. Başıma bela mı aldım acaba, diye sormadım değil kendime. Kadın bir şeylerden bahsetmeye başladı ama nelerden bahsettiğine dair doğru düzgün bir fikrim yok. Tek düşündüğüm kadını istediği

yere bırakıp işe gitmekti. Ama kadın konuştuğu bana bir şeyler oluyordu. Sanki kendimi kaybediyordum. Sanki yumuşacık bir yatağın içine gömülüyordum. Artık bu dünyayla bağlantım tamamen kopmuş gibiydi. Nerede olduğumu bilmiyordum, sadece içimde bir bilinmezlik duygusu vardı. Gözlerimi açamıyordum. Böyle üzerime yığınla toprak atılıyormuş gibi hissediyor ve o ağırlığın altında eziliyordum. Sonra arkadan hafif bir müzik sesi yükselmeye başladı. Ama asla odaklanamıyordum. Vücudum zaten kaskatı kesilmişti. Bir anda gözlerimi açarak yerimden fırladım. Ama arabanın içinde falan değildim. Etrafımda bir sürü ben, bana bakarak bir şeyler fısıldıyorlardı. Biri sinirli bir şekilde bana "Karar ver" diyordu. Neye karar vermem gerektiğini sorduğumda ise hiçbir cevap vermeyip başka bir beni yanına alarak uzaklaştı. Bazıları bana korkakça bakışlar atıyordu, bazıları da her an bana saldıracakmış gibiydi. Etrafıma dikkatlice bakmaya çalıştım. Ama hiçbir şey netleşmiyordu. Bir yere odaklanmaya çalıştıkça oradaki görüntü bambaşka bir şeye dönüşüyor, kendimden şüphe etmeme sebep oluyordu. Garip bir ahenk vardı havada. Sanki iç dünyama gömülmüştüm. Olması kaçınılmaz olan şey olmuş gibiydi. Ben olan bir sürü insan vardı ve bu bana hiç garip gelmiyordu. Bazıları "Karar ver" demeye devam ediyor bazıları "Beni seç" diyordu. Bu sürekli bu şekilde devam ediyordu.

Sonra biri geldi yanıma, tuttu elimden. Beni peşimden sürüklemeye başladı. Yine içimde en ufak bir heyecan ya da korku yoktu. Ben beni götürürken çevrem netleşmeye başladı. Bir kapı belirliyordu yolun sonunda. Durduk kapının önünde. Sonra o ortadan kayboldu. Normalde böyle bir şey olsa o kapıyı asla açmam. Az korku filmi izlemedim. Ama nedense o an kapıyı açmam gereклиymiş gibi hissettim. Kapıyı açtım ve girdim içeri. İlk nerede olduğumu pek anlayamadım. Birden her şey fazlasıyla netleşmeye başladı. Annemin yanında hastanedeydim. (Belki de hayatımdaki en kötü gündü.) Annem oturmuş ağlıyordu. Şizofrenisi ilerlediği için hastaneye yatırılması gerekmişti. Hastaneden kendisini çıkarmam için adeta yalvarıyordu bana. O gün onu öyle görmek beni öyle mahvetmişti ki... Zaten şizofreni tanısı konulduğundan beri hiçbir şey düzgün gitmiyordu. O kadın benim hayat-taki tek dayanağım ama onu gerçek olmayan bir dünyanın içinde kaybediyordum. İkimizin de çektiği acılar tarifsizdi. O gün annemi hastanede bırakıp eve döndüğümde belki de hiç olmadığı kadar ağlamıştım. Zaten beş ay sonra vefat etmişti. O zaman ne kadar kendim için üzülsem de onun adına nispeten rahatladım denilebilir. Hayat bir insan için eziyet gibi olunca yaşamak mı daha iyi yoksa ölmek mi diye çokça sorguluyor insan. Eminim ki onun için böylesi daha iyiydi. Her gün işkenceye dönüyordu onun için ve benim elimden hiçbir şey gelmiyordu. Var olmamın tek anlamını öylece kaybettim işte. Bu anları tekrar yaşamak bile bana pek bir şey hissettirememişti. Cidden öldüğümü düşünüyordum. Öldüm ve gömüldüm. Etrafım tekrar



kararmaya başlayınca adeta bir güneş gibi parlayan kapıya yöneldim ve dışarı çıktım. Bütün benler toplanmış beni bekliyordu. Bir türlü anlayamıyordum. Yaşadığım bu korkunç zamanları bana tekrar yaşatarak benim neye karar vermeme istiyorlardı ki? Yine "Beni seç" nidaları yükselmeye başlamıştı. Kimi ne için seçecektim ki? Sonra biri çıktı aralarında. Bana doğru emin adımlarla yürüyordu. Durdu karşımda. Bir süre hiç kıpırdamadı. Bir anda kollarımdan tuttu ve beni kendine doğru çekti. O an etraftaki diğer benlerin hepsi kayboldu. Adeta onla tek vücut olmuştum. Ben karar verememişim ama onun zaten benim karar vermeme ihtiyacı yok gibiydi. Zaten sonra uyandım. Bir baktım kollarımı yine bağlamışlar. Kızıyorum buna. Kaç kere kollarımı böyle arkadan bağladıklarında rahat edemediğimi söyledim. Bir de gömleğin rengi hep beyaz. Annem beyaz sever ama ben sevmiyorum. Sahi annem de bayadır ziyaretime gelmiyor. Beyazı sevdiği gibi beni artık sevmiyor mu acaba?

Bulutlar da Ağlamalı

dönüm

Ece İdil Uçar

Güneşli bir yaz sabahına uyandı Umurca köyü. Kuşların uçuşlarında bir durgunluk, beygirlerin otlayışında bir keyifsizlik seziliyordu. Kıyı köşe, kırık tuğlaların gölgelerinde uzanan kedilerin suratlarındaki susamışlık ifadesi gelip geçenlerin ilgisini çekiyor, ancak kimsenin elinden bir şey gelmiyordu. Haftalardır gökten bir damla su bile düşmemişti. Yaz mevsiminin olağandan daha kurak geçmesinin etkilerini tüm canlılar hissediyordu. Köylülerin baygın bakışları ve biçare halleri hayvanlarının psikolojisini bile etkiliyordu. Bülbüller eskisi gibi neşeli ötmüyordu, sanki Tanrı'ya yakarışlarını duyuluyordu.

Gözlerini araladı, ve dönerek yataktan kalktı. Dünden bardağının dibinde kalan iki yudum suyu da içti, gıcırdayan kapıyı aralayıp odanın hava almasını sağladı. Temiz havanın verdiği enerjiyle salona doğru ilerledi. Eve alışık olmadığı bir sessizlik hakimdi. Bereketsiz günlerin getirdiği bu olumsuzlukların her şeye etkisi vardı. Odaya geri dönüp yıkanamadığı için koku gömleğini ve kırışık pantolonunu üstüne geçirdi. Pek oyalanmadan pabuçlarını eline aldı, kapıdan çıktı ve ayaklarına geçirdi. Mahzun bir halde, köy meydanına doğru ilerlemeye karar verdi. Belki birileriyle konuşur, hep birlikte bir çare bulurlardı? Yolda giderken küçük de olsa bir umut bulutu oluşmuştu içinde. Köy kahvesinin önüne geldiğinde yavaşladı, durdu. İçeri bir göz attı. Köylülerin bu tasanı bilmeyen bir

yabancı bile gözlerindeki hüznü görebilirdi. Sakin ve sessiz adımlarla içeri girdi, boş bir yer bulup oturdu. Bir müddet sadece etrafı izledi. Genç, yaşlı, fakir, zengin demeden bir dert kaplamıştı herkesin içini. Kahvedeki tek ses, küçük bir oğlanın elinde oynadığı oyun taşlarından geliyordu. Bu havayı bozmak istedi ve ekledi: "Durum vahim... Hepimiz perişanız... Yok mudur sizce bunun bir çaresi?" Cevap yan masada oturan kısa boylu, tıknaz bir adamdan geldi: "Tek umudumuz doğadadır genç bey. Beklemeliyiz ancak. Bu yolda yalnız dualarımız bizimledir, başka kimse bir şeycik yapamaz." Pek geçmeden başka bir cevap arka masadan geldi. Onu görmek için sandalyede arkasını dönmesi gerekti ve o sırada sırtından vücuduna dağılmaya başlayan sivri bir ağrı yüzünü ekşitti. Havanın sıcaklığına soğuşuna aldırmadan tarlasına gidiyordu. Evde bakmakla yükümlü küçük bir kızı ve hamile genç bir karısı vardı. Kızının dün gece yine rahatsızlandığını ve maddi yetersizlikleri yüzünden şehirdeki hastaneye götüremedikleri aklına gelince kendini çaresiz bir halde, karanlık bir boşluktaymiş gibi hissetti. Yanında oturan yaşlı bir beyin yere çay kaşığı düşürmesi üzerine ürktü ve dalmış olduğu düşünceler dünyasından çıkıverdi.

"..Yani beyler dayandığımız kadar dayanacağız ama bunun beklemekten başka çaresi yoktur." Başını kaçırdığı

konuşmayı anlamaya çalıştı. Kahvehanedeki insanların umutsuz ve hüznü dolu bakışlarla baş sallamaları, ona katıldıklarına işaret ediyordu. Daha fazla orada durmak istemedi ve hışımla dışarı çıktı. Geldiği yolun tam tersine doğru biraz üzgün biraz da sinirli bir halde hızlı hızlı yürüdü. Güneşin sivri ve kızgın bakışları birkaç dakika içerisinde onu yavaşlattı. Yüzünden akan ter damlalarını elinin tersiyle sildi ve biraz soluklandı. Az önce içinde oluşan küçük umut bulutu da yok olmuştu. Evine dönmeye karar verdiği sırada aklına önce evdeki temel ihtiyaçlardan olan çay alması gerektiği geldi. Kasketini düzelterip yan sokağa girdi. Köy bakkalının kapısından girdi. Çayı ödemek için elindeki birkaç kuruşa uzun uzun baktı. Ucu ucuna yetmişti. Bu durumdan hiç hoşlanmadı. Dışlerini sıktı ve bakkaldan çıktı. Kafasındaki düşüncelerin de onu takip ettiği yolda, tarla komşusuyla karşılaştı. Selam verdiyse de arkadaşı onu duymadı. Tek düşüncelere dalanın kendisi olmadığını fark ettiği an dudaklarının kenarında acı bir tebessüm görüldü. Zavallı adamcağızın tarlasını oğlu

ekip biçiyordu. Onların da ekinlere ihtiyaçları vardı. Pek fazla aldırılmayıp eve vardığında hanımının mutfakta olduğunu gördü. Bir eli belinde çorba karıştırıyordu. Kasketini ve pabuçlarını çıkarıp içeri yöneldi, yorgun vücudunu mindere salıverdi ve gözlerini kapadı. Günün geri kalanı her zamanki gibi geçiyordu, ta ki dışarıdan gelen sesleri duyana kadar. Telaşlı gözlerini pencereye çevirdi ve dışarıda olup bitenleri anlamaya çalıştı. Duyulan haykırışlar bir sevinç tepkileri idi! Gökten iri iri yağmur damlaları dökülüyordu. Kapıdan dışarı fırladığında kavgalı ailelerin birlikte dans ettiklerini, küs çiftlerin sarıldıklarını, küçük çocukların ise el ele tutuşup görüşüklerini gördü.

Eşekler sevinçle anırıyor, kuzular meliyordu. Yüzünde kocaman bir gülümseme göründü ve saniyeler içerisinde kahkahalara dönüştü. Birkaç saat önce umutsuz ve hüznü olan yüzlerin yerini gülen yüzler almıştı. Son olarak bir söz geldi aklına: "Bulutlar ağlamasaydı nasıl gülerdi yeşillikler?"



sen hiç mi hiç azalmıyorsun

bilmiyordum
aynalarını çevirdiğinde gece
sapsarı yıldızlar göreceğimi
sokaklara inince
boyban boya afişler arasında
saklı bir hayalet gibi seni göreceğimi

sen hiç mi hiç azalmıyorsun

büyük harpten sonra bir germen şehri
fişkiyeler ters dönmüş, bir zebani ayak izleri
sokakları boydan boya yutan, kapkara maten dumanları
ve de meydanda dikili bir küfür, ayaktaki heykel
aynı sen!
bir eli kanlı kılıç, göğsü çıplak, bir frank garnizonu. sen

bu şehre büyük bombalar düşmüş
küçük insanlar ölmüş yani.

ben bu kente geri dönmek istemiyorum
yırttım attım hem de o şiirleri
dünüm ve bugünüm, yarınım
ekmeğimi ve suyumu
ve gözlerimi ve ellerimi
artık yok bir dünya gibi onuncu paralel

alkazar yolcusu son gemiler de kalktı
artık büyüdüm ben, çocuk değilim

sen hiç mi hiç azalmıyorsun

yağmur yağdığında bazen otomobil sesleri gelir
farlarını yakar otomobiller, akşamüstüne döner gökyüzü
en uzaklardaki yıldızlar bile sırasıyla doğar
kutup, küçük ay ve venüs ve merkür
bir iki ve dördüncü vites
karbüratör dumanları camları sıkmaya başlar
ve de lastikler yağmur suyunda parçalanır
yollar da sanki boydan boya onlara açık
kaygan zemin hep otomobillere mezarlık
ve yirmi iki olunca ne zaman
fransız model, beyazlı
broadway araç kaza yapar
ters döner, camları kırılır
ve egzozundan çıkan ölü dumandan
başka da bir şeyi kalmaz şimdi

sen hiç mi hiç azalmıyorsun

saat şu anda on iki on yedi gece
on yedi farklı yerdeyim şu anda
on yedi parçaya bölünmüş, azalan bir payım şu anda
ismine de gerek duymuyor bazılarım, bazılarım akıp gitmiş
başka başka yağmurlar kovalıyorlar
ve kentler altında molozlarda yaşayanlar
bu ben değilim olmadım asla
artık bir yabancı, içim sıra bir dev
yıldızları bir bir elinde tutan koca bir yahuda
ve de parçalayan ardımsıra bir bir aydınlığımı ve karanlığımı

oysa artık ben de parçalamak istiyorum seni ellerimde

yitirdiğim ne varsa ne uğra varsa
siyahlığımı ve beyazlığımı varlığımı ve yokluğumu
şairliğimi ortaya koyuyorum, her şeyimi
artık bir gölge gibi sırtımda istemiyorum ebemkuşağını
yağmurlar altına girmek ve ıslanmak sırlıklam
ben dağlarda jeane d'arc olmak istemiyorum
sinmesin bir şehvet çeşmesi dudaklarıma
galya topraklarında bir tanrı olmak istemiyorum
büyütmek istemiyorum gövdemde bir şarkıyı
ve söylemek istemiyorum kayan yıldızlarımı

karanlığımda yitirmek istiyorum, öldürmek
koparcasına bir saadetin kök salacağından eminim
seni bitirmek yitirmek istiyorum ben

ama sen hiç mi hiç azalmıyorsun

Necati Siyahhan

Damlalarda Saklı Küçüklüğüm

dönüm

Buse Ceylin Ayyıldız

Bir sonbahar günüydü. Güneş insanlara yüzünü dönmeye hazırlanıyordu. O ise kafasını öne eğmiş yürüyordu. Nereye gittiğini, saatin kaç olduğunu, etraftan gelen bu seslerin kime ait olduğunu bilmiyordu fakat emindi kalbindeki sesin onu nereye götüreceğinden. Kafasını yerden



kaldırıp etrafa baktığında da yüzünde yanılmadığına dair bir tebessüm peyda oldu. Ne zaman herkesten uzaklaşıp yalnızlığın derin sularına kendini bırakmak istese adımları onu hep buraya getirirdi. Bu değişmez bir gerçektir. Fakat değişmeyen tek şey bununla sınırlı değildir. Toz pembe duvarlar, çatıdaki kırmızı kiremitler, kapının üstündeki yazı... Koskoca yirmi yıl hiç mi değiştirmeyen bir evi? Günler ayları, aylar yılları kovalarken zaman hiç mi uğramamıştı bu eve? Sadece zaman mı? Zamanın uğramadığı gibi bir daha hiç kimse de kalmamıştı burada. Belki de evin her bir tarafına kazınmış onca yaşanmışlık kabul etmiyordu başkalarını, onların hikayelerini. Kabul etmesini de istemezdi zaten. Yoksa bir daha nasıl gelip saatlerce izlerdi yılların uğramadığı bu evi. O sadece burada unutturdu üzüntüsünü, korkusunu, yalnızlığını... Burası bir sığınaktı onun için. Gelecekte, yapması gerekenlerden, hayatın onun sırtına yüklediği tonlarca yükten, ayağına prangalanmış her şeyden arınabildiği tek yerdi. Burada ne şu an düşünür ne de geleceği kurgulardı, tek yaptığı geçmişin tozlu sayfalarında kalmış güzel günleri düşünmek olurdu. Gün yerini geceye bırakana kadar geçmişi anar en sonunda da o günlerin şu an sadece bir anı olarak kalmış olmasının ufak üzüntüsüyle evine, yaşantısına geri dönerdi.

Şu an da yine aynı şeylerin olacağını bilinciyle gözlerini pencereye dikmiş geçmişiyle baş başa kalmaya çalışıyordu ki evin içinden gelen bir ses kulaklarına ulaştı. Yeni doğan bir bebeğin ağlayışına aitti bu ses. Sonra pencereden bir görüntü ulaştı gözlerine. Şeker pembesi tulumu, süt beyazı ayakkabıları bir de yeni çıkmış siyah saçlarıyla bir bebek gördü. Hayır bir bebek değil, o, onu gördü. Annesinin onun için hazırladığı albümdeki tozlu sayfalardan zihnine kazınan o bebeği. Kendini. Gözlerine inanmadı, resmen karşısında yirmi dokuz yıl önceki kendisi duruyordu. Bu durum, içinde yıllardır kendini belli etmeyen heyecanın canlanmasına sebep oluyordu. Kalbindeki bu yabancı duygu tam onu oturduğu kaldırımdan kaldırıyor ki ses de bebek de kayboldu. Bir anda başka bir anı göründü pencereden. Bu sefer annesiyle babası da vardı. Beşiğinin başında beklemiş heyecanlı bir şekilde sohbet ediyorlardı. Tam o sırada küçük bebekten "baba" kelimesi duyuldu sonrasında ise babası tarafından tüm mahallenin duyabileceği "baba dedi", "konuştu" nidaları etrafı sardı. Ve yine her şey kayboldu derken başka bir anı göründü gözüne. Bu seferki anı bir doğum gününe aitti. Rengarenk balonlar, pencerenin kenarlarına asılmış süsler, üstünde dört rakamı bulunan bir pasta ve pastanın etrafında alkış tutan annesi, babası, dedesi, babaannesi... Yıllardır görmediği birçok akrabası ve yıllar önce toprağa verdiği aile büyükleri bir karede toplanmıştı. O anı izlerken gözlerinin dolmasını engelleyemedi. Yanağından süzülen damla kaldırım taşına ulaştığı an o görüntü de kaybolmuştu. Canlanan yeni görüntüde ise bebeklik halinden eser yoktu. Büyümüştü. Sırtındaki çantasından belli oluyordu ki ilkokula yeni başladığı anlardan bir görüntüydü bu. Almış eline kağıdı annesine okulda öğrendiği yeni harfleri gösteriyordu. Tam kağıda bir harf yazmaya çalışacakken daha harfleri yeni öğrenen o çocuk yerine üstünde beyaz elbisesi, elinde karnesi ilkokulu bitirmiş tatlı

mı tatlı bir kız göründü gözüne. Bu seferki görüntü hafızasında daha netti. Yaptıkları veya söylediklerini olmasa da dört yılın sonunda karnesini aldığındaki o heyecanını, mutluluğunu çok net hatırlıyordu. Zaten şu an pencereden görebildiği o küçük kız da bunun en büyük kanıtı olmak istercesine elindeki karnesini kahkahalarla sallıyordu. Bu görüntünün de bir süre sonra gözlerinin önünden gideceğini sanmıştı. Fakat bu anı diğerleri gibi bir anda kaybolmadı, devam etti. Bir süre sonra küçük kız elinden karnesini bırakıp evin içinde yürümeye ve kendi kendine konuşmaya başladı fakat sonrasında hiç tahmin edemeyeceği bir şey gerçekleşti. Küçük kız yorulduğu için pencerenin önünde oturmaya ve mahalleliyi seyretmeye başladı. Ne olduysa o anda oldu. Küçük kız bakışlarının hedefine onu aldı ve çocuksu bir tebessüm bahşetti kadına. O güzel günlerdeki sahici gülümsemesini o kadar özlemişti ki dudakları ondan habersiz kıvrılıp büyük bir gülümseme oluşturmuştu zaten. O dalgınlıkla küçük kızın çoktan yanına geldiğini fark edememişti bile.

- Sözü mü tutmamışsın.
- Anlamadım, ne sözü?
- Hani söz vermiştik ya, saçlarımızı hiç kesmeyecektik. Upuzun kalacaktı, aynı Rapunzel gibi. Unuttun mu?

- Rapunzel mi? Onlar çocukken vardı. Hayal kırıklığına uğramanı istemiyorum ama kesmem gerekiyordu. Her gün upuzun saçları yıkamak, kurutmak ne kadar uzun sürerdi biliyor musun? Bence sen de yıllar sonra hiç değişmemiş bir ben görmeyi beklemiyordun. Koskoca yirmi yıl. Sadece ben veya saçlarım değil ki değişen, zaman her şeyi değiştirdi.

- Haklısın, değişmişsin yani değişmişiz. Biz hiçbir zaman hayallerimizi korumaktan vazgeçmezdik. Babamın anlattığı masallardaki gibi hep savaşırdık.

- Büyüdüğümü unutma. Yirmi dokuz yaşında hâlâ Rapunzel olma hayalleri kurmamı, çocukluk hayallerimin peşinden koşmamı mı bekliyorsun benden. Kusura bakma ama yetişkinlerin dünyasında senin gibi çocuk olarak kalsaydım en ufak bir hatamda, düşüşümde bir tekme de onlar atardı bana.

- Yalan söyleme. Birisi düştüğünde insanlar ona el uzatır. Hatırlasana biz de

öyle yapıyorduk. Ne zaman biri düşse diğerleri onun yaralarını sarıyordu. Grubumuz vardı. Zeynep, Rüya, Doruk. Kimse yanımda olmasa onlar el uzatır bana. Hem yemin ettik; hiç ayrılmayacağız, ne olursa olsun hep birbirimize destek olacağız dedik.

- Biliyor musun? Olmadılar. Zeynep, işten çıkarılıp ağlayarak onu aradığımda "yeter artık sürekli senin ağlamalarını mı dinleyeceğim ben" deyip suratıma kapattı telefonu. Doruk, üniversitede onun ödevini yapmayı kabul etmediğim için bir daha konuşmadı benimle. Rüya ile mahalleden gittiğinden beri bir kere bile görüşmedik zaten.

- Ama söz vermiştik.

- Sözlerin bir önemi yok artık.

- Sözlerin bir önemi yok, arkadaşların da



yok, tamam. Ama en büyük hayalimizi unutmadın değil mi? Şarkıcı olduk. Beni en mutlu eden şeyi, müziği bırakmadın.

- Özür dilerim.

- Özür dilerim? Lütfen, lütfen bunu yaptım deme. Ben şarkıcı olacaktım. Sesimle insanları büyüleyecektim. Herkes alkışlayacaktı, sevecekti beni. Biz bunun hayalini kurduk.

- Çok istedim ama kimse desteklemedi beni. Haklılardı da. Şarkıcı olsam ne olacaktı. Hemen ünlü mü olacaktım? O kadar şanslı mıyım ben? En fazla bir kafede canlı müzik yapardım, peki oradan kazanacağım parayla başımı sokabileceğim bir evimin bile olamayacağını biliyor muydun?

Küçük kız sinirlenmişti. En değerlisini, müziği bıraktığını öğrenmişti.

- Yapamazsın. Yapamazdın, sen müziği para için bırakamazdın. Hayalimizdi o bizim. Bir hayalin değeri parayla nasıl ölçülür?

- Sadece hayal değil artık her şeyin değeri parayla ölçülüyor.

Tam o anda sanki gökyüzü küçük kızın akıtacağı yaşları önceden görmüş gibi yağmur yağdırdı, sakladı gözyaşlarını.

- Yağmur yağıyor. Mis gibi toprak kokacak şimdi buralar. Gülmek için bir sebep.

- Gülmek için bir sebep falan yok ortada. Şimdi yağmur yağdı diye kim bilir nasıl trafik olur? Her yer de çamur olup mahvedecek ayakkabılarımı. Saçlarım da ıslanacak bir de onları kurutmakla uğraşacağım.

- Trafik, çamur, saçlarının ıslanması... Bunlar yüzünden mi kırgınsın yağmura? Yağmura kızılmaz ki.

- Yine aynı şeyleri mi söyleyeyim. Ben de herkes gibi büyüdüm, değiştim. Bunu kabul etmemek için verdiğin çabayı anlayamıyorum.

- Tamam, her şeye tamam. Saçlarını kestirdin, arkadaşların yok, şarkıcı olmadın, yağmuru sevmiyorsun. Beni, hayallerimizi unuttun ama hiç mi değişmeyen bir şey yok. Mesela, kağıt helva. Her parka gittiğimizde yedik. En sevdiğin tatlı. Hâlâ öyle değil mi?

-Yirmi yıldır parka gitmiyorum ben. Büyükler parka gitmez. Büyükler işe gider, çalışır, para kazanır... Ayrıca parklar çocuklar içindir, çocuklar eğlensin diye vardır.

- Niye? Büyükler mutlu olmak, eğlenmek istemezler mi?

O sırada bir kedi kaldırıma zıpladı. Küçük kız kedileri çok severdi ama şu an için aynı şey söylenemezdi.

- Ay! Niye atlıyorsun ki tam dibime? Gelip tırmalayacak şimdi, sonra hastane hastane dolaşmak zorunda kalacağım.

- Annem haklı mıymış yani?

- Anlamadım? Niye haklı oluyormuş?

- Bir keresinde büyüyünce böyle düşünmezsin, değişirsin demişti. İnanmak istememiştin, ben büyüyünce sizin gibi olmayacağım demiştin ama sen... Sen nasıl böyle hissiz olabildin. Sadece büyümek gerekiyordu. Masalları unutman, hayallerimizi umursamaman, beni öldürmen gerekmiyordu.

Sen beni insanlara, hayata rağmen korumalıydın ama görüyorum ki onlar için ilk benden vazgeçmişsin.

Bu sözlerin üzerine küçük kız bir anda kayboldu ve gözlerini açtığı anda güneşin etrafı aydınlatan parlaklığı yerine ayın gecenin karanlığını bir nebze olsun örten beyazlığıyla karşılaştı. Akli hiç olmadığı kadar karışık. Onca şeyin bir rüya olmasına ne tepki vermesi gerektiğini bilmiyordu fakat her yalnız kalmak istediğinde buraya gelip geçmişi düşünmesinin hiçbir şey ifade etmeyişi içindeki bir hissi baskın hale getiriyordu. Pişmanlık. Oysa ki geçmişi düşünerek onları hep zihninin bir köşesinde tuttuğunu, yaşattığını sanıyordu fakat çok büyük bir şeyi atladığını bunca yıl fark edememişti. Geçmişi zihninin bir köşesinde saklayıp her buraya geldiğinde oradan çıkartmak yerine onları kalbinin en güzel yerinde hep var etmeliydi. Yağmurun ıslattığı yollardan geçip arabasına doğru giderken ise aklında tek bir soru vardı. Ne zamandan beri yağmurun damlaları eşliğinde dans edip mutlu olmak varken yağmura şemsiye açar mıydın?

Defter

dönüm

Ahmet Burak Arıkan

Zrrrrrrrr

Çıkış ziline sesiydi bu. Cidden 8 saat geçmiş miydi? Oysaki ilk derste matematik hocasıyla yapılan sohbetle karışık dersten aldığı keyif hala aklındaydı. Sonra daha yeni arkadaşlarıyla favori çizgi filmlerinin yeni bölümünü konuşmamışlar mıydı? Okulun bu kadar kısa sürmesine üzülyordu. Birçok arkadaşı okulu sevmediğini söyler, normal de budur sanırım. Ama onun normal bir hayatı da yoktu ki. Arkadaşlarının hep bahsettiği o mutlu aile portresine ancak imrenebiliyordu.

Çantasını toplayıp okulun karşısındaki minibüs durağının önünde beklemeye başladı. Bu sırada arkadaşlarının babaları, anneleri, bazılarının ağabeyleri veya ablaları tarafından okuldan alınışlarını izliyordu. Onlardan biri olmak güzel olurdu. Her okuldan eve giderken konuşacak birinin olması güzel hissettirmez miydi? Okulda yaşanan olaylar henüz sıcaklığını yitirmeden olanları ailene anlatabilmek...

Küçük olsa da hayatın hançerini yemiş çocuklardan biriydi bu. Okul, evindeki hayatından kaçış noktasıydı aslında. Mutlu bir hayatın yetiştirdiği örnekleri görebildiği, ufacık tadını alabildiği bir mekan.

Minibüs geldi. Çocuk minibüse bindi. Yer yoktu. Ayakta gitmek zorunda kalacaktı. Zararı yok, alışkindi zaten. Camdan sokağı

izlemeye başladı. Bir köpek kaldırıma uzanmış uyukluyor. Köpek acaba onun olsa ne olurdu? Babasından hep bir köpek istemiş ama babası ona hep "Zaten evimde bir köpek var, başka bir köpeğe ihtiyacımız yok." diyordu. Kendisini kastediyordu evet ama onun bu köpekle ne ortak yönü vardı ki? Onun gibi sokakta rahat rahat dolaşip herkes tarafından sevgi görebiliyor muydu? Sahi köpekleri sevmeyen var mıydı? Hangi arkadaşıyla konuşsa bir köpek sahibiydi veya bir köpek istiyordu. Birinin köpeği o kadar marifetliydi ki üç alev halkasının arasından atlayabiliyordu. Bunu duyan bir başka arkadaş da kendi köpeğinin en hızlı arabalar kadar hızlı koşabildiğini söylemişti. Kendinin de bir köpeği olsa ne olurdu? Evinde dert ortağı biri olurdu. Birlikte bahçede top oynayabileceği bir arkadaş, ödevini yaparken sıkıldığında konuşacak biri...

Ödev, bugünün ödevini yapması gayet sıkıcıydı. Lakin yapmıştı sonuçta. Öğretmeni ödevini görüp not defterinde adının yanına artı koyduğu an hiçbir şeyin önemi kalmazdı ki. Ne dert ne tasa...

Ödevi yazdığı defter, ödevi verdikten sonra sırasının altına koymuştu. Ama sonra o defteri gördüğünü hatırlamıyordu. Bir hışımla sırtındaki çantasını minibüsün zeminine koydu. Bunu yaparken minibüsün freniyle sarsıldı ama

aldırış etmedi. O anki heyecanla yer yarılma durumunda olmazdı ki bu umurunda olsun. O defteri çantasında görmeliydi. En arka gözü açtı. Kitapların kapağına bir bir baktı. Hiçbiri aradığı şey değildi. Tekrar baktı, yine bir sonuç yok. Çantasına korkulu gözlerle bakmaya başladı. Defterini okulda mı unutmuştu? Bu soru, ki cevabını aslında biliyordu, beyninin en ufak köşesine bile sokulmayı başarmıştı. Çantasının diğer gözlerine bakmaya başladı. Hiçbiri defterin sığabileceği büyüklükte değildi ama kabullenmek istemiyordu. Defterini okulda unuttuğu hakkında en ufak bir şüphe bile bir umut olarak onun mutsuzluğunu adrenaline gölgeleyecekti. Ama diğer gözlerde de defterini bulamayınca daha fazla umudu kalmamıştı.

Kabul başlamıştı artık. Babasının yüzüne bakabilecek miydi? Zaten ona bağırmak için bahane aramıyor muydu? Birkaç hafta önce beslenme kutusunu okulda bıraktığı için ona bütün gece bağırmış, o akşam yemek vermemişti. Beslenme kutusu kaybolmamıştı bile, yarın okula gittiğinde tam olarak bıraktığı yerdedi. Ama bu, babasının ona nasıl bir başarısızlık olduğunu bağıra çağırarak bütün gece tekrar etmesine mani olmamıştı. Şimdi aynı tekrar yaşanacaktı, hem de yarın defterini bıraktığı yerden alacağını bildiği halde.

Babası böyle ufak şeylere sinirlenmeye bayılıyordu zaten. Yemeğini yavaş

yese suç, arkadaşlarıyla dışarıya çıkmak istese suç, o suç, bu suç, yeter ama! Evinde yaptığı her hareketinden korku duyuyordu.

Her zaman böyle miydi bu? Annesi evdeyken babası da daha mutluydu sanki. Niye annesi artık evde değildi ki zaten? Neden onu daha az görüyordu? Bunu hiçbir zaman anlayamadı. Ama babasının ona çok kızgın olduğunu anlayabiliyordu. Annesinin evde yaşadığı son zamanlarda bazen birbirine bağıırıp çağırabiliyorlardı. Bir tanesine tesadüfen kulak misafiri olmuştu. Yatağına girip uyku perilerinin henüz ziyaretine uğramadığı bir akşam birden babasının bağıırmaya başladığını duymuştu. Aradaki duvar yüzünden boğuk gelen o bağıırışı belki de canlı duysa o kadar korkunç gelmezdi. Ama onun odasından gizli saklı dinlemek zorunda kaldığı, kelimeleri güçlükle seçebildiği bu tartışmalar belki de içerdikleri ilginç gizem yüzünden ona hep daha rahatsız edici gelmiştir. Sonraki süreçte yüzüne bağıırılmasına alışmıştı hem zaten. Tartışmada sıklıkla seçebildiği bir kelime vardı. "Aldatmak". Annesi ona tatsız bir şaka mı yapmıştı? Arkadaşları da onu okulda "aldatıyordu", o da arkadaşlarını. Ama aralarında hiç böyle bir tartışma yaşanmamıştı. Hatta arkadaşlar arasında değil, öğretmenlerini de bazen "aldatmak" zorunda kalıyordu. O da mı böyle bir azarı hak ediyordu? Babası ondan da mı nefret ederdi? Annesinin yaptığı bir şaka yüzünden zaten hayatı sonsuza dek değişmişti, o şakayı kendisi yapsa belki de babasının öfkesi yüzünden yer yarılıp içine girecek, birden orada yanmaya başlayacaktı.

Birden hayal dünyasından uyanıp çevresine bakındı. Evin yakınında bile değildi. Eve gidince azar yiyeceğini bilince eve kadar olan yolculuk çocuğun kabir azabıydı. Daha evine yaklaşmadığını anlayınca sabırsızlanmaya başlamıştı. Garip bir şekilde, o azarı yemek istemeye başladı. Ne olacak, alışmıştı artık babasının ona olan öfkesine. Artık o öfkeyi beklemek asıl olaydı. Çünkü



hayatta olay bir kere olur, gelip geçer. Ama çocuk aklında aynı senaryoyu onlarca, yüzlerce kez oynatıp duruyor, bunun korkusuyla saniyeleri saatlere dönüştürüyordu. Bu lanet şey daha hızlı gidemez miydi? Hay... Hayır, küfretmeyecekti. Buna alışmazdı. Yoksa babasına benzerdi. Her Allah'ın akşamı o cam şişenin içinden akan kötülük iksirini içtikten sonra babası evde yeterince sövüp sayıyordu zaten. Garip olan şey, onun söylediği sözcüklerin aynısını söylese babasının ağzının ortasına okkalkı bir tokat yapıştıracağını bilmesiydi. Hatta ağzını biberleye de bilirdi. Bunu ona söylemişti. Gerçekten yapar mıydı? Yapabilirdi, niye yapmasın. Daha önce neler yapmadı. Kırmızı ışığın yanacağı zaman mıydı şimdi? Artık eve gitmesi lazımdı. Babasının deftere kaç para harcadığını, onu okutmak için günde bilmem kaç saat çalıştığını artık duymak istiyordu. İstiyordu çünkü zaten bunun yaşanacağını biliyordu, bari olsa da bitseydi artık. Sokakta koşu yapan biri var. Acaba nereye koşuyor? O da babasından kaçmayı mı deneseydi? Bunu yapabilir miydi ki? Büyük ihtimal hayır. Yavaş değildi ki, arkadaşlarını ebelemece oyununda hep yakalayabiliyordu sonuçta. Ama babasının üçe kadar sayacağını söylemesiyle beraber büyük cesareti o anda söneri büyük ihtimal koşmayı bırakıp kaderine razı olurdu. Hayır, kaçabilmek özgürleşebilecek ruhların işidir. O artık hayatın kendisini attığı zindana alışmıştı. Birkaç kez bunu denemişti, oradan biliyordu. Ama son kez denese,

belki bu sefer başarırdı. Son kez denese... Son, son, son...

"Son durak diyoruz evladım! Hala neyi bekliyorsun?" Çocuk birden irkildi ve şoförden özür dileyip çantasını kapatıp sırtına aldı. Defterinin orada olup olmadığına baktıktan sonra o heyecanla kapatıp tekrar sırtına takmayı unutmuştu. Ev yakındı, uzun adımlarla gitmeye başladı. Ama koşarak değil, evde yiyeceği azar kaçınılmaz olduktan sonra koşmanın ne önemi vardı? O sadece bu azarın olup bitmesini istiyordu. Evin kapısına geldi ve zili çaldı.

Zrrrrrrrr

Okul zilinın havasını vermiyordu bu zil. Okul zili dersin sonlandığını ifade ediyordu. Kapı zili ise ona o anda, sanki İsrail sura üflemiş de hayatın yok olduğunu bildiriyor hissi veriyordu.



Yarılmış Kurak Topraklar

dönüm

Gülistan Zühre Bimay

Sürekli hareket içerisindeki bu evrende hiçkimse bir önceki günkü haliyle aynı değil, yani aslında tanıdığımızı düşündüğümüz o biri bir daha karşımıza çıkamayacaktır. Konuştuğu herhangi bir kişi, gördüğü her yeni şey, okuduğu tek bir satır bile değiştirmiştir onu. Ya almış ya da vermiştir bir şeyler. Üstünde oynamalar, yeni adaptasyonlar vardır. Bu ufak çaplı değişiklikler ya karşı tarafta bizim için kör nokta olan kısımlarda saklıdır ve bu faydalı veya zararlı mı olduğunu asla anlayamayacağımız bilinçli körlüklerimizin kökeni çok daha eskilere dayanır. Ya da bizim fazla geniş iletişimlerimizde fark edilemeyecek kadar önemsiz ve küçük kalır. Ta ki son nefeste geçmişle olan bir yüzleşme - belki de bir hesaplaşma- ve biraz hafızayı ağrıtmaya ile olanı kavramaya çalışarak oksijenini boşa harcayan ve bunun getireceği sonuçları artık kavrama yeteneğini unutmuş şaşkın aklımızı yitirene dek.

Devam eden hayatın yorucu ve bir o kadar uzun akışında hislerim ve düşüncelerim sis gibi çöküp kaplamaya başladı beni. Ve fazlaca ağırlaştilar sanki, dünyama cümleler ile damla damla inmeyi arzuluyor hepsi . Belki de sıçrayıp sizlerin dünyalarında da bazı bölgelere nüfuz edip ıslatanlar olacak. Bu damlalar kurusa bile baki bir lekeleri kalacak. İşte bu benim masalım. Her şey yolda yalnız yürümenin tabiatına aykırı olduğu biz güya itaatkar ademoğlunun bir halkası – kopup kopmamak arasındaki kararsızlıkta bocalayan halkası- olan benim bilinçsizce yola çıkışımla başladı. Aslında uzun olmayan, sadece sonunu göremediğimiz o tüm yollar işte. İlerlemeden duramadığımız fakat komik şekilde asla ileri gidemediğimiz o yollar...

Hani bazen olur ya bu yollarda birlikteymiş gibi hissedersiniz biriyle. Adımları yakındır, vücudunun sıcaklığı huzur verir, yerçekimine meydan okuyup ilerlemeniz için size hem neden hem de cesaret verir. Ritmik adımlarınızın melodisi hafif sarhoş eder sizi. Devam eder bu senfoni. Hafften esen meltem bile rotanızı etkiliyorken fark edemezsiniz ufak eğimleri. Yürürsünüz aheste aheste, hızlı akmaktan zevk alan zamanın aksine. Fakat eğimlerin arayışınızın zamanınıza kulak asmayı tercih etmez, ayrılıkları sever o da zaman gibi. Gitgide duyamaz dolayısıyla da anlayamaz hale gelirsiniz birbirinizi. Artık ruhunuza dokunma gücüne sahip olmayan anlamsız ve zayıf fısıltılardır bir diğerinin dediği. Görüş açınızda bile silikleşip daralmıştır uzaklaşan onun yeri. Fakat fark etmek zaman alır. Çünkü kabullenemez gururlu kalbiniz. Size o

yön göstermiştir, rehberiniz odur. Nasıl yanıldığını kabul edebilir ki... Sonra bir bakmışsınız artık göremez olmuşsunuz bir zamanlar nefesinizden daha yakın olan onu. Kalp atışlarını duyarken mazide şimdi bağırırsanız da ne çare. Geri dönüş imkansız değil tabii. Hiçbir zaman değildi, arada sadece mesafe varsa ve kolayca kaçıp unutmayı seçmediyseniz ötekini. Tek gereken geç olmadan bir ilk adım ve sonra karşı taraftan bir adım daha -ne yazık ki tek yönlü ilerlemeye kadir değil bu aciz insan bedenleri-. Fakat ya arada yarıklar açılmışsa bu süreç içerisinde... Kimin yardımını kabullenmek istemeyen bakışlar susar bir müddet derinliği ölçüncesine. Kısa bir süre daha geçer ve yalan söylemeyi başarmıştır vücudumuz kendine, her organ işbirliği halinde. Devam etmek mecburiyetinde bırakılan ayaklar tüm yükü tekrar kalkar ama çırpınan yürekleriniz üzerindeki bu serüveninizde kalp kırıkları engel olur adımlara. İşte o zaman elden bir şey gelemez. Ya dönüp arkanızı giderseniz bir daha ardınıza bakamamak şartıyla. Ya da tek buluşma çaresi olarak süzülürsünüz yarığın kenarından ileri boşluğa. Kimine göre uçurum kenarından atlamakla birdir; intihar derler, çirkindir adı. Fakat siz bilirsiniz kendinizi avutacak ayırımı. Her ne kadar intihar gibi tek başına bitse de hüznü yolculuğunuz hiçlikte, en baştaki birlikte kalabilme umudunu ve bu uğurdaki çırpınışı bulamazsınız karşılığı olmayan uçurumlardan intihar edenlerde.

İşte masalım buraya kadardı. Çocukkenki ben nasıl şu anki ben değilsem masallarım da o zamankinden bir hayli farklı. Kimine hüznü dolu gelir bu masal ne de olsa yoktur keskin pembelikler. Merak ederim bazen, en çok hangi kısmı üzücü bulur bu şahsiyetler? Kimi ise anlayamaz pek ancak ilgisini çeker daha önce denemediği bu değişik tatlar. Bazısı bir ders arar nihayetinde, bu bir masal şartıymış gibi. Fakat sormayı istiyorum onlara: Var mıdır benim burada yaptığım bir hata? Yarıkları görünce en çok ben şaşırılmışken, belki de hakkım yoktu teslim olmaya. Ama eğer kalbini dinlemekse suç, aksi halde yaşamak mümkün olamaz ki kontrol etmeden atıp atmadığını hâlâ. Kim karşı çıkabilir insanoğlunun yaşama bağlayıcı aynı zamanda yaşamdan koparıcı bir iki ucu da bilmiş merakına? Bazen de umurlarında olmaz bazılarının . Ne bu masal ne de bu dünya... Fakat tek gerçek şüphesiz açık baştan beri. Artık bu masalı okuyan bir daha önceki o değil ve olamaz bu paradoksta

Seferi

Kasabanın kişiliksiz evleri arasından,
Geleceksin Viranbağa
Asla yerli olmayacaksın burada
Hiçbir zaman sigara içmeyeceksin istasyon caddesinde
Hamallar hiç gözünü tirmalamayacak
İtfaiye tankeri sokağa su verdikçe
Hep bir garip olacaksın
Dolmuşçular hep fazla fiyat çekiyor gibi gelecek
Ve ben senin kasabayı inceden alaya alan akrabam olacağım
Sense kaza anının buğusuyla ne söylesem şaşıracaksın
Kar düştüğünü hiç görmeyecek
Cuma cemaatine fazla seferi kalacaksın
Pazar yerini görünce kandırılmış hissedecek
Ötekiliği düşünüp eve döneceksin
Çokbilmiş kibrimin altında açığımı bulacak
Sonra dağılacığım, dağılacaksın, dağılacaklar
Derlenip toparlanıp geldiğin yerle ilgili anlamsız bir muvazzeneye gireceğiz
Kanal boyunca adımlarken farzı misal
Bin sene boyunca dağılıların uzun yaşadığından bahsedeceğiz
Ben evde yokken belediye megafonundan gelen madeni tıkırtıya kulak kesileceksin
Ben eve dönünce de bilmiyormuş gibi soracaksın
Bilmiyormuşsun gibi cevaplayacağım
Ardından bir şaka yapacağım
Herkes gülecek
Yerli olmadığımı fark edeceksin
Yolculuğuna devam edecek gibi gece değil
Hesaplayamadığın bir işin sonucuymuş gibi güneş ta tepedeyken gideceksin
Gölgemiz asfaltın üstün düşecek bir an
Ben seni uğurlayacağım
Ben yok olacağım
Bin sene daha yaşayacağım.

Mehmet Ensar Şahvelet



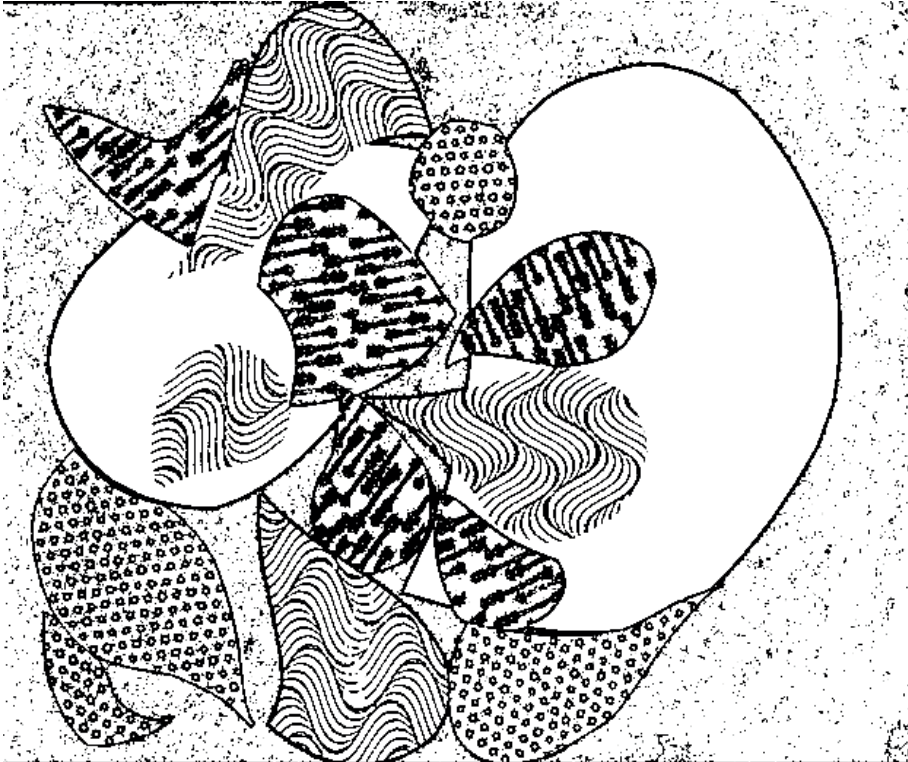
Duygusal Zeka

dönüm

Efe Esmer

Sosyal bilimciler hala entelektüel zekayı neyin oluşturduğu konusunda hemfikir olmamakla birlikte genel olarak standart zeka testleriyle ölçülebilen edinilmiş bilgi, muhakeme, soyut düşünme, hesaplama, dikkat ve dikkatini sürdürme, hafıza ve kelime dağarcığı gibi becerilerin toplamını içeren tanımlamalar kabul görmektedir. IQ yani zeka katsayısının genetik, deneyimler sonucu değişmeyen niteliği benimsenmekte, örneğin üniversite giriş sınavı tek bir yetenek türünün geleceğimizi belirlediğini öne süren anlayışa dayanmaktadır. Ancak IQ'nun kişinin gelecekteki başarısını belirlediğine ilişkin kuralın çok sayıda istisnası olduğu yadsınmaz. Kabaca eşit umut vadeden, eşit eğitime ve imkanlara sahip kişilerin hayattaki başarılarının farklılaşmasını IQ ile açıklamak pek de mümkün

değildir. Örneğin Harvard'dan mezun olan doksan beş öğrencinin orta yaşlarına kadar takip edildiği bir araştırmada okul sınavlarında en yüksek puanları tutturuların daha düşük puanlılara oranla maaş, verimlilik ve kendi alanlarındaki konumlarında çok daha başarılı olmadıkları gözlenmiştir. Çünkü akademik zeka yaşamın getirebileceği değişiklikler veya imkanlara hazırlıklı olmayı neredeyse hiç sağlamamakta, empati, duygularını ifade etme ve anlama, mizacını kontrol etme, bağımsızlık, uyum sağlayabilme, beğenilme, kişiler arası sorunları çözme, sebat, sevecenlik, nezaket ve saygı gibi duygusal nitelikleri kapsayan duygusal zeka, başarıda ve bireyin geleceğinin şekillenmesinde oldukça etkin bir rol oynamaktadır. (Shapiro, 1998)



Duygusal zeka terimi, ilk olarak 1990 yılında Harvard Üniversitesinden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesinden psikolog John Mayer tarafından kullanılmıştır. Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekayı bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularını gözlemleyebilme, bunlar arasında ayırım yapabilme ve bu bilgiyi düşünce ve eylemleri için bir rehber olarak kullanabilme becerisini içeren sosyal zekanın bir alt

kümesi olarak tanımlamışlardır. Ardından Goleman (1995) kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut besleme yetenekleri içeren bir tanımlama ileri sürmüştür.

Duygusal zekayı beş ana başlık altında betimlemek mümkündür.

1. Duygularının farkında olma (özbilinç): Belirli bir durumda ne hissettiğinin farkında olabilen ve duygularını tanıyabilmek duygusal zekanın temelini oluşturan temel unsurlardan biridir. İlk bakışta duygularımızın zaten ortada olduğu düşünülebilir. Ancak üzerinde daha dikkatle durduğumuzda çoğunlukla bir şey hakkında ne hissettiğimizi pek hatırlayamadığımızı ya da hissettiğimiz şeyi olup bitenden sonra fark ettiğimizi görürüz. Özbilinç algılananı abartmaya açık bir dikkat hali değil, tam tersine fırtınalı duygular içinde bile kendine yönelik olmayı sürdüren tarafsız bir haldir. Deneyimden biraz geri çekilerek ana akımın üzerinde veya yanında kalarak olayın içinde kaybolmak yerine farkında olunur. Özbilinci yüksek kişiler daha sağlıklı kararlar verebilmekte, daha özerk davranabilmekte, hayata daha olumlu bir gözle bakabilmektedirler.

2. Duygularla başa çıkabilmek (özdenetim): Farkına vardığı duygularla uygun bir biçimde başa çıkabilen, kendisini yatıştırabilen kişiler olumsuz durumlarla karşılaştıklarında daha kolay üstesinden gelebilmektedirler. Amaç duyguları bastırma değil, dengedir. Duygular, fazlasıyla bastırıldığında donukluk ve uzaklık yaratır. Kontrolden çıktığında ise aşırı, ısrarlı, patolojik bir hale dönüşebilir. Kastedilen ne zaman hangi duyguyu hissedeceğimizi kontrol etmek değildir. Bu neredeyse imkansızdır. Ama bir duygunun ne kadar süreceğini kontrol etmemiz bir ölçüde olanaklıdır.

3. Kendini motive etmek: Duygularını bir amaç etrafında toplayabilen duygusal özdenetime sahip kişiler, daha üretken ve etkin olabilmektedirler. Duygularımız; düşünmek ve planlamak, uzak bir hedefe hazırlanmayı devam ettirmek gibi yeteneklerimizi engellediği ya da güçlendirdiği ölçüde doğuştan gelen zihinsel yeteneklerimizi kullanma kapasitemizin sınırlarını çizerek hayatta neler yapabileceğimizi belirler.

4. Başkalarının duygularını fark etmek: Empati kurabilmek sağlıklı kişiler arası ilişkiler geliştirebilmek için temel bir unsurdur. Empati kurabilen kişiler, diğerlerinin neye ihtiyacı olduğunu gösteren sinyallere daha duyarlıdır. Başkalarının ne hissettiğini kaydedebilmek duygusal zeka açısından oldukça önemlidir çünkü duygusal ahenk empati yetisinden kaynaklanmaktadır.

5. İlişkileri yürütebilmek: Diğer insanlarla olan ilişkileri yürütebilmek; popüler olmanın, liderliğin ve kişiler arası etkililiğin altında yatan temel unsurlardandır. Başkalarının duygularını yönlendirebilmek için öncelikle özdenetim ve empati yeteneğinin gelişmesi gerekmektedir, çünkü bu temel üzerinde insanlar arası ilişki becerileri olgunlaşmaktadır. Bu beceriler de kişinin bir teması şekillendirmesine, başkalarını harekete geçirip teşvik etmesine, yakın ilişkileri sürdürülebilmesine, insanları ikna edip etkilemesine ve rahatlatmasına olanak sağlamaktadır. (Shapiro, 1998; Tuğrul, 1999)

Duygusal zekanın gelişiminde genel olarak yaş, cinsiyet ve aile ortamı olmak üzere üç faktör üzerinde durulmaktadır. Duygusal zeka bebeklikten itibaren gelişmeye başlamakta, duygusal yüz ifadelerini tanıma becerisi okul öncesi ve ilkökul yıllarında hızlı bir gelişme göstermektedir. Aile, duygusal derslerin verildiği ilk okuldur. Bu dersler sadece anne-babanın çocuğuna doğrudan söyledikleri ve yaptıkları ile değil, aynı zamanda kendi hislerini ifade edişleriyle ve aralarındaki etkileşim modeliyle de verilir. Bu yakın ilişkiler potasında kendimizi nasıl göreceğimizi, başkalarının bizim hislerimize ne şekilde tepki vereceğini, bu hisler hakkında nasıl düşünmemiz gerektiğini ve tepki verirken ne gibi seçeneklerimiz olduğunu, duyguları nasıl okuyup nasıl ifade edeceğimizi öğreniriz. Hisleri tamamen göz ardı etmek, fazlasıyla serbest bırakmak, aşırı katı bir disiplin uygulamak ve tutarsız davranmak duygusal açıdan yetersiz ebeveynlik tarzlarından. Aileler kız ve erkek çocuklarını farklı duygusal yaklaşımlarla eğitmekte, bu durum kız ve erkek çocukların duygularını ifade etme, kontrol etme gibi becerileri üzerinde etkili olmakta, duygusal öğrenme sürecinin de etkisiyle kadın ve erkeklerde farklı beceriler gelişmekte, kadınlar sözlü sözsüz duygusal işaretleri okumada, hislerini ifade etmede daha çok ustalaşırken, erkekler incinebilirlik, suçluluk, korku ve acıyla ilgili duygularını en aza indirmekte daha becerikli olabilmektedir. (Brody ve Hall, 1993; Tuğrul, 1999)

Duygusal zeka esasen entelektüel zeka becerilerinin bir karşıtı değildir. Daha çok gerek kavramsal düzeyde gerekse gerçek dünyada duygusal ve entellektüel zeka birbirleriyle dinamik bir etkileşim halindedir. Entellektüel zekası yüksek ancak duygusal zekası düşük ya da bunun tam tersi olan kişiler görece daha enderdir. Her birimizde IQ ve duygusal zekanın farklı bir karışımı vardır (Shapiro, 1998). Bununla birlikte akademik başarı odaklı bir eğitim sisteminin genel olarak hayattaki başarıyı belirlemediği, ebeveynlerin ve eğitimcilerin, daha az kalıtım yüklü olması, dolayısıyla geliştirilebilirlik fırsatı tanınması açısından duygusal zeka üzerinde daha önemle durması gerektiği açıktır.



Cıvalı Hayaller Devri

dönüm

Efe Erdem Ersoy

Hayal kurmaya daha çocuk yaşta başlar insan. Üç beş yaşlarındayken bile istekleri olur, hayalleri olur çocukların. Oyuncak bir araba, tahtadan bir kılıç, resim yapabileceği bir defter veya bir top. Arabasıyla oynayan bir çocuğun bir yarış pilotu olmasını istemesi, kılıcıyla savaşan bir asker olması, bir futbolcu, bir ressam olmak istemesi büyükler tarafından sevimli bulunur. Çocuk nasıl olsa diye o hayalleri olan çocukları kendi hayal dünyalarında yalnız bırakırlar. Belli bir yaşa gelmeye başladığında ise o çocuğun kendi hayaller dünyasına bazı istilacılar gelir: ödevler, sınavlar, çalış diye başının etini yiyen anne babalar... Çocuk şaşkıncı doğalsı, bu zamana kadar hep istediklerini yapıyor ve bu şekilde mutlu oluyordu. Şimdi, daha yedili yaşlarında, ailesinden gelen istekler kendi hayatına karışmaya başlamıştı bile.

İlkokula gidince sayılarla tanıştı, belki sevdi belki sevmedi toplamayı çıkarmayı. Ancak aile zoruyla o dört işlemi iyi yapmak zorundaydı. İlk kez bir şeyi iyi yapmak zorunda olması gerektiği dayatıldı ona. Sevse de sevmese de o işlemler yapılacaktı. Bu yaşlarda gelecekte yaşayacaklarının bir ön gösterimini yaşamaya başlamıştı bile. İlk kez sınava girdi ve o andan itibaren ailesinin gözünde bir yarış atı gibi diğer yaşlılarıyla kıyaslanmaya başladı. Şimdiki zamanlarda "Komşunun oğlu Ali matematikten 90 almış duydun mu?" benzeri soruları duymayı normalleştirdik, daha çocuk-

ken insanları yontmaya başladık.

İlkokul bitti derken ortaokul geldi. O dört yılda geçen sınavlar artık o çocuğun zihninde normalleşti; kendini insanlarla kıyaslamasını gerektiğini, neden aldığını bile bilmediği o derslerin sınavlarına girerek o kırk dakikadaki performansına göre çevresinden alacağı tepkilerin ne kadar da farklı olabileceğini gördü. Ortaokul senelerinde çocukların hayalleri hala saf hallerini korumaya devam edebilmektedir ki bunun ne kadar şaşırttığını anlatabam. Arkadaş kavramı bu yıllarda oluşmaya başlar. İlk arkadaşlık dediğimiz ilişkiler kurulur, konuşulur, beraber hayaller kurulmaya başlanır ve o hayaller doğrultusunda ilk adımları atarlar. Basketbol kursları, resim atölyeleri, kitaplar, belgeseller... Her çocuk kendi ilgi alanlarında çaba gösterirken o konuda daha iyi olmaya başlar. En tatlı rekabetler bu zamanlarda ortaya çıkar. Kendi aralarında futbol maçları, basketbol turnuvaları, satranç turnuvaları yaparlar. Bunları yaparken herkes kazanmak ister ancak bu istek kindar bir tutumla değildir, en azından şimdilik.

Ortaokul seneleri birbirini kovalarken sekizinci sınıfta, daha on dört yaşında ilk kez daha ciddiyetini bile anlayamadığı, ailesinin onu dershanelerden dershanelere yaka paça götürdüğü bir senaryoyla karşılaşır. Kendine ayırdığı, zevk aldığı o

vakitler teker teker elinden alınır ve ailesinin kararıyla başka şeylere ayrılır. Sekizinci sınıf çocuklar için önemli bir yıldır çünkü test kitabıyla ilk kez o zaman tanışır. Eskiden öğretmenlerine sorular soran o çocuklar şimdi sadece soruları cevaplamak zorundadırlar. Bir sene boyunca binlerce soruya sorgusuz sualsiz doğru yanıt vermeye çabalarlar. Peki bu süreç boyunca ne olur? Çocuklar soru sormayı unutmaya ilk kez bu yılda başlarlar. Bir süre sonra beyinleri o sorulara cevaplar vermeye o kadar programlanmıştır ki artık soru sormak onlara mantıksız gelmeye başlar. Biz onlardan soru sorma yetilerini alarak aslında onlara ilk çekiç darbesini vurmuş oluruz. Bir yıl boyunca geçen dört şık curcunası sonucunda bir sınava girer. Bir bölümü için yetmiş beş diğer bölümü için ise seksen dakika o soruları çözdükten sonra o çocuğun lise hayatındaki dört yılı, bu da iki milyon dakikadan fazla sürdüğü için bu süreyi hafife almak hata olur, belirlenmiş olur.

Liseye geldiğinde herkes ona artık ortaokulda olmadığını, çocuk gibi davranmayıp derslerine önem verip çalışması gerektiğini söyler. Bu yıllarda elinden alınmaya çalışılan hayallerine kavuşmak için özgürlüğünü arar. Artık hayata karşı daha bencil düşünmeye başlar. Ailesinin istediklerini değil kendisinin istediklerini yapması gerektiğini düşünür. Ülkesindeki olaylar hakkında haberi olur, düşünceleri oluşmaya ve idealist olmaya başlar. Okudukça araştırdıkça bilgilenir ve hayata bakış açısı değişir. On iki yıl boyunca ailesi için okuduktan sonra eskiden çocuk olan o insan artık kendi istediğini yapmaya hakkı olduğunu düşünür. Lise yıllarında geçirdiği derslerin de zorlaşmasıyla beraber gelen notların düşüşü ve daha özgürce dolaşma isteği onu ailesi tarafından bir tepki almasıyla karşı karşıya bırakır. Lise yıllarının son iki senesinde dershaneye gitmeye başlamasıyla artık hissizleşmeye başlar. Hedefleri o dershanedeki rehberlik hocaları



tarafından konulmuş, gelecekte ne okuyacağı ailesi tarafından çoktan belirlenmiştir. Sadece çalışmaktır ona kalan. Sekizinci sınıfta soru sordurmayı bırakan o bir seneye benzer olan iki yıllık curcuna hayatının en parlak yılları olan on yedi on sekiz yaşlarında tüm hayallerini artık değiştirmiştir. Hayal kurma hakkı da elinden gitmiştir. İki sene çalıştığı sınavın geri kalan altmış senesini belirleyen bir sisteme sahip olan bu ülkede yaşayan bu çocuğun pek de isteği kalmamıştır.

Ülkemizde çocukken hepsinin birer elmas olduğu çocukları on iki senede belki işimize yarar, diye kömüre çevirdiğimiz bir sistem var.



Seslen İnanlığa

Her yeni manşet atıldığında
Sarsılır güvenim insanlığa
Sokakta koşuşturan çocuk
Geceleri sığınır soğuk duvara
Şimdi söylenenlere bakma
Eller uzanamıyor yardıma
Buralarda aranır adalet
Klavyenin başında

Düşler, umutlar ve hayatlar
Hepsi indirgenebilir bir sayıya
Dün ile arada fark varsa
Bugünkü sayılar yok olur kolayca

Belki yürüyüşündür ya da gülüşün
Suçlu sensindir daima
Bıçaklanırken yardım diye değil
Yangın diye seslen insanlığa

Aşık olduğun adam ya da
Elinde büyümüş evladın da olsa
Sirtını tastamam yaşlama başkasına
Bu devirde annelerin kafaları
Yuvarlanır oldu sokaklarda
En büyük aşıklardan biri mezarda
Diğeri yatar oldu mapusta

Güvenmemeli her anne olana
Her çocuk sığınamaz ki babasına
Sorun ne saattir ne de giydiğin parça
Bunlar bahanedir kanı bozuklara
Her unutulmuş kurbanla
Yeni sayılar eklenir tabloya
Her yeni manşet atıldığında
Yok olur güvenim insanlığa

Esra Kübra Türe



“CRINGE”

dönüm

Fatih Canpolat

Hadi unutun gülmeyi. Sizi bekliyorum. İtibar görmek mi, beğenilmek mi, konuşulmak mı derdiniz? Fark etmez! Üç günlük dünyada kendinizden bir iz bırakma psikolojisiyle esiri olduğunuz sosyal medyada dahi, bir fotoğraf paylaşırken dişleriniz gözükmessin sakın! Mutlu gözükmeyin, duygularınızı asla belli etmeyin. Baygın bakışlar hâkim olsun suratınıza. Canlı, parlak gözlerin ne önemi var! Hem, gülünce çirkin çıkarsınız, boş verin.

Nasıl geldik bu düzeye, diye düşünüp anlam veremiyorum bazen. Bir “güçlü görünmek” safsatasına kapılıp gidişimiz; gençliğimize, benliğimize ihanet geliyor. Toplum içindeysen ağlama, kahkaha atma, memnun olma yahut şikâyet etme, eğlenme bir defa! Standart ol, düz. Farkında mıyız bilmiyorum, bir “havalılık” furyası için tebessümümüzü yitirdiğimizin. Aslında tüm bunların bir müsebbibi olan bir güruh var. İnsanın ruhunu, duygusunu körelten; huzurunu çalan bir güruh. Evet, bir gönül yorgunluğu hissettiğinizde ve hatta bu yorgunluğun sebebinin; aslında kabul görmek uğruna kendiniz olamama, kendinizden vazgeçme olduğunu anladığınızda size el sallayan bir güruh... Zevklerden, hobilerden, hal ve hareketlerden bahsetmiyorum bakın. Bunlar, zaten girmeme gerek olmayacak kadar zahiri durumlardır. Hangimiz çoktandır müzik zevkimizi, damak zevkimizi, dizi/fil zevkimizi popüler kültürün kalıplarına sığdırmak için budamadık ki... Direkt duygularınızdan bahsediyorum. İç dünyanızdan, mahreminizden... Bir fotoğrafın altındaki kalp simgesinin kenarında yazan isimler ve o isimlerin yanında yazan sayılar - bazen iki, bazen üç, bazen dört basamaklı-... İşte bu sizi esir eden,

sizi siz olmaktan çıkararak!

Jargona uymaz, kasıntı gözükürsünüz eğer anlamlı cümleler koyarsanız “captionlarınıza”. Ya yarım ve eksilteli cümleler ya da ne bileyim, sallayın birkaç yabancı kelime. Jargona uyar” dump”lar, “canım istedi, attım.” diyecek cesareti olmayanlar için. Güzelliğinizi/yakışıklılığınızı belli edin. Öz güveniniz tatmin olsun biraz, amenna. Ama çirkin çıktığın fotoğrafı bulanıklaştırma. Her hâlinde güzelsin, bunda utanılacak ne var! Gerçi sen de haklısın. Senin gibi olmayan biri, gönlünce istediğini paylaştığında en büyük zorbalığı sen yapıyorsun nasıl olsa! Kişi kendinden bilir işi.

Güzel bir manzara, ahenkli notalar eşliğinde oturdun mu bayılırsın nostalji yapmaya: “ah, bir zamanlar mutluyduk! Ne oyunlar oynardık!” sanki şu an oynamamayı seçen sen değilsin de elinden tutan varmış gibi... Sanki şu an oynayan birini görünce alaya alan, “küçük olmak”la yeren, kendini daha olgun gören sen değilmişsin gibi. Güleç, samimi olmak aşağılayıcı duyguların tetikçisi; değer yargılarında. Acaba hanginiz daha aşağılanas!

Böyle kardeşim... Gamzen gitgide kapanıyor haberin olsun. Kaz ayaklarının sebebi artık ağzının kulaklarına varması değil, çatık kaşların. Dilini unutmadın, hafızan sapa-sağlam. Sadece yarım ağız konuşuyorsun. Biliyorum seni, “kasamazsın” buna. Sana fazla gelir her harfi suratına çarpa çarpa konuşan bir insan. Bu yüzden çevrendekiler de senin gibi. Dardin hiçbir zaman çevrendekilere hoş

gözükmek değilmiş gibi yapsan da herkes farkında bu danışıklı dövüşün. Ancak yine herkes senin gibi olduğu için kimsenin işine gelmiyor ağzını açmak. Seni de suçlamıyorum bu yüzden "btw". Lütfen beni yanlış anlama. Bir dışa itilme kaygısı olan herkes için çok doğal bütün bunlar. Bu kaygıya sahip olmak da senin hatan değil. İnsanlık hali.

Ancak gelip bir gün bana sorarsan; hep bahsini açtığın, gerektiğinde etrafındakileri üzerinden erdiğin "erdem ve cesaret" böyle durumlarda ortaya çıkıyor. Karşı gelsene düzene? "Sadece kendim oluyorum, sen ise düşman arıyorsun" deme bana, sen bu değilsin. Bunu kendin de biliyorsun. Bir "günaydın"ı esirgeyecek kadar cimri misin? Tuhaf olur diye düşünüyorsan bırak olsun. Ne kaybedeceksin? Günün sonunda günaydın dediğin kişi gidip bu inanılmaz anıyı kendi "ortamında" anlatırsa kötü mü hisseder-sin? E gel bir anlaşma yapalım. Güzel olan ne varsa "boş" demeyi bırakalım topluca. Belki hayat kalitemiz artmaz ama anlık mutluluklar böyle çoğalır. Bunda anormal bir şey yok, anla artık. Çok geldim üstüne biliyorum ama alıştıra alıştıra...

Sence de bitmesin mi bu yaşam hevesi, saygınlık alışverişi?

Bilmem kimin işine gelir kimin gelmez ama olgunlaştıkça sıkıcılaşma, insanların yüzündeki tebessüme göz koyma, gözlerinin ferini çalma, çağımızın sorunu. Belki izlediklerimiz, belki görüp şahit olduklarımız bizi buna itiyor farkındayım. Belki sert bir dille haksızlık ettim bu salgının kurbanlarına. Ancak tek dileğim bunu topluca atlatmamızdır. Bir toplum parasız, kültürsüz de bir toplum olur ama ruhsuz oldu mu kapanır konu. Ne zamanki tepkilerimiz yönünü 180 derece değiştirir, o zaman anlarınız bir şeyleri düzelttiğimizi. Yere düşünce küfretmek, kapıya vurunca okkalı bi' tekme atmak seçeneklerimiz arasından çıkınca en azından. Kolumu duvara

vurduğumda tabii ki gülümsemek zorunda değilim. Yere kapaklanıp her tarafım çamur olduğunda bunu şakaya vurmanın elbette anlamı yok. Ancak durumlara istediğimiz gibi yaklaşırsak, belki durumlar istediğimiz yöne evrilir. Tıpkı bizi çok yaralayan olaylarda gülümseme maskesini takarak o hüznü içimizde sıkıştırıp eve gidince katlanarak büyümüş bir bomba gibi patlamasına müsaade etmemize gerek olmadığı zamanlardaki gibi. Ağlayın arkadaşlar, ağlayın rahatlırsınız. Gülün, eğlenin, tadını çıkarın. Bir dahakine, istesenez de deneyemeyeceksiniz.

Bırakın kim ne derse desin. Bırakın en saf, en absürt fotoğrafınız dolaşsın herkesin ana sayfasında. Bırakın herkes içindeki şeytanı ve kini kussun, tırnak içine aldığım kalıplaşmış ifadeler dışında bildiği kelime olmadan kendince. İçinizden gelen olun, ne olursanız olun, sadece siz olun.



Garip Ön Sözü Üzerine

dönüm

Meltem M. Gürbüz

Birinci Dünya Savaşı yıllarında doğmuş üç şairin İkinci Dünya Savaşı esnasında ortak yayınladıkları Garip adlı kitaplarının ön sözü, Türk şiirinde etkisi büyük bir yıkım ve yeniden yapım hareketinin manifestosu sayılabilir. Orhan Veli'nin kaleme aldığı bu metin, Melih Cevdet ve Oktay Rifat'ın da genel ilkelerinde ortak buldukları poetikanın veciz bir ifadesidir.

Garip'in ortaya çıktığı ortam hiç kuşkusuz Dünya Savaşları ve bunların arasında gerçekleşen Milli Mücadele, Cumhuriyet'in ilanı ve Atatürk'ün ölümünden ve bu olayların sosyal ve siyasal etkilerinden bağımsız düşünülemez. Atatürk ilke ve inkılapları çerçevesinde milli edebiyat anlayışını sürdüren yazarlar, Atsız ve Togan gibi Turancı görüşlerle yazan yazarlar, serbest nazımla yazan toplumcu gerçekçiler 40'lı yılların başında edebiyatımızdaki genel eğilimleri temsil ediyordu. Bununla beraber Milli Mücadele döneminin coşkusunun yitirildiği, yeniden başlayan savaşın ve iktidarın baskısının entelektüel çevrece sürekli hissedildiği, ekonomik zorlukların ve düşünsel anlamda içine düşülen boşluğun aşılamadığı distopik bir ortamdan söz ediyoruz. Batı'da süren sürrealizm, kübizm ve dadaizm etkisini; egzistansiyalizme zemin hazırlayacak karamsar ve bunalımlı havayı da Garip şiirinin doğduğu zamanı doğru betimlemek için hatırlatmadan geçmemek gerek.

Ön söz, şiiri "söz söyleme sanatı" olarak tanımlamakla başlar. Bu sanatın geldiği halin konuşma diline yabancılaşmanın normal karşılanmasına dikkat çeker, Orhan Veli kendi eserlerine garip diyenleri asıl garip olanın ne olduğunu sorgulamaya davet eder. Şair, eserlerinin şiir olarak kabul edilmemesine bile yol açan yerleşik şiir tasavvurunu eleştirmeye şöyle başlar: "(eleştirenlerin) Garip telakkisi, öğrendiklerini tabii kabul edişinden gelmekte. Ona buradaki izafiliği göstermeli ki öğrendiklerinden şüphe edebilsin." Burada Orhan Veli ve arkadaşlarının bu kitap yayınlanmadan önce verdikleri eserleriyle topladıkları tepkiyi vurgulamakta fayda var. Özellikle biçimde kuralsızlığı benimsemeleri ve şiir yazarken kullandıkları kelimeleri alelade halk dilinden seçmelerinin dönemin edebiyat çevreleri için ne kadar büyük bir olay olduğunu anlamak için Kitabe-i Seng-i Mezar şiirine yapılan eleştirileri okumak dahi yeterli olacaktır. Şiirde geçen nasır, kundura, depo kelimeleri yabancı ve şiirselliği bozan unsurlar olarak görülmüş,

hatta bu şiire "nasır şiiri" de denmiştir. Hatta Yusuf Ziya Ortaç, son derece sert bir eleştirisinde "Vezin gitti, kafiye gitti, mana gitti... Türk şiirinin berceste mısraı diye (Yazık Oldu Süleyman Efendiye!) rezaletini alkışladılar... Göğüslerinde cehennemler yanan sanat cücelerinin kınalar yakıp, ziller takıp şıkır şıkır oynadıklarını gördük! Sanatın darülacezesiyle tımarhanesi el ele verdi, birkaç mecmuanın sahifesinde saltanat kurdular! (...) Ey Türk gençliği!... Sizi bu hayasızlığın suratına tükürmeye davet ediyorum!" diyecek kadar ileri gitmiştir.

Orhan Veli ilk olarak vezin ve kafiye putlarını yıkmakla başlar işe. Bu ikisini ilk insanların, çok sayıda mısraı ezberde tutabilmek amacıyla bunları birbirine uydurmak için icat ettiğini savunur. Sanatsal zevkinin tekâmül ettiği umulan modern insanın vezinle kafiye kullanımında bir zorluk veya yüksek bir estetik anlayışı bulmadığını ummaktadır. Orhan Veli, sanatsal zevkin değişmesinin asıl zor mesele olduğunun farkında ve bunun yolunun eski şiire ait ne varsa terk etmekten geçtiği fikrindedir. Zira "bugüne kadar burjuvazinin malı olmaktan, yüksek sanayi devrinin başlamasından evvel de dinin ve feodal zümrenin köleliğini yapmaktan başka hiçbir işe yaramamış olan şiir", artık mevcudiyetini sürekli bir hayat mücadelesi vererek sürdürebilen geniş halk kitlelerine seslenmektedir. Ve mesele bu sınıfın "zevkini aramak, bulmak, sanata onu hakim kılmaktır." Şiir yazımında böyle köklü bir yön değişikliği, yöntemde de benzer bir değişikliği gerektirir. Cemal Süreya'nın "(...) Bir çeşit eski şiirin tersi yazılmaktaydı." değerlendirmesi bu açıdan çok yerindedir.

Aynı duruş söz sanatları için de geçerlidir. Benzetme, bir şeyi olduğundan farklı görme zoru olarak tanımlanır ön sözde. Sözünü gerçeği olduğu gibi anlatarak söyleyen aydına garip bakılmasının anlamsızlığı vurgulanır. Asıl yüzlerce yıllık ilgi ve ilişkileri alışıldık kalıplarla kelimele giydirmektir tabii olana aykırı görülecek çaba. Aynı sanatları yeni bağlamlarda tekrar tekrar uygulamanın hiçbir faydası yoktur Orhan Veli'ye göre. Hatta gerçek sanatkarlık bu söz sanatlarının dayattığı sınırlardan da kurtulabilmektedir. "Mümkün olsa da 'şiir yazarken bu kelimelerle düşünmek lâzımdır' diye yaratıcı faaliye-



timizi tahdit eden lisanı bile atsak." der şair. Ona göre tarih boyunca her yeni akım şiire yeni hudutlar getirirken bütün sınırları kaldırmak kendilerine (Garipçiler) nasip olmuştur. Bu sınırsızlığın saf ve basit güzelliklerden bir sanat eseri çıkarabilmesi için Garipçilerin bulduğu yol bilinçaltı nesnelere faydalanmaktır. Zira tabiatın zeka etkisiyle değiştirilmemiş, hakiki ve saf hali ancak bilinçaltında bulunabilir. Bu olanaktan faydalanmak içinse Valery'nin ifade ettiği gibi "gayri şuurda olma" türünden bir yaratıcı faaliyet tanımıyla değil sürrealistlerin otomatizm fikriyle bağ kurarlar. Orhan Veli bu sempatiyi ön sözünde açıkça belirttikten sonra kendilerinin sürrealist -ya da herhangi bir akıma bağlı- olmadığını da ekler. "Tarihin beğenerek andığı insanlar daima dönük noktalarında bulunanlardır. Onlar bir an'aneyi yıkıp yeni bir an'ane kurarlar." der ön sözde ve fikri hayatta ilerlemeyi sağlayan insanları yapıcılar ve yıkıcılar olarak ayırır. Bu aydınlar bir şeyin lüzumunu ya da lüzumsuzluğunu hisseden, "fakat mutlaka hisseden", ve önceki nesillerden tevarüs edilen kayıtlarla değil kendi içlerinden geldiği şekilde üreten kimselerdir. Dolayısıyla Garipçilerin de kendilerini herhangi bir mektebe bağlanmaksızın şiir geleneğindeki lüzumsuzlukları hisseden ve zamana uygun, okuyucuya uygun şiiri içlerinden geldiği gibi yazmak isteyen fedailer olarak gördüklerini düşünebiliriz.

Ön sözde karşı çıkılan eğilimlerden biri de sanatlardaki tedahüldür. Bundan kasıt, şiire resmi, musikiyi; resme heykeli (hacimleştirmeyi), mimariyi karıştırmaktır. Şiir söylenişinde müzikaliteyi artırmak için kullanılagelen, Rezaizade Mahmut Ekrem'in aheng-i taklidi adını verdiği aliterasyon sanatını; kübist etkilerle şiirlerdeki kelimeleri resim çizer gibi dizen şair Apollinaire'i basit hilelere başvurmakla itham eder Orhan Veli. Halkın bu tedahülden zevk almasının sebebini; başka bir yere ait o ahengi şiirde hissetmesine, anlaşılmasandığı bir şeyi anladığında hissettiği memnuniyete bağlar. Sanatkarın halktaki bu aşağılık kompleksinden faydalanarak sanatının imkanlarında yeterince derinleşmekten kaçmaya hakkı yoktur. "Şiiri şiir yapan, sadece, edasındaki hususiyettir; o da manaya aittir." diye bu faslı bağlarken Garip şiirinin sadece kafa ile okunacak şiiri amaçladığını vurgular.

Son olarak mısraçı zihniyet ve şairanelik eleştirilir ön sözde. Yüzlerce yıl söylenecek tek bir berceste mısranın peşindeki bir gelenek, doğal olarak mısranın/beytin hatta seçilecek her bir kelimenin güzelliğini hedeflemiştir. Orhan Veli'ye göre bu yanlış bir şiir anlayışının tabii hale gelmesine sebep olan temel kabullerendir. Oysa "Bin kelime bir şiir bile tek bir güzellik için yazılır." Garip şiirinde asıl olanın bütünlüğü bölünemeyecek şiirdeki anlam olduğunu ifade etmiştik. Bu ilkeyi böyle koymadığınızda kullanılacak her kelimenin şiirin söylenişine kattığı edayı önceler ve zamanla belli bir lügate sıkışmış bir edebiyat geliştirirsiniz. İşte Orhan Veli'ye göre eskilerin peşinde olduğu şairanelik de budur. Ve eskiye ait olan her şey gibi şairanelik de terk edilmelidir. Şiirinde geçen nasır kelimesine tahammül edemeyenlere de bu vesileyle cevap vermiş olur şair.

Yukarıda özetini yapmaya çalıştığımız anlayışları ve bunun ürünü olarak verdikleri eserlerle Garipçiler edebiyatımızın girdiği bir çıkmaz sokakta yeni bir yol bulmayı o yolu inşa etmekte görmüşlerdir. Eskiye yıkmaya dair çabalarını; nesillerinin yetiştiği ülkede siyasette, sosyal hayatta, fikir dünyasında hakim olan inkılap atmosferiyle ve içinde yaşadıkları zamanın yerleşik değerlere inancı sarsan yıkıcı etkileriyle paralel okumak lazımdır. Eserlerinde görülen ince alay ve mizah, hoşnut olunmayan sosyal durumlar karşısında değiştirme gücüne sahip olmayan aydının çoğunlukla takındığı tutum olması bakımından bize Garipçi şairlerin iç dünyası ile ilgili fikir verebilir. Burada Asım Bezirci'nin şu değerlendirmesine yer vermekte fayda var: "Garipçiler yaşadıkları toplumu sevmiyorlar, fakat ne onu değiştirmenin yolunu biliyorlar ne de arıyorlardı."

Bana Söylediklerini Hatırla

dönüm

Serra Ahsen Yamanoglu

Galeri yoğun bir şebboy kokusuyla kaplanmıştı. Bahçedeki ağaçların arasında dolaşan hafif bir yaz esintisi, açık duran büyük cam kapıların arasından içeri rahatsız edici sıcaklığı ve bazen de sanatın buram buram solunabildiği alanın aurasına bir katkı yapmak istercesine pembe çiçeklerle süslenmiş çalılklardan yayılan ekşi kokuyu taşıyordu.

Dağınıklıkla salık bırakılmış saçları kafasından biraz orantısız duran balıkçı şapkasından taşmış bir kız da tüm bu rahatlatıcı havayla beraber ortalıkta dolaşıyordu. Etrafındaki insanlarla ilgileniyor gibi gözüküyordu ama rahatsız hissettiği herkes tarafından fark edilebilirdi, elleri sürekli ağzındaydı ve tırnak etlerini yiyordu. Avustralya'nın sıcak, yakıcı havasında herkes yarı çıplak diye tabir edilmelerine sebep olacak kıyafetlerleyken o yarım kollu, simsiyah bir bluz giyiyordu -üstündeki her şey siyahtı için aslı. Kotu, ayakkabıları, yüzükleri, bileklikleri... oldukça terliyor olması gerekirken üşüymüş gibi hareketleri vardı.

Ama zaten sadece beş altı kişinin ziyaret etmekte olduğu Hazelhurst Sanat Galerisi'nde kimsecikler onu umursuyormuş gibi gözüküyordu, en azından köşedeki sandalyede gözlerini hiç ayırmadan ona bakan, dalıp gitmiş bir oğlan hariç.

Sage onu fark etmedi -çünkü çocuk dinlenme alanı gibi gözükene, eserlerden uzakta bir köşedeydi-, önündeki suluboya tablosuyla gerçekten de ilgileniyor gibiydi, en güzelini sona sakladığını bilen birinin hazzıyla bakıyordu. O kadar da gezilecek bir şeyi olmayan, diğer galerilerle karşılaştırıldığında nispeten küçük bile sayılabilecek bir yer için haddinden fazla zaman harcamıştı belki ama yine de bundan memnundu.

Yumuşacık geçişlere sahip, suluboyayla yapılan en mucizevi şeylerden biri gibi gözükene tabloyu yeterince incelediğine karar verdikten sonra yanına asılmış mermerdeki yazıyı okumaya döndü Sage. Tam o sırada, artık uzaktan izlemekten vazgeçmiş oğlan ayağa kalktı. Ona nasıl yaklaşacağını bilmiyordu, biraz sarsık adımları vardı biraz da bu yüzden ve utanıyordu, daha onunla konuşmaya bile başlamamış olmasına rağmen yüzü yanmaya başlamıştı.

Luke böyle biri sayılmazdı. Pekala; çekingen biri olmadığını söylemek biraz zordu ama yine de yeni insanlarla tanışırken çok da fazla kasan, kendini geren biri değildi. Sorun daha çok Sage hakkındaydı. Luke onu daha önce biriyle sohbet ederken hiç görmemişti. Birkaç kez öğretmenlerle konuşurken gözüne

takılmıştı, belki de üç kere falan da birile-riyle on saniyelik muhabbetler... Bu kadar.

Lisenin ilk yılıydı, tabii ki de öğle yemeğinde devasa bir arkadaş grubuyla oturmasını beklemiyordu -üstelik kızın öyle bir havası yoktu- fakat ilk ayın sonuna doğru artık herkes birileriyle yakın olmaya başlamıştı, en kötü ortaokuldan tanıdıkları belirli kişilerle takılıyorlardı. Sage... Yemeğini asla yemekhanede yemeyen -Luke onun bir şeyler yediğinden dahi emin değildi- sınıflarda her daim en arkalarda ya da bazen daha iyi bir fark edilmeme yöntemi olan orta kısımlarda oturan ve kimseyle iletişimi olmayan biriydi. Eğer okulun ikinci haftasında, bitmek bilmeyen sıkıcı bir kimya dersinde haftalardır aradığı o sınırlı üretim tişörtü Sage'in üzerinde görmeseydi Luke onu fark etmezdi muhtemelen.

Ya da fark ederdi.

Kimya dersinden sonra onun yanına gitmeyi, tişörtünü nereden aldığı sormayı ve The Boys -tişörtün baskısında o çizgi romanın afişi vardı- sevip sevmediğini sormak istedi ancak o gün ona doğru gelmedi. Bir hamle yapmaya karar vermesi onu burada, bu "uygunsuz" -alâkasız bir kelimeydi belki ama bu sıcakta uzun kollu bir üst giymek hiç akıllıca değildi- görmesiyle olmuştu ve evet, tam da şimdi onun yanına doğru gitti, omzuna dokundu ve Sage'in bir anda delicesine irkildiğini fark etti. Arkasını döner dönmez, Luke ile aralarında zaten o kadar da mesafe olmasına rağmen bir adım geri çekildi, o sırada yere sürtünen Converselerinin çıkardığı sesi yüzünden suratını buruşturduğunda Luke bir anda sahip olduğu tüm samimiyetle gülümsedi. Ama Sage ile sadece bir saniyelik göz göze geldiklerinde ve kız aceleyle gözlerini kaçırdığında gülümsemesini sürdüremedi

ve söyleyebileceği herhangi bir şey varsa bile unuttu.

"Pardon," Çabucak ağzında geveledi, bir şekilde özür dilemesi gerekiyormuş gibi hissetmişti çünkü Sage rahatsız olmuş gibiydi. Luke buna mânâ olacak bir şey yapmadığını düşünse bile yanlış bir hareket yaptığı düşüncesine kapılmıştı ve bu başka hiçbir şey söylemeden arkasını dönüp uzaklaştı.

Onu başarısız konuşma çabalarından sonra onu öğle yemeği vaktinde, okulun arkasındaki banklardan birinde gördü. Luke'un okulun bu taraflarında pek takıldığı söylenemezdi açıkçası, bugün yemekhaneye inmesinin tek sebebi onu bu tarafa giderken görmesi olmuştu. Sapık gibi bir kızı takip ettiğine inanamıyordu...

Onun birkaç bank ötesine yerleşti ve elindeki sandviçi yerken onu izledi. Luke, birkaç kez fark edildiğini anlamıştı ve bunun Sage'i ne kadar rahatsız ettiğinin de basbayağı farkındaydı ama ona bakmayı durduramıyordu.

Sage bankta otururken bacaklarını çaprazlamıştı, bir şey yemiyordu ve elinde orta boy, rengarenkmiş gibi duran bir defter vardı. Sürekli oraya bir şeyler çiziyordu, siliyordu. Luke bazen bir şeyleri çok fazla sildiğinde sinirlendiğini, defterin kapağını bir hınçla kapatıp sinirle tırnaklarını ellerine geçirdiğini fark etmişti. Dudakları, orada durdukları süre boyunca hep kanıyordu çünkü Sage durmadan onları ısıırıyordu. Luke onun dudaklarıyla ne sorunu olduğunu o zaman da anlamamıştı, alışkanlıktan değildi, gerçekten dudaklarından nefret



ediyorcasına davranıyordu. Bilerek kendi canını acıtmak istiyor gibiydi.

Luke'un en çok dikkatini çeken şeylerden biri kızın gözleriydi, hayatı boyunca uyumamış izlenimi veriyordu. Belki de biraz ağlamış. Gözlerinden sonra Luke'un bakışları kızın kısa saçlarına kaymıştı, kapşonu bir kez açıldığında tamamını ancak görebilmiş olmasına rağmen incecik tellere sahip ve tüm o romantize edilme çabasına rağmen yumuşacık değil de kırılabilir saçları vardı sanki. Dokunduğu an paramparça olacak, kopacak izlenimi veriyordu insana. Onu ya da saçlarını güzel olarak tanımlayamazdı. Güzel sanki onun gibi birine hiç yakışmayacak bir sıfatı, o an bile bunu biliyor olması ne kadar da garipti.

Kızın yanına gitmeyi istiyordu, hatta buna karar bile verdi birkaç saniyeliğine dahi olsaama sanki giderse bakışlarıyla rahatsız ettiğinden daha fazla rahatsız edecekti onu. Çok daha fazla. Bu yüzden derin bir nefes aldı, yüzüne en aptal gülümsemesini yerleştirdi ve Sage'in oturduğu banka ilerledi. Elbette yanına gidecekti, gitmeliydi ve Tanrı'ya şükür Luke böylesine bir zekaya sahipti.

Sage onun yaklaştığını fark ettiğinde kalkacakmış gibi oldu, en azından yeltendi ama kalkmadı çünkü Luke çoktan fazla yakındı ve eğer ki o banktan defolup gitseydi çok gariplik olurdu.

"Hey," dedi Luke, sonunda tam olarak bankın solunda duruyordu ve hala biraz sesini yükseltmesini gerektirecek kadar uzakta dikiliyordu çünkü Sage'in suratı o adım attıkça yandığı cehennem ateşine odun atılıyormuşçasına bir acıyla yüzünü buruşturuyordu. Pekala, şimdi de Luke kıza sanki üzerindeki kıyafetlerin önemli bir kısmı eksikmiş gibi ya da daha çok gerçekten Sage hakkında önemli bir sorun

varmış gibi bakıyordu. Aslında vardı ama Luke henüz bunu bilmiyordu. Bilmezken ne kadar da huzurluydu, çok yazık.

Oğlan birkaç adım daha yaklaştı ve birkaç saniyeliğine yüzünü terk etmiş olan yamuk sırtmasını yüzüne geri yerleştirdi. Bu Sage'in cehennem ateşini daha fazla harlamıştı sanki ama Luke yanlış bir şey yapmıyor olduğuna neredeyse emindi bu yüzden umursamadı ve banka oturdu. Sage zaten en köşede, olabilecek en az yeri kaplarken ona ve varlığının kayda değer bir kısmını oluşturan uzun bacaklarına yeterince yer vardı.

"Tamam," Tamam mı? Öyle olsun, Luke. "Ben, şey..."

Sage kalkmak için bir hareket yaptı. Hadi ama, haddinden ve beklendiğinden oldukça fazla bir süredir orada oturuyordu. Kendini yeterince rezil etmişti, berbat ötesi görüldüğünü biliyordu bu yüzden belki de çocuk göz zevkini bu kadar bozmaya hakkı olmadığını söylemek için oradaydı ve onu anlıyordu ama bu kadar güzel bir yaratıktan bunu duymak kaldırabileceğinden daha ağır gelebilirdi.

"Ben Luke." Sage kalkmadı. Luke. İlk düşündüğü şey, onu dört abuk sabuk harfe indirgemenin ne kadar da saçma ve aşağılayıcı olduğuydu. Haklıydı.

"Sage." Kendi gibi iğrenç bir şeyin onunla aynı harf sayısına sahip oluyor olması da kesinlikle saçmaydı. Komikti, olması gerektiğinden daha fazla fakat o an bunu düşünemedi bile çünkü Luke hiçbir şey söylemeyip onun suratına bakmaya devam edince ne kadar salakça bir şey yaptığını anlayıverdi. Ona adını sormamıştı ki, ah, hayır.

Luke hiçbir şey söylemedi. O gün onun yanından ayrılana kadar hiçbir şey söyle-

medi hem de, Sage de hiçbir şey söylemedi tabii ki, normalde bile cümle kurma yetisi yoktu.

O öğle arasını tek kelime bile etmeden sessizce geçirdiler, ertesi gününü de.

Ama sonrakilerde ise asla susmadılar ve bir daha o aptal bankta oturmadılar. Beklenmedikti, tahmin edilemezdi ve dostlukları mükemmeldi.



Artıklar ve Yalnızlar

Kör eden yoğun pusu aşır fırtınaların ardında,
Duyularımın ve mantığımın yetersiz kaldığı,
Kestiremediğim bu karanlık ve meçhul sulara;
Serbest yelken açabilme cesaretini şahsen,
Henüz bile toplayamamışken sefil ben,
İnsanların hazine ararcasına seferden dönmüş misali,
Ganimet dolu keşifleriyle yetinip gururlanışları neden?

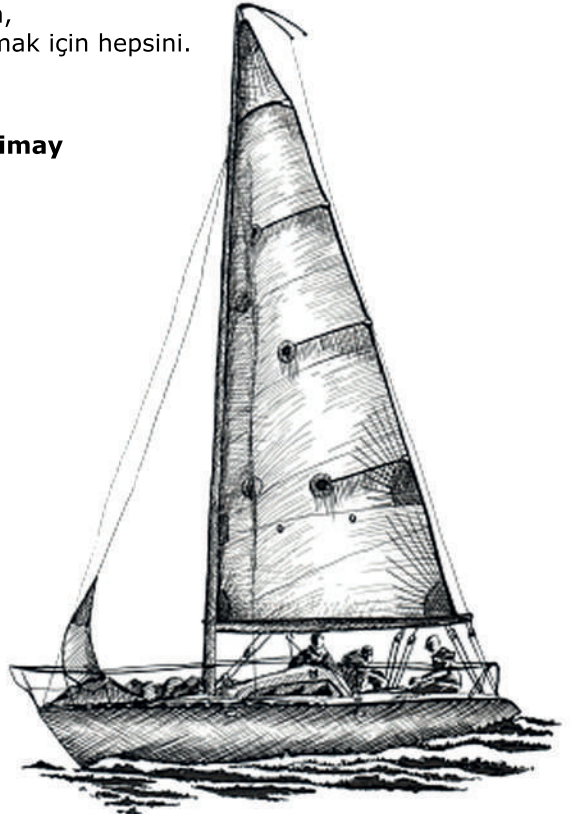
Şans mı? Fazla müsriftim hakkında, harcadım hunharca.
Açgözlülüğü hediye eden doğam ihanet ediyor bana.
Ne ben hak ettim ne de diğerleri bu kadarını.
Fazlaca denedim sürekli, zorladım olmayanı.
Fakat bazen sadece izlemek gerekir gideni
Ne bilirim, boş yere tutuyormuşum ipleri.

Kanayan ellerim, gitgide tükenen bedenim;
Dayanamadı daha fazla, ipler gitmeyi çok istiyordu belli ki...
Daha erken bırakmalıydım diye verdim hükmü,
Tıpkı peşinatı seven diğer her insanoğlu gibi!
Fakat imkanım olsa kalbim değişir miydi?
Bilmiyor muydum sanki her şey gibi onun da akıbetini?..

İlerleyemiyordum geçmişin yüküyle, omuzlarım çökmüştü gitgide.
Karıışmış kokular, seçemiyorum hangisi ben, hangisi toprak.
Yerçekimine karşı koyamayan dizlerim yakardı göklere.
İsyankar bedenime doğrulan sinirli bakışlar ile bir fırtına,
Fakat kim dayanabilir ki yalnızlıktan başka mülkü olmayanlara?
Gürleyen gök ağlamaya başlayıverdi birden,
Bereketle inen damlalar karıştı benimkilere.

Bazen düşünürüm geçmiş, çok uzaklardayım ama her şey hâlâ yeni
Diğer herkes gibi sadece daha hızlı örtseydim battaniyemi,
O zaman bilmem ki, acaba her şey düzeliyor miydi?
Daha önce mi varacaktım buraya yoksa rotam değişir miydi?
Fakat bu kadar basite indirgemek gururuma ters düşerdi
Tüm o anılar için bir sürü şey feda etmişken kendimden,
Zamanın da pek çok fedakarlık yapması gerekir geri almak için hepsini.

Gülistan Zühre Bimay



Istirabın Panzehri

dönüm

Gülşah Hazal Andıç

Aile toplumun temelidir. Kim olduğumuzu, neleri sevdiğimizi, nasıl sevdiğimizi, kimi seveceğimizi ailemiz belirler. Yeteri kadar kırılmışsanız ya da kırmışsanız aile öğretilerinin ne demek olduğunu görebilirsiniz. Bu pek kolay olan bir şey değil. Yıllardır doğrularınız olarak bildiğiniz şeyler, kimliğiniz bir anda silinir. Sağlıklı bir ailede, toplumda büyüdüyseniz bunu ergenlikle beraber yaşarsınız. Öbür türlü zincire takılmış bir diğer halka olursunuz ya da iş işten geçmiş denebilecek bir yaşta farkına varırsınız. Belirli bir yaşı geçtikten sonra bu aydınlanma sadece vicdanınızı ağrıtır. İstesenez de pek değişemezsiniz. Bu yüzden kafamda birkaç soru oluşur: doğduğumuz ev kaderimiz midir, kabul görmek bu kadar önemli mi, sevgi her şeyi çözer mi?

İçinde bulunduğumuz toplumda var olmak, kabul görmek gerçekten zor. Geçmişin getirdiği bir sürü tabu ve normlar var. Bunları aşmak zor. Halat zincirleri ile bizi kendine çekmeye çalışıyor. Üzerimize yapışmış etiketler var. Bu etiketler kime ne kadar değer ve saygı göstereceğimizi belirliyor. Kabul gören etiketlere uymak için absürt bir çaba içerisindeyiz. Kabul görmeyen, sevilmememizi sağlayacak damgalarımızı ise can pahasına saklıyoruz. Sanki biz değilmişiz gibi. Utanıyoruz, sıkılıyoruz ve saklanıyoruz. Bu çaba her ne kadar komik dursa da anlaşılabilir. Güçlü bir baskı, derin bir korku var. Ne garip bir yangın böyle, biz her geçen gün içimizdeki ateşi söndürürken bu zorbalık yanmaya devam ediyor. Kim olduğumuzu keşfetmemizi engelliyor, keşfettiyseniz de kaybetmemize sebep oluyor. Çünkü biz, biz olursak sevilme-

yiz, yapayalnız kalırız.

İnsanı düşününce sevgi çok önemli bir ihtiyaç oluyor. Bize bu absürtlükleri yaptıracak kadar önemli bir ihtiyaç. Bu ihtiyaç nasıl karşılanmalı? Bir anneden mi gelmeli, bir dosttan mı ya da bir partnerden mi? Kendimize verdiğimiz sevgi bize yeter mi? Kendimizi nasıl severiz? Sevmenin kuralı yoktur. Koşulları yoktur. Seversiniz. Bazen yaşanmışlıklar bu sevgiyi doğurur. Bazen ise bir kıvılcım yeter. Birine nasıl sevgi gösteririz konusunda pek durmak istemiyorum. Bu çok göreceli bir kavram. Neden sevdiğimiz konusu daha enteresan geliyor. Bu kadar doğal ve nedensiz olan bir duyguyu toplum kalıplara sokmuştur. Her konuda olduğu gibi bu konuda da neyi, nasıl, neden yapacağımızın sınırlarını çizmiştir. Bu sınırların içine sıkışmış bizler ise bu temel ihtiyacı karşılayamayız. Kendimizi severken bile sebeplere ihtiyaç duyarız. Kendimizi sevmek için kim olduğumuza karar veririz. Daha kabul gören bir kitabı en sevdiğimiz kitap olarak seçeriz. İnsanların ezikçe bulunduğu şarkıları gizli gizli dinleriz. Mizahımızı, mizacımızı değiştiririz. Kendimize yaptığımız bu zorbalığın yü-





künü hafifletmek için aynısını başkalarına yaparız. Bizde olan yaralardan onlara da açarız. Giderek yaralanan toplumun bireyleri ise sayılarının artması ile beraber durumu normalleştirir. Yeni zincirler oluşturarak her geçen gün farklı birini kendi halkasına alır. Kısır döngünün kırılmasının zorluğundan da anlaşılabilirce üzere evet, toplumda kabul görmek bu denli önemlidir.

Doğduğumuz ev, ailemiz, büyürken yanımızda olanlar bizi biz yapar. Neredeyse her şeyin ilkinin ailede yaşarız. Duygularımızı nasıl yaşayacağımızı ailemiz öğretir. Doğru mu yanlış mı, sağlıklı mı diye düşünmeden ebeveynlerimizin en doğrusunu yaptığına inanarak benimseriz. Bu yüzden aile önemlidir. Bu yüzden aile toplumun temelidir. Eğer bir çocuk olduğu kişi yüzünden değil de ailesinin koyduğu birtakım koşulları sağladığı için sevilirse ailesinin sevgisini alabilmek için ailesinin doğruları olur. Koşulsuzca sevilip kabul görmesi gereken o

yerde bunu alamazsa etiketlerini doğurur. Ailesinin sevgisini almak için kendinden vazgeçer. Zamanla ailenin yerini başkaları alır ve bir bakmışız ki küçük çocuk herkesi memnun etmeye çalışan, küçücük bir onay için her şeyden vazgeçebilecek biri olmuş. Sonrasında bu birey çevreye zarar vermeye başlar. Bunu bir kasıt doğrultusunda yapmaz. Gözü o kadar kör olmuştur ki çevreye zarar verdiğini fark etmez. Kabul görüp seilmeye dair olan bu umarsız çaba onu yalnızlaştırır. Öğretilenler ve hissettikleri arasında yaşadığı bu çelişki onu tutarsızlaştırır. Örselenmiş bir çocukluk bunları yaşatabilir. Aile kim olduğumuzu, ne olduğumuzu bilmeden sevdiğimiz bir yer olmalı. Bir şansım olsaydı, şöyle olsaydım demeden kabul gördüğümüz bir yer olmalı. Buna çok derinden inanıyorum ki eğer aileler çocuklara bu şartları, etiketleri koymazsa toplumdaki bu zincirleri kırabiliriz. Çocuk için hayatının anlamı olan insanlar ona kendisini değiştirmesinin gerek olmadığını öğretirse dışarıdakilerin,

toplumun bir gücü kalmaz. Sağlıklı, kendini kabul eden, kendini seven bireyler oluşur. Mutlu ve sağlıklı bireyler ise mutlu ve sağlıklı bir toplumu oluşturur. Şu an içinde bulunduğumuz dünya yeteri kadar acımasız. Toplumla vermiş olduğumuz bu savaşı, ailemizle vermek zorunda olmamız sırtımızdan büyük bir yükü kaldırır.

Doğduğumuz ev bir noktaya kadar evet kade-rimizdir. Bu kader değiştirilir mi? Yine evet. Acının ilacı yok değil. Sevgi, kabullenmek ve farkındalık bütün yaralarımızı iyileştirecek merhem. Bu merhemi kimse bize uzatmayacak belki. İçimizde olan bu sevginin bizi sevmesine izin verdiğimizde etiketlerimiz kalkacak, hafifleyeceğiz. İnsanlara yüklediğimiz anlamlar değişecek. Toplumun, insanların bize biçtiği karakterlerden özümüze dönüşeceğiz. İnsanların onayı olmaksızın kendimizi kabul edeceğiz. Ve zamanla kabuklanan o yarayı da seveceğiz.

Her Gün Çiçek Açar

dönüm

Betül Akkaya

Aylardan kasım, yalnız yürüyorum. Hava kasvetli. Gökyüzüne bakıyorum ve daha yeni ağlamış, sonra da ufak bir güneş sızıntısıyla kendilerine avuntu bulmuş bulutları görüyorum. İnsanlar... İnsanlar ise daha ağlayamamış. Hep tutmuşlar hep direnmişler belli ki. Yoksa neden yüzlerini örten şemsiyelerinin altından dahi kaşlarındaki mahzun çatılma görülsün. Öyle ya, kaşlar insanı ele veriyor, diye düşünüyorum. Bedenin bitmek bilmeyen acılarını da sevinçlerini de o üstleniyor. Ancak çaresiz bir üstlenme bu. İnsan ruhunun zevkini ve kederini tümüyle yansıtmadıkça var olmanın gayesine erememiş, eksik olmaktan korkan kaşların çaresiz fedakârlığı...

Yağmur yağmış olmalı, kasvetli. Yoldan geçen arabaların yerdeki su birikintilerini yol kenarına sıçratmaları var bir de. Yalnızca zihinlerde vuku bulan, herkesin içten içe gerçekleşmesini beklediği bir çeşit eylem belki de! O da olmasa insanlar böyle günlerde duyduğu hüznün ve yaşlanmışlığın acısını söylenmeden, suçlamadan içlerinden nasıl atacaklar? Ah insanlar, diye düşünüyorum. Hüzün deryaları...

Benim ise ruhumda çiçekler açıyor. Bir yandan merak ediyorum, ruhumda yeşeren çiçeklerin neden geç kaldığını. İlkokuldaki öğretmenime gidiyor aklım. Bizlere mevsimleri öğretebilmek için kırk takla atmıştı adamcağız. İşte şimdi yine parmaklarıma sayıyorum mevsimleri: ilkbahar, yaz, sonbahar, kış. Benim çiçeklerim iki mevsim geç gelmiş demek ki! Bu sefer de aklım ortaokuldaki fen öğretmenimize gidiyor. Geniş yapraklı bitkilerin bol su istediklerini, işlediğimiz bitkiler konusunda araya sıkıştırıverdiğini hatırlıyorum. Ve yine

düşünüyorum. Belki de benim çiçeklerimin böylesine açmak için çok suya ihtiyacı vardı. Tıpkı bu yağın kasvetli yağmurlar gibi... Öyleyse tamım artık ben. Tamamım artık ben. İçimdeki yaşam sevincini, çiçekleri ve onları yeşerten devasa yağmurları en derinden haykırmak istiyorum kuşlara. Onlar beni anlar gibi geliyor ya. Siz nasıl anlamazsınız?

Otobüs durağında yine yorgun insanlar umutla otobüslerini bekliyorlar. Ancak neyin umudu: çabuk gelmesinin umudu. Tabii ya. Ne umut ama! Belki de hayatlarındaki tek umut, tek heyecan. Otobüste eski bir arkadaşına karşılaşıyorum- ne derece samimi olduğumuzu hatırlayamadığım bir arkadaş-. Kendisi en arkaya en köşeye oturmuş müzik dinliyor. Kahretsin! Onun da gözlerinden, kaşlarından okunuyor kasveti. Ruhunu daraltan gökyüzünü en iyi şekilde seyredilemek için otobüsün en müsait yerini seçmekle kalmamış bir de müzik dinleyerek acılarına nağmeleri de ortak ediyor. Benimse elim ayağım dolaşüyor. Selam vermek istiyorum. O da beni görüp yanına çağırıcasına çehresinde hiç kaybolmayan çizgileriyle sade bir tebessüm ediyor. Evet, evet. Tebessüm olmalı yüzündeki o yorgun hareketliliğin sebebi.

-Nasılsın? Görüşmeyeli uzun zaman oldu. Saçların da uzamış, diyorum.

-Evet, bayağı uzadı, biraz da böyle kullanayım dedim.

-Ee anlatsana nasıl gidiyor?



-Nasıl gitsin... İyi gidiyor. İdare ediyoruz işte ya, diyor aynı sade tebessümüyle hareketlenmeye- Sen nasılsın? Haykırmak istiyorum çok mutluyum diye. Haykırmak istiyorum sevincimi herkese, otobüs şoförüne bile. Ama dilim varmıyor bir yandan "Ben çok iyiyim." demeye. Ya o da diğerleri gibi, hayatımda her şeyin yolunda olduğu yanılgısına kapılıp da kendi kaderini suçlarsa diye korkuyorum. Hemen saate bakıp ortalama kaç dakika sonra ineceğimi hesaplıyorum: yirmi dakika! Yaşamının sevincinden bahsetmek için, dahası onun bunu anlaması için yeterli değil. Gerçi dünyanın bir ucundan bir ucuna da gitsek; gökyüzüne, kuşlara bakıp da anlamayan biri için yeterli olmayacak, diye düşünüyorum saate bakmamın gereksizliğine kendi içimden gülüyorum.

-İyi ben de. Ben de aynı idare ediyorum,

diyorum. Kendisi gibi hissettiğimi düşünerek bu sefer daha da rahatlıyor daha da açılıyor.

-Şu sene de bir bitemedi zaten. Artık yeni yıl gelsin.

-Ne değişecek ki, diye soruyorum.

-Ya tabii öyle de ne bileyim, yeni yıl yeni heyecanlar getirir belki. Çok bunaldım artık; yol da yoruyor üstelik beni. Okul zaten bi yandan... Senin nasıl gidiyor sahiden, okul falan?

-Ben memnunum ya. Fena değil, diyebiliyorum en fazla. Söylemeye dilim varmıyor nasıl da güzel ders işlediğimizi, nasıl teneffüslerde arkadaşlarla eğlendiğimizi.

- Bizim dersler çok sıkıcı geçiyor. Bir de her gün sabahın altısında uyanması var. Artık bıktım, diye tekrarlıyor. Ne çok bahanesi var insanların diye düşünüyorum. Lanetler okudukları sabah uyanma işi de olmasa kimse içinden hiçbir şey yapmak gelmediğini açıkça söyleyemeyecekti ya! Konuşalı beş dakika oluyor. Katlanamıyorum onun basit günlük sitemlerine. Geçirmek adına eline bir kitap dahi almamış,

kağıda bir çizik dahi atmamış basit can sıkıntılarına katlanamıyorum. Yalnızca dertlerini anlatırken duyduğu zevke katlanamıyorum! Basıyorum "düğmeye". Buğulu camların ardında nerede olduğumuzu bile görmeye çalışmadan basıyorum işte. Herhangi bir yer diye düşünüyorum. Ne fark eder!

Otobüs duruyor ve belki de son kez görmüş olduğum dostuma bir gün yaşamının zevkini hissedebileceği dileğiyle bir tebessüm ederek iniyorum. Anlıyor mu, sanmam. Otobüs çukur bir yerde durmuş olacak ki iner inmez ince, eski bir ayakkabıyla sarılmış ayağımı derince bir su birikintisine basıyorum. İçimden gülmek geliyor. Sonunda! Sonunda bastım şu hüznün deryasına, diye geçiriyorum içimden. İçimde yine aynı sevinç, yoluma devam ediyorum. Sonra düşünüyorum da: Belki de benim çiçeklerim erken açmış bile olabilir!

Bir İnsan Doğuyor.... Yine

Bir insan doğuyor.

Yine

Ateş topu olarak geliyor buraya.

Karnındaki kelebeklerle yaşamaya aç.

Yanıp kül olmak, sonra da küllerinden tekrar doğmak istiyor.

Tabi o zamanlar hayallerinin, gerçekler için fazla parlak olduğunu bilmiyor.

Çevresindeki bütün kar topları yaklaşıyorlar yanına.

En soğuk nefeslerini üflüyorlar üzerine.

Ne kadar istemese de donuyor.

Sonra bir yörüngeye koyuyorlar onu.

Daha dönebiliyor musun diye sormadan.

O da dönüyor işte.

Günler, aylar, yıllar yuvarlanıyor.

Bir gün yörüngesinde

Kırık bir ayna parçası buluyor.

İlk defa kendini görüyor.

Gözlerini inceliyor önce

Hayat sarsıntılarından oluşmuş çizgileriyle birlikte.

Bu çizgiler,

Sesi kısalmış hıçkırıklarını, gürültülü ağlamalarını ve hakiki olmayı

canı gönülden isteyen kahkahalarını hatırlatıyor ona.

Bu fay hatları ise,

Buz kesmiş olsa da

Hâlâ çekirdeğinin çok sıcak olduğu konusunda onu bir nebze umutlandırıyor.

Ama yine de içinde garip bir hüznün ...

Dertlerinin oturduğu göz altları biraz daha çöküyor.

Yağmur damlası dokunmamış büyük çölünü fark ediyor sonra.

Bu büyük çöl onun dudakları.

Biriyle konuşmaktan değil de

Acıyla dudaklarını ısırmasıyla gelen kanla sulanıyor.

Keşke konuşacak biri olsa diyor içinden.

Yörüngesinden başını kaldırıp diğerlerine sesleniyor.

Hiçbiri duymuyor ve durmuyor.

Oysa o çok istiyor biri için kendi kalkanını kaldırmayı.

Sonra tüm sıcaklığıyla onun ozanını parçalamayı ve ısıtmayı.

Keşke...neyse

Tekrar bakıyor aynaya.

Gözlerinden bir damla tuzlu su dans ederek yanağından kayıyor.

Tuzu içinde biri türlü bitmek bilmeyen öfkeli volkanlardan,

Suyu ise içindeki yaşama isteğinden geliyor.

Gözyaşı yere düşüyor.

Ve o hayattan giderek daha da nefret ediyor.

Tam o anda karnında sımsıcak bir şey hissediyor.

Bir alev topu bu!

Karnındaki kelebekler geri dönüyor..

Uzun bir aradan sonra heyecanlı, meraklı, hayata aç ve susuz.

Tekrar içindeki suyu hissediyor.

Tam o anda karnındaki alev parçası kendini atıyor hayatın ortasına.

Annesi uzun uzun inceliyor onu ama sevemiyor.

Aynı bir saç teli gibi

Kökünden çıktığı anda anlamını yitiriyor.

Ve aynı her ailesine benzemek istemeyen çocuk gibi

O da benzeyip tüm nefretini kusuyor.

Donduruyor evladını.

Sonra ne mi oluyor?

Yörüngeden çıkan insanlar,

İçten kopan fırtınalar,

Umutları yok eden heyelanlar bir yana dursun;

Bu monoton cehennemde bir anlığına sıradanlaşan hayat

Yine yapması gerektiğini yapıyor.

Sadece ve sadece devam ediyor.



Dünyamızın Bilinmeyen Büyük Sorunu: Hızlı Moda

dönüm

Melis Durgun

Hızlı moda, İngilizcesi veya bilinen ismiyle "fast fashion" kulağa sıradan, belki de hoş bir kavrammış gibi gelse de aslında çağımızın gittikçe büyüyen ve oldukça önemli, bir o kadar da az bilinen bir sorunu. Modayla ilgileniyor olup olmamız da bu sorundan etkilendiğimiz gerçeğini değiştirmiyor. Yapılabilecek en kısa tanım olarak tıpkı fast food gibi bu sefer yiyeceğin değil modanın hızlı, ucuz ve kalitesiz olmasını verebiliriz. Bu tanımla detaylandırılacak olursak tasarımcı markalar tarafından üretilen ürünlerin sosyal medya vb. aracılığıyla aniden popülerleşmesi, sonrasında başka markalar tarafından çok benzeri ürünlerden ucuz ve çok sayıda üretilmesi ve kısa süre içerisinde bu ürünlerin modasının geçmesi, modası geçen ürünlerin de çöpe atılması diyebiliriz. Sürekli yeni trendler çıkıyor, bu ürünler gittikçe yaygınlaşıyor ve birkaç hafta içinde modası geçiyor.

Bir sorunun ne olduğunu daha iyi anlayabilmemiz için sorunun nasıl ortaya çıktığını bilmemiz gerekir: hızlı moda da 1990'larda açılan Zara mağazasıyla birlikte yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlıyor. Şu anda hızlı moda markası olarak bilinen H&M 1947'de kurulmuş olsa da o zamanlar kaliteli bir giysi üreticisidir. Bu markaların zamanla çoğalması, üretimin maliyetinin azalması ve hızlanmasıyla, gelişen reklamcılık ve internetin, sosyal medyanın da insanların hayatına girmesiyle birlikte hızlı modanın kapladığı yer gittikçe büyümeye devam ediyor. İlk başlarda tasarımcı vitrinlerinde görünen ürünler bir süre sonra alışveriş merkezlerinde de satılmaya başlıyor. Zamanla iyice popülerleşen bu ürünlere kısa süre içinde Beşiktaş'ın pasajlarında, pazarlarda bile rastlamaya başlıyoruz. Giysilerin kaliteleri de gittikçe düşüyor.

Hızlı moda bu kadar büyük bir sorun, ama problem ne tam olarak? En büyük zararın dünyaya veriliyor olmasıyla birlikte psikolojik ve ekonomik olarak da büyük bir sorun aslında. Dünyadaki karbon salınımının yaklaşık %8-10'u giyim sektörü kaynaklı, su israfının da neredeyse beşte birine giysi üretimi sebep oluyor. Yılda yaklaşık 92 milyon ton giysi çöpe atılıyor. Tekstil geri dönüştürülmesi zor olduğundan, sonuçta kumaş erimez, ipliklerine ayıramazsınız veya bir pantolonu kesip bu kumaşla yeni bir pantolon yapmak neredeyse imkansızdır, bu atıklar bir şekilde yeniden değerlendirilmediğinde çöp yığınlarında birikiyor.

Giysi üretimi, dolayısıyla hızlı moda her ne kadar dikiş makinesi gibi makinelerin icadıyla hızlanmış olsa da bu makineler insanlardan yardım almadan tek başlarına giysi üretimini tamamlayamıyorlar. Bu durumda işçi çalıştırılması gerekiyor. Maliyetin düşük tutulabilmesi için de bu işçiler düşük maaşla çok kötü şartlarda çalışıyorlar. Saatlik ortalama 1\$ bile almayan işçiler açlık gibi maddi sıkıntıların yanı sıra giysilerin üretiminde boya, koku gibi birçok toksik maddelerle de temas etmiş

oluyorlar.

Sosyal medya, hızlı moda kavramının büyümesinde belki de en önemli rolü oynuyor. Kendilerine bilemeyeceğimiz miktarlarda para sunulan içerik üreticileri, ürünleri "çok yeni, harika ve son moda" şeklinde tanıtsa da birkaç ay, belki birkaç hafta sonra aynı ürün hakkında "Bu artık eskisi kadar havalı ve güzel değil, modası geçti, onun yerine size gösterdiğim bu ürünü almalısınız." sözlerini söylüyor. Bizler içerik üreticisi olmasak da paylaştığımız fotoğraflarda en moda giysilerimizi giymeye özen gösteriyoruz, böylece gerçekçi olmayan bir evren inşa ediyoruz. Medyanın, her zamanki doğal gerçekmiş gibi sunulması da bize geride kalmışlık hissi veriyor.

Mağazaların içleri bile bizleri alışverişe sevk edecek şekilde tasarlanıyor. Vitrinlerdeki ürünler birkaç günde bir yenileniyor, raflardaki ürünlerin de yerleri sıklıkla değiştiriliyor, sonraki gelişimde burada olmayacak hissini yaratabilmek için. Aynı şekilde depoda bolca stoğu bulunan ürünlerden raflara sadece birkaç adet konuluyor, az kalmış tükenmeden hemen almalıyım hissi için. Ürünler kategoriye göre ayrılmıyor, istediğiniz gibi bir tişört bulabilmek için bütün reyonları gezmeniz, görmeniz gerekiyor, daha çok ürün incelemiş oluyorsunuz.

İnsanları bilinçsiz ve aşırı tüketime sürükleyen bu sorunla birlikte aldığımız giysilerin kaliteleri de gittikçe kötüleşiyor. Uzun yıllar önce aldığımız giysiler hâlâ kusursuz dururken birkaç aylık giysilerimizden iplikler çıkıyor, deliniyor. Ayrıca giysiler kumaş bakımından da iyiyeye gitmiyor. Kıyafetlerimizdeki pamuk oranı azalıyor, polyester ve bunun gibi plastikten üretilen malzemelerin oranı artıyor. Bu kumaşlar, özellikle polyester, cildin nefes almasına engel olarak cildi terletiyor. Vücudumuza verdiği zararların yanı sıra polyesteri oluşturan mikroplastikler her yıkamada sulara, doğaya karışıyor ki bu da hızlı modanın gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan büyük giysi atıkları gibi dünyamıza zarar veren bir durum.

Bu sorunların önüne geçilmesinde her ne kadar bireysel çabamız büyük sonuçlar vermeyecek olsa da yapabileceğimiz birkaç şey var. Eskiyen, küçülen, giyilmeyen giysilerimizi çöpe atmak yerine ihtiyacı olanlara vermek, satmak veya sorunlu giysileri onarmak çok önemli. Giysi alışverişini yaparken de dikkat edebileceğimiz iki nokta var: Aldığımız giysinin içeriğini kontrol etmek ve almadan önce "Ben bu giysiyi en fazla kaç yıl giyerim?" sorusunu sormak. Hızlı modayı destekleyen içerik üreticilerini takip etmemek ve de ihtiyaçlarımızı el yapımı üreticilerden ve ikinci el alışverişe katılmak da yapabileceğimiz şeylerden.

İnsansız Hava Araçları

dönüm

Nazım Tüzün

İHA olarak bilinen insansız hava araçları, yerdeki bir pilotun komutlarıyla, yarı otonom veya tam otonom uçan hava araçlarına denir. İHA'ların kullanımı, 1903 yılında geliştirilen radyo kontrol sistemi ile başladı. Bu hava araçları ilk olarak ordudaki askerler için uçan hedef tahtası olarak kullanıldı. Yaklaşık 20 yıl sonra ise savaşlarda kullanılmak üzere yeni İHA'lar üretilmeye başlandı. O zamanın İHA'ları, uçaklara kıyasla çok daha düşük menzilli, dayanıksız ve etkisizdi, o zamanki teknolojinin yetersizliği ile birlikte aktif olarak kullanılamadı.

Modern İHA'lar 1980-1990 yılları arasında, teknolojinin çok hızlı gelişmesiyle birlikte yaygınlaşmaya başladı. Aynı tipteki insanlı ve insansız hava araçları genellikle benzer fiziksel özelliklere sahiptir. Başlıca istisnalar, kokpit ve yaşam destek sistemleridir. Çoğu İHA, yetişkin bir insandan çok daha hafif yükler taşır ve sonuç olarak diğer hava araçlarına göre daha küçük olabilir. Ağır yükler taşımalarına rağmen silahlı askeri İHA'lar, benzer silahlara sahip insanlı versiyonlarından daha hafiftir.

Küçük sivil amaçla kullanılan İHA'lar, insanlar için herhangi bir destek sistemi taşımadığı için daha hafif ve daha sağlam malzemelerden yapılabilir. Küçük İHA'lar için quadcopter (dört motor ve sabit kanat) tasarımı popüler hale geldi, ancak bu dört motorlu versiyon normal hava araçlarında

neredeyse hiç görülmemektedir. Boyutları küçültme, küçük motorlar ve piller gibi, normal uçaklar için mümkün olmayan farklı teknolojilerinin kullanılabilmesi anlamına gelir. Uzun menzil gidecek dronlar için geleneksel içten yanmalı ve jet motorları kullanılmaya devam edilmekte. Bununla birlikte, daha kısa menzilli görevler için elektrik gücüyle çalışan dronlar her zaman daha çok kullanılmakta. Kuzey Atlantik Okyanusu boyunca bir İHA için mesafe rekoru, bir benzinli İHA tarafından tutulmaktadır. Geleneksel pistonlu motorun yanı sıra, bazı dronlar tarafından Wankel motor da kullanılmaktadır. Bu tip, daha sessiz ve daha titreşimsiz çalışma ile daha yüksek güç çıkışı sağlar. Gelişmiş verimlilik, güvenilirlik ve daha uzun menzil için kullanılabilirler. Küçük dronlar çoğunlukla lityum polimer piller (Li-Po) kullanır. Modern Li-Po pillerin enerji yoğunluğu, benzinden çok daha azdır. Ancak elektrik motorları daha ucuz, daha hafif ve daha sessizdir. Li-Po piller hobiciler için de vazgeçilmezdir.

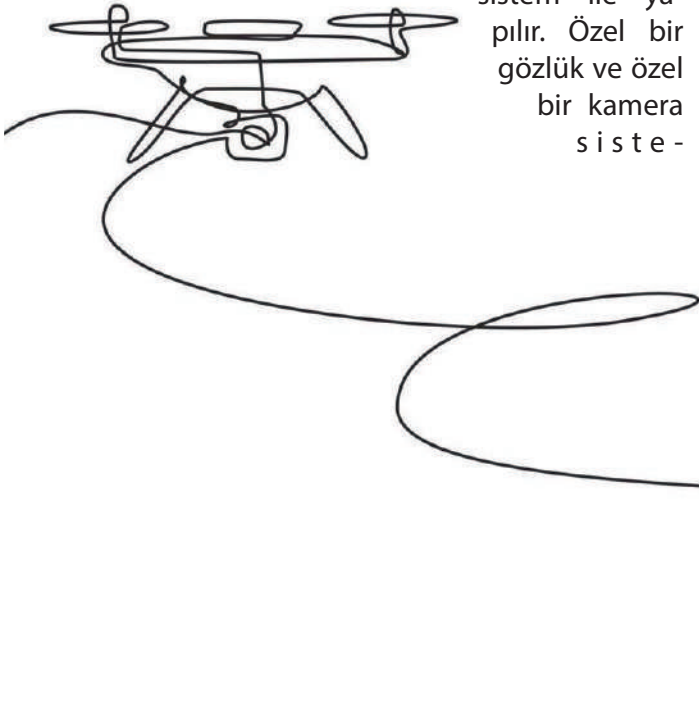
Modern İHA'lar, sabit kanatlı ve döner kanatlı olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir. Sabit kanatlı İHA'lar yüksek verimlilikleri yüzünden kolaylıkla uzun süre havada kalabilirler. Bununla birlikte çıkabilecekleri maksimum yükseklik ve gidebilecekleri maksimum mesafeler döner kanatlı İHA'lara göre çok daha

fazladır. Döner kanatlı İHA'ların asıl avantajı ise kullanım kolaylığıdır. Sabit kanatlılar gibi kalkış ve iniş yapmak için uzun pistlere ihtiyaç duymazlar, her yerden kalkıp her yere inebilirler. Bunların bir diğer artısı ise havada sabit bir şekilde asılı kalabilmeleridir. "Dron" ve "quadcopter" olarak da bilinen bu cihazlar günümüzde en çok kullanılan İHA'lardandır.

Dört pervaneye sahip döner kanatlı İHA'ların havadan fotoğraflama, haritalama ve ilaçlama gibi birçok kullanım alanı vardır. Bu amaçlar doğrultusunda kullanılan dronlar çoğunlukla kendi kendine uçar; pilot sadece nereye gideceğini seçer ve cihaza komut verir, uçuş yazılım desteklidir. Bu dronları uçurmak isteyen herkes satın alabilir ve kolaylıkla uçurmayı öğrenebilir. Özellikle son zamanlarda film sektöründe kullanımı epeyce arttı, artık tarlalar da dronlarla ilaçlanabiliyor.

FPV (birinci şahıs bakış açısı) dronlar ise bütün döner kanatlı dronlardan farklıdır. Bütün kontrol pilotadır ve dronun havada sabit kalabilmesi için bile sürekli komut vermesi gerekir. Bu dronların pilotajı diğerlerinden farklı olmak üzere FPV denilen bir

sistem ile yapılır. Özel bir gözlük ve özel bir kamera s i s t e -



miyle pilot sanki dronun üzerindeymiş gibi cihaza komut verir. Bu dronlar aynı bir bilgisayarda olduğu gibi her bir parçayı ayrı ayrı seçerek ve birleştirerek inşa edilir. Ortalama bir FPV dronu kolaylıkla saatte 130 km gibi hızlara ulaşabilir. FPV sistemiyle pilotaj diğer yöntemlere göre çok daha sürükleyici olduğundan bu dronların hobi olarak kullanımı yaygındır. Bu dronlarla Formula 1'e benzeyen yarışlar da düzenlenmektedir. FPV yarış dronları, saatte 200 km hızlara bir saniyede ulaşabilir, çok yüksek pilotaj kabiliyeti ve antrenmanı gerektirir. Dron yarışları son zamanlarda bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de popülerleşmeye başladı. FPV Pilotları önce bilgisayardaki simülatörler üzerinden uçurmayı öğrenirler ve sonra gerçek hayatta uçmaya başlarlar. Türkiye'deki çoğu dron yarışını düzenleyen Tech Drone League, FPV dron pilotu sayısını arttırmak istiyor. Dron yarışları, çeşitli şekillerden (kare, üçgen vs.) oluşan parkurlarda yapılır. Yarışlarda önce sıralama turları atılır ve herkes piste çıkıp yalnız başına tur atar. Daha sonra pilotlar, tur sürelerine göre sıralanır ve kimin kimle yarışacağı belirlenir. FPV sistemindeki video kalitesi yüzünden yarışlarda en fazla 6 pilot aynı anda uçabilir, bu altılı gruplar 5 kere yarışır ve puan temelli bir sistem ile 5 yarıştan sonra kimin önde bitirdiği belirlenir. Yakın gelecekte hayatımızın büyük bir parçası olacak İHA'lar, dron yarışları sayesinde günden güne gelişmeye devam ediyor.



İki Gün

dönüm

Alperen Ekici

Yalnızım. Yazamıyorum. Kalmış az bir vakit. Sürenin bitmesine değil on sekizime girmeme iki gün kalmış. Son iki gün... Zaman yok. Değersiz bu şehirde. Bir nehir gibi akıp gidiyor, oradan buraya durmadan koşuyorum.

Yalnızım ama ona da vaktim yok. Yalnız kalıp yazamıyorum bile. Yüzlerce değil binlerce kelime dolu bir yalnızlık. Kaçamıyorum.

Anca vapur kenarında beş dakikam var. Yazmaya, yalnız kalmaya beş dakika... İstikamete varana kadar yazmak. Vardığım yerde vakit yok. Boş kağıt çok, vakit hiç yok. Düz yazan insanlar, yazmaya başlayıp atanlar, yazmak nedir bilmeyenler... Hepsi yalnız bir vapur köşesinde. Hepsi ben ve hepsi yalnız.

Bir de meret mutlu ediyor beni. Yalnızım, mutluyum. Çünkü paylaşılmıyor ya çok değerli kendileri. Düşüncelerimi bile bırakınca mutluyum. Ama bazen binerler tepeme düşünceler. Annemin başı ağrıyınca alınına doladığı eşarp gibi sarar kafamı düşünceler. Sıkar boğazımı mutluluk ölünceye kadar. Sıkar sıkar boğar beni.

Yalnız kalınca çok şey görüyor insan. Bak mesela demin durdu gemi, yanaştı iskelesine. Çıktım dışarı. Dalgalar haykırıyor. Her zamanki gibi değil deniz. Ben yalnızım, martılar suskun, serçeler şen şakrak. Bilgey-

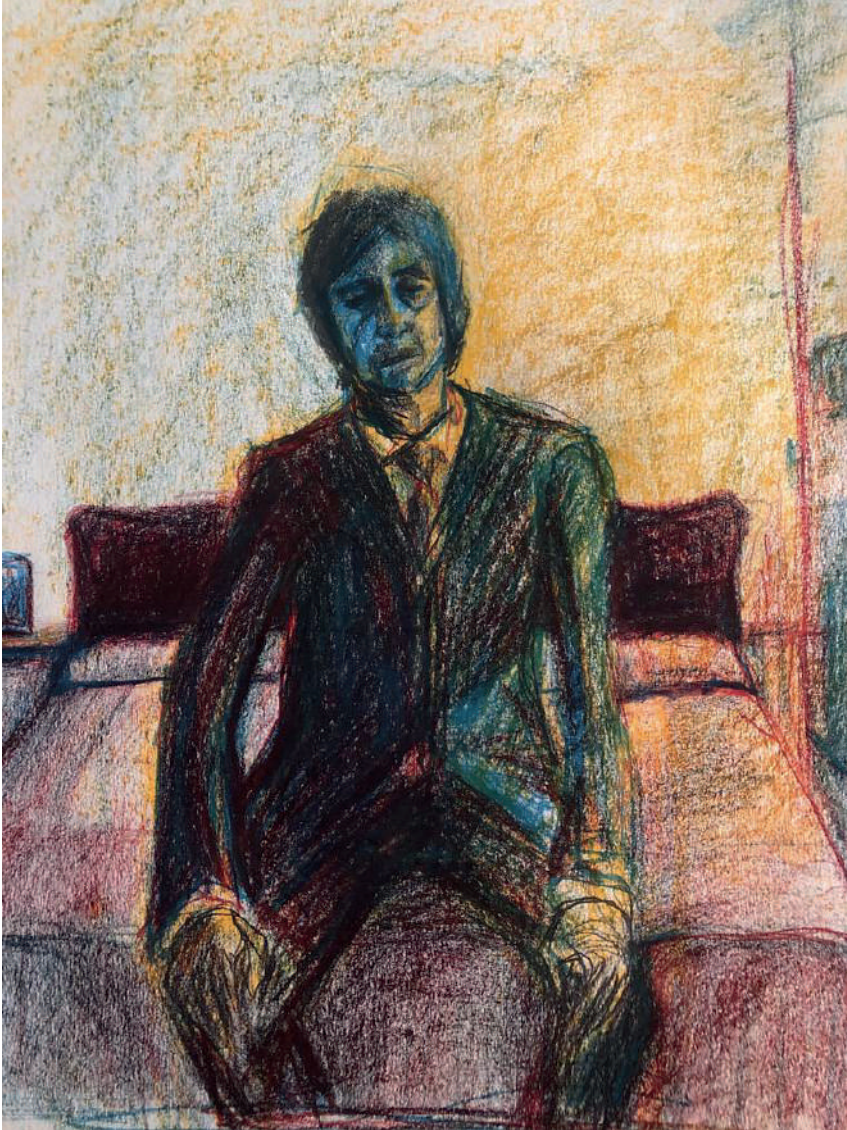
di belki martı, serçeyse genç ve toy.

Allah'ın evi kapalı. Bir tek camları açık. İçerisi karanlık. Kapısını çalan çok, açan kimse yok. Şimdi ise iki ağaç... Altlarında iki teneke malt... Birkaç sokak ileride bir meyhane. Herkesi davet ediyor. Terslik var bu işte.

İnsana vakit kazandıran şeylerden biri aptallığıdır. Yalnızken bir plan yaparsınız. Yüzüne bile bakmazsınız. Elinizdeki o plan berbat olur ve size kalır üç saat. Bu en eğlenceli aptallıktır. Önce suratınıza çarpar geri olan zekanız. Bir kova soğuk su gibi uyandırır sizi. Yalnızlık özgür ve aptal yapar sizi. Zirveye daha çok yolunuz varken siz kendiniz en tepede rüzgarın tadını çıkaran sanarsınız. Güzel güzel yazar, sonra da bozarsınız.

Yalnız kalınca insan kendinden kaçmak istiyor, şuan ve her an olduğum gibi. Yapayalnız ruhundan kaçmaya çalışır vücut. Gerçekleri konuşmanın mümkün olmadığı tek yere kaçar. Kağıda yazar gerçek olmayanı, olamayanı, olmayacağı. Yazan insan yalnız insandır kısaca.

Boş kağıtlara bakınca diyorum kendime "Ne kadar çok şey var yazacak." Doldur babam doldur. Yaz anam yaz. Çiz gülüm çiz. Sonra bir anda sıkılıp atıyorum. Onlarda gitsin yalnız kalayım diyorum. Çünkü anlamsız çizgilerim, ben onları atarken



anlamlydılar sadece.

Son iki günüm kalmış. Yasalara göre daha da yalnızlaşıyorum. İçimdeki çocuk da bırakıyor beni. Bir ben kalıcağım bu kafesin içinde.

Çok sıkıldım ben bu işten. Çorapları bile çift çift satıyorlar. Tamam güzel. Yazarken güzel de böyle. E ben de insanım şimdi. Sonsuza kadar karalamak da istemiyorum boş kağıtları.

Gençken yalnız kalınca daha da zor oluyor. Üzülürsün bir yerden sonra. Mesela diyorsun " İki teneke onlar bile çift. Boş bile

olsa içleri tenekeleri onlar çift. Onları içenlerde çiftti demek. Bir yalnız ben miyim?"

Son iki günüm kaldı. İçimdeki çocuğa soracağım "Kalmak ister mi acaba" diye. Kalırsa ne hoş. Kalmaz gider ise alışacağız artık. O çocuk gidince anlayacağım yalnızlığı. İnsan ne kadar yalnız kalabilir o zaman anlayacağım. Tabi bir anlamı olmayacak o vakit yalnızım, yahut değilim.

Bir de bu yalnızlık ne zaman var ne zaman yok belli de olmuyor. Bazen arkadaşlarla oturmuş çay içerken yalnız hissediyorsun bazen de bomboş bir yolun ortasında, gecenin karanlığında için bir sürü sen dolu. Ne karar veriyor bu hisse hâlâ anlam-

landıramadım. Garip şey bu yalnızlık. Ne iyi diye biliyorum ne de kötü.

Son 46 saatim kaldı. Yetiştii, eriştii, oldu bu diyecekler bana. Bir hata yapsam daha da sert yüklenecekler. Aklım hala çocuk bile kalsa artık bitti. Bir ölüm yaklaşıyor gibi hissediyorum. Havada keskin bir nane ve mum kokusu. Bir pasta birkaç mum. Büyük bir yalnızlığa hoşgeldin partisi düzenleniyor. O da mutlu mutlu sırtıyor.

Kalkıyor gemi, uçuyor martı. İskeleler boş, kafam da İstanbul trafiği. Bitti kelimeler ve on sekiz yılım. Kaç yılım kaldı kim bilir. Ama yalnızlığımın ömrü kısa değil. Zifirin de zifirini bir karanlık içinde boğuluyorum.

İkinci Bir Beyin

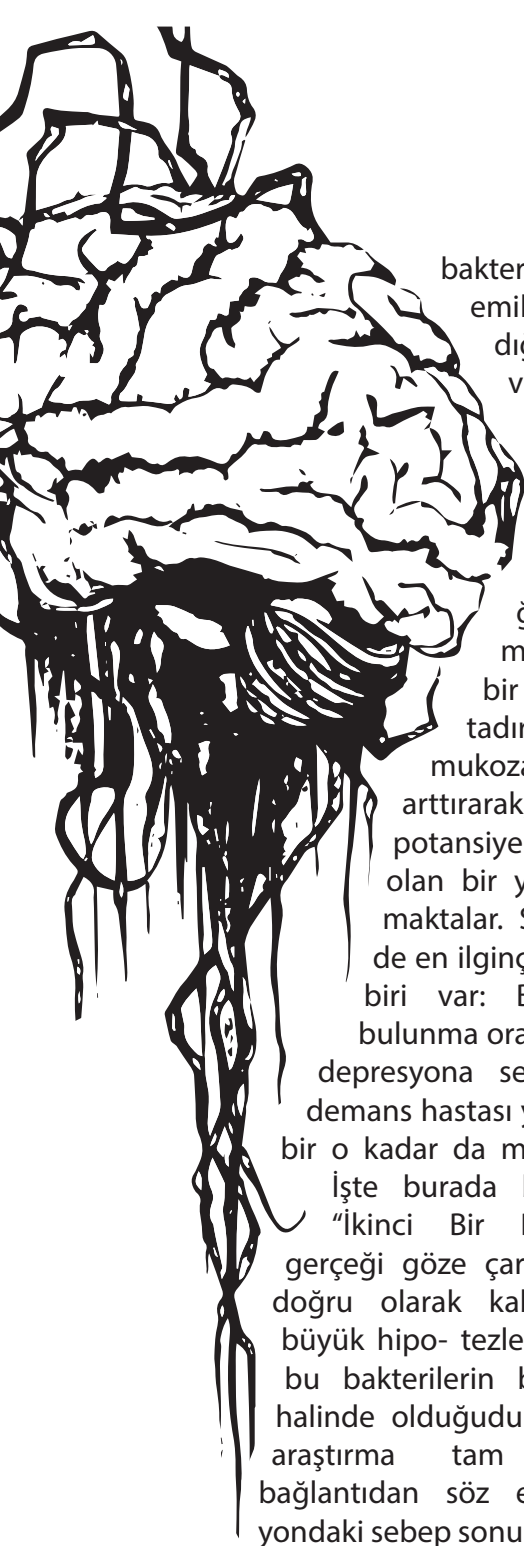
dönüm

Kaya Altuntaş

Uzun yıllar boyunca insanlar ruhu kalpte zannetmişler ve duygularını, hissiyatlarını ve yaşantılarını bu organa bağlamışlardır. Hatta hala bile dilimizde bu düşünce tipinin kalıntısı olan sözler vardır, mesela: “Kalp kırıklığı” kırılan şey hakikatte kalp değildir, hatta bahsedilen kırılma bile sadece kalpte hissedilen o yoğun baskının bir dile getirilişidir ama bütün bu duygular, düşünceler ve hisler bu organın yukarıdaki komşusuna, yani beyne aittir... Veya biz öyle sanıyoruz. Beyin gerçekten de yıllardır araştırılmasına rağmen çözemediğimiz hatta çözdüğümüzü sandıkça karmaşıklaşan aşırı ilginç ama bir o kadar da korkunç bir organdır. Çünkü zıtlıklarla vardır bu organ. Bir o kadar kompleks ama bir o kadar da basittir. Belli kimyasallardan oluşan bir çorbanın içinde yüzen bir protein ve yağ jölesidir aslında ama bu yazıyı yazan da işte o basit organın hükmünde çalışan birkaç parmak ve gözdür. Zamanla beyni incelediğimizde belli yarım kürelerin bazı özellikleri yoğunlukla taşıdığını fark ettik ve bunlara isimler verdik, tabii ki bilgimiz yine yetersiz kaldı ve beyin plastisitesini bulduk, bahsettiğimiz yarım küreler bir yere kadar gerçeğe yaklaşmayı başarmış olsa da bu bilgi ile bir adım daha ileri gittik. Beyin yeni bağlar kurabiliyor ve bazı bölgelerin yokluğunda bile adapte olup normal bir hayat sürülebiliyormuş. Şu an ise çoğun-

lukla araştırmalar bölgesel yoğunluk ve sistemsel veya hücrel yaklaşmakla yürütülüyor. Tabii ki yine de beyni çözemedik ve her gün yeni ve bir o kadar da insanları hayrete düşürücü şeyler keşfediyoruz. Mesela, anestezinin nasıl çalıştığını 2020’de öğrendik. Bu da demek oluyor ki bu tarihe kadar neredeyse iki yüz yıldır kullanılan bir tıbbi tekniği tam olarak anlamamıştık. Başka bir örnek ise çoğu insanın bildiği Alzheimer hastalığı, her gün farklı bir şey öğreniyoruz ama bir yandan da bildiklerimizimizin yanlış olduğunu fark ediyoruz.

Yakın zamanda korkutucu bir gerçek keşfettik, bağırsak bakterileri yani “Bağırsak Florası” aynı beynimiz gibi duygularımızı düşüncelerimizi ve geçireceğimiz hastalıkları bile önceden belli edebiliyor hatta bu bakteriler incelenerek o kişinin ne tip hastalıklara yatkın olduğu belirlenebiliyor. Bununla da kalmayıp o kişinin duygularına bile ışık tutuyor ve bunun en ilginç tarafı ise bu bakteriler bizim tam olarak bir parçamız bile olmamasıdır, hatta bakteriler kelimesindekiler ekinin ima ettiği gibi, bir tane de, tek bir tür de değil. Araştırmalara göre şu an bağırsaklarımızda üç yüz ila beş yüz arasında tür bulunmakta. Peki bu bakteriler ne yapıyor da bizi etkiliyorlar? En basit ve uzun süredir bilinen bir örneği bu

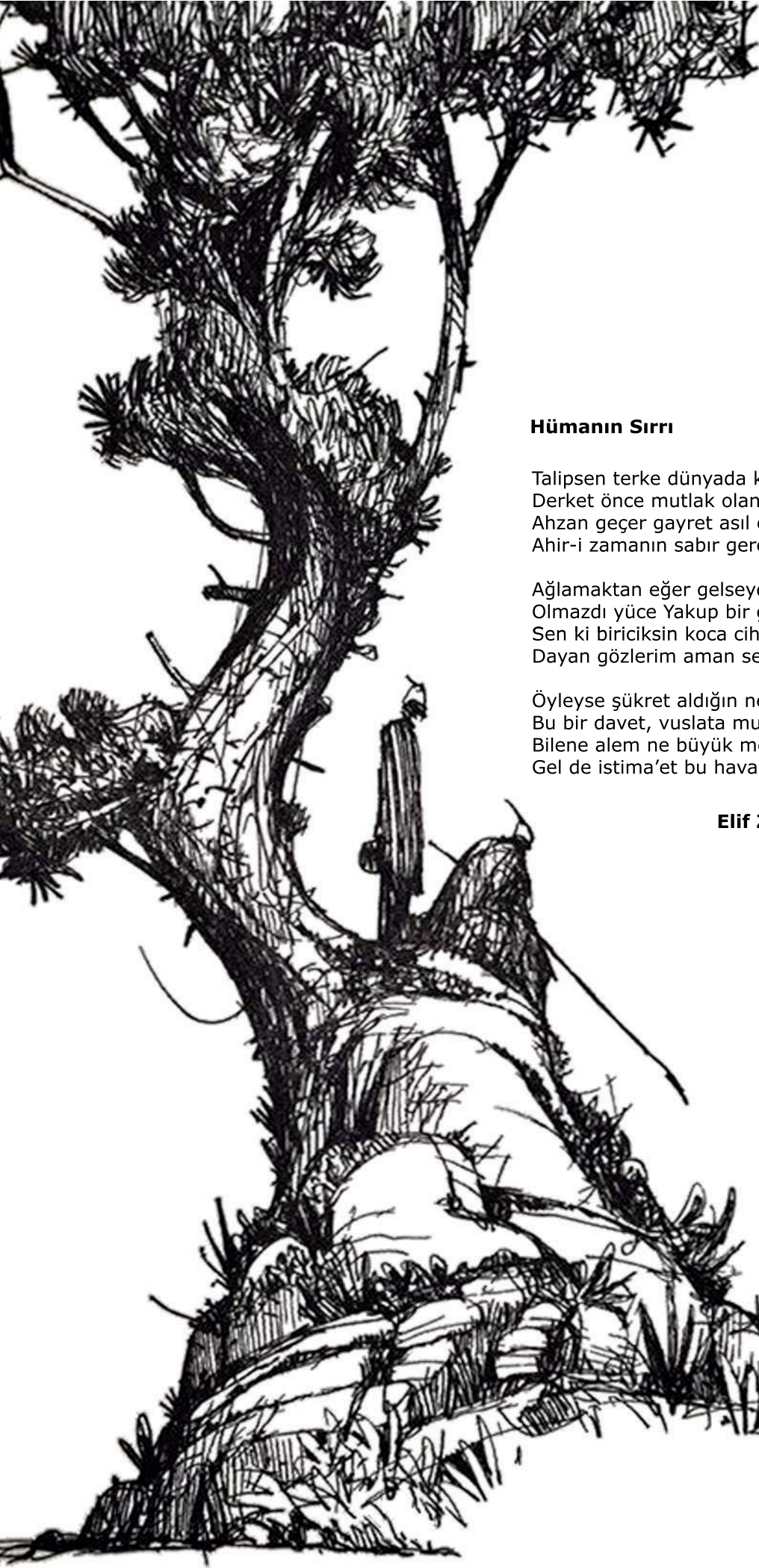


bakterilerin bizim emilimini yapamadığımız besinleri vücudumuza katmasıdır ama görevleri tabii ki bundan ibaret değildir. Mesela bağırsıklık sistemimizde önemli bir rol oynamaktadırlar, bağırsaktaki mukozal bağırsıklığı arttırarak, vücudumuzda potansiyel patojen girişi olan bir yeri daha korumaktalar. Sırada ise belki de en ilginç özelliklerinden biri var: Bu bakterilerin bulunma oranları insanlarda depresyona sebep olabiliyor, demans hastası yapabiliyor ama bir o kadar da mutlu edebiliyor. İşte burada bu bakterilerin "İkinci Bir Beyin" olduğu gerçeği göze çarpıyor. Şu anda doğru olarak kabul edilen en büyük hipo- tezlerden bir tanesi, bu bakterilerin beyinle iletişim halinde olduğudur. 2018'deki bir araştırma tam olarak bu bağlantıdan söz ederek depresyondaki sebep sonuç ilişkisini inceliyor ve psikiyatrik bir yaklaşım sunuyor.

Makale, dünyadaki en büyük mental bozukluğun depresyon olduğuna değinerek başlıyor ve şu an 300 milyon civarında bir nüfusun klinik olarak depresyonda olduğunu belirtiyor. Devamında ise beyin ve bağırsak bakterileri arasındaki ikili iletişim kanalından bahsederek devam ediyor. Makalede belirtilen en ilginç bulgu ise, depresyonun bakteri çeşitliliği ile ters orantılı olduğu. Bunun üzerine bağırsak

florası temizlenmiş fareler üzerinde yapılan bir deneyde bu farelerin stres hissetmekte zorlandığı da gözlemlenmiş. Belki de gelecekte, beyne ve kalbe yüklediğimiz anlamı bağırsaklarımıza bağlarız.

Bilim adamları tabii ki de bu bilgileri edinip, hastalıkların ve problemlerin devam etmesini seyretmiyorlar ve yavaş da olsa bir tedavi bulma çabasındalar. Şu an kullanılan yöntemlerden bir tanesi sağlıklı bir bireyin dışkısının temin edilip bazı otoimmün problemlerle mücadele eden insanlara aktarılması. Ne kadar, çok kullanılan bir tedavi yöntemi olmasa da ortada bir çaba olduğu ortada. Bu yoldaki en büyük atılımlardan bir tanesi ise Alzheimer ile alakalı olan bağırsak bakterileri çalışmasıdır, uzun süredir nasıl gerçekleştiğini anlamaya bir türlü yaklaşamadığımız bu hastalığa, yeni araştırmalar ışık tutacağı benziyor. Bu gelişmelere bakılırsa bence insanların nasıl varlıklar olduğunu ve neden böyle olduklarını anlamak üzere yeni bir çağa girdik ve gelecekte de bu konunun daha çok konuşulduğunu göreceğiz, nasıl zamanında insan genomu çözüldüğünde bilim büyük bir ileri sıçrayış yaşadıysa bu yeni araştırmalar da meyvesini verirse çok daha farklı bir tıp dünyası göreceğiz gibi duruyor. Belki gelecekte bu bağımsız ama bir o kadar da bizimle bir olan canlılara "İkinci Bir Beyin" olarak yaklaşılmaya başlanır ve yine insanlar hakkında konuşurken beyin ve kalbin yanında bu konudan da bahsederez.



Hümanın Sırrı

Talipsen terke dünyada kederi,
Derket önce mutlak olan kaderi.
Ahzan geçer gayret asıl ebedi,
Ahir-i zamanın sabır gereği.

Ağlamaktan eğer gelseydi fayda;
Olmazdı yüce Yakup bir garip âmâ.
Sen ki biriciksin koca cihanda
Dayan gözlerim aman sen ağlama!

Öyleyse şükret aldığın nefese
Bu bir davet, vuslata mukaddese.
Bilene alem ne büyük medrese!
Gel de istima'et bu havadise.

Elif Zeynep Akça

İnsan Nasıl Mutlu Olur

dönüm

Kaan Karabulut

Büyüyünce ne olacağımı oldum olası merak ettim ama açıkçası hiçbir zaman kesin bir sonuca varamadım. Küçükken kaptan olmak isterdim, ortaokulda mühendis, şimdi ise bir boşluktaım. Aklımdan türlü türlü meslekler geçiyor: aşçı, astronot, ekonomist, doktor... Ama hiçbirinin özellikle arzuladığım bir tarafını göremiyorum. Baktım ki bu kariyerleri sıralayarak gözden geçirmem lazım, belli kriterler oluşturmaya başladım. Kimi zaman ne

kadar maaş aldıklarına, kimi zaman da çalışma saatlerine ve günlerine göre kafamda listeledim. En sonunda bütün bu ölçütlerin tek bir soruda toparlanabileceğini fark ettim: Hangi meslek mutlu eder veya mutlu olmanın şartları nelerdir? Belli başlı maddeler kafamda canlanmıştı bile. İsteddiği şeye sahip olmak, ihtiyaçlarını rahatlıkla gidermek, hatta sabah iyi bir uyku çekmiş olarak uyanmak dahi mutlu eder insanı. Sonrasında ise çok daha kapsamlı bir soruya yanıt aramaya başladım: Nasıl mutlu olunur? Yukarıda saydığım şeyler şüphesiz mutlu edici faktörler lakin sadece zengin, yüksek refah seviyesindeki insanlar mı mutludur? Tabii ki hayır. Dünya üzerindeki birçok farklı hayatı yaşayan insan birçok farklı yolla mutlu olabiliyor, aynı duyguyu farklı hadiseler üzerinden tadabiliyor; ama nasıl?

Kimi zaman sıradan bir insanı görürüm; aklına bir şey gelir, yüzünde güller açar. Bazen bir çocuk ağzı kulaklarında bir yere koşar, hep merak ederim nereye gidiyor diye. Düşünürüm, acaba nasıl hep böyle mutlu olabilirim diye. Aslında çok bir şeye gerek olmadığını fark ettim. Tabi bazı insanlar en ufak şeye sevinirken bazıları da hep o imkânsız mutluluğunun peşinden koşar. Ben mutlu etmesi ne çok zor ne çok kolay, ortalar da bir insanım. Şimdilerde bilgisayarla



vakit geçirmek, yemek yemek gibi çoğunlukla erkek çocukların haz duyacağı şeylerden zevk alırken ileride belki de bir baba olacağım, sonrasında da bir dede. O zaman tabii ki de önceliklerim değişecek, e haliyle de mutluluk kaynaklarım da farklılaşacak. Çocuğumun bir başarısı, ailecek gideceğimiz bir tatil bana her şeyden daha tatlı gelecek. Bu açıdan baktığım zaman hayat değişimle gelen mutluluklardan ibaret değil mi? Belki de mutluluğun ve hayata tutunma arzusunun kaynağı bu yüzden hep değişir, hiçbir zaman belirli bir cevap bulamaz insanlık.

Geçen günlerde gerçekleşmiş olan "Kariyer Günleri" etkinliğine katıldığımda bir girişimcinin (kendisini fenomen olarak tanıtmışlardı) seminerini dinlemiştim. Ben bir meslek arayışı içindeyken "35 Yaşında Değişen Kariyerim" adlı bu seminer haliyle ilgimi çekmişti, kadının sözlerine kulak verdim. Tavsiyeleri ve yaşadıklarından oluşan bu konuşmayı gayet beğendim ama kariyerini değiştiren konu ilgimi çekti. Bloglarında yazdığı, çeşitli seminerlerini verdiği, üzerinde bir sürü video yaptığı konu minimalizmdi. Bazı yerlerde duymuştum ama tam anlamını bilmiyordum. Kısaca küçükle yetinip mutlu olmak ve fazlasını isteyerek reddetmek olduğunu öğrenince gayet mantıklı olduğunu düşündüm. Arkasındaki çevre kirliliğini önleme vb. sebepler dışında insanın açgözlülüğünü yenmesi ve mutluluğa kolay şekilde erişebilmesi kulağa hoş geliyordu. Sahi insanın mutlu olabilmesi için ne kadar fazla paraya, mülke sahip olması lazımdı ki? Gayet de yaşanılabilir böyle, ama günümüz dünyasına bunun uygulanabileceğinden şüphe duyuyorum. Birçok patron, memur, işçi daha iyi bir yaşam kalitesi için çalışıyorlar, işlerine bağlı kalıyorlar. İnsanlığın açgözlü olmadığı bir dünya gerçekten mümkün olabilir mi? Pek sanmıyorum.

Toplumlarda genellikle zenginlere imrenilir. Zengin olmanın mutlak rahatlığa eriş-

bilmek olduğu kabul edilmiştir artık. Bir bakımdan doğru olan bu söylemin kaçırdığı noktalar bence büyüktür. Her isteğini anında giderebilen bir insanın o andaki mutluluğuyla bunun için çalışıp çabalamış bir insanın duyduğu haz boy ölçüşemez. Bu yüzden fakirin zengin gibi yaşama, zenginin de fakir gibi yaşamaya çalışması mutluluk dengesini sağlar desem yanlış olmaz herhalde. Aslında buna birçok örnek göstermek mümkün; Bill Gates, Elon Musk, Warren Buffet gibi insanları hiçbir zaman aşırı lüks markalar giyerken göremeyiz çünkü onlar da bu teorinin farkında olup şatafatlı bir hayat yaşamamanın sıkıntıları olabileceğini biliyorlar. Öte yandan malı mülkü fazla olmayan insanlar hep pahalı kıyafet giyen insanlara özenir, üstü açık arabalarla tüm gün gezip tozmanın hayalini kurarlar. Bu benim fikrime göre dönüp duran bir çarka benzer. Çarkı kimse durdurmaz, çünkü mutluluk her ne kadar erişilemez olursa olsun bu yolda gösterilen gayret bile bir mutluluğa sebebiyet verir.

Bunlar dışında bir de tatmin etmesi zor insanlar çıkar karşımıza. Bunun gibilerle çok karşılaşmadım, pek de nadir görülürler zaten. Bu tip kişilerle ilişkilerimi hep mesafeli tutuyorum çünkü ya isteklerinin, arzularının bir sınırı olmuyor ve arkadaşlık ilişkilerinde bile beklentileri yüksek oluyor ya da mutluluğu kendisine ve çevresine zararlı davranışlarda buluyorlar. Sigara, alkol gibi maddeler insanı hem fiziksel hem zihinsel açıdan fazlaca yıpratdığı için çevresinin onu mutlu etmemesi gayet doğal.

Kısaca toparlayacak olursam mutluluk aşırı geniş bir kavram olduğundan mütevelli birçok farklı bakış açısından ele alınabilir ancak mutluluğun tek bir tanımının olmasını saçma buluyorum ve mutluluğu tanımlamaktan uzak durmaya gayret ediyorum. Hem kişisel hem toplumsal mutluluk benim için gayet önemli kavramlar, tüm dünya için de öyle olmalı.

İtiraf

dönüm

Beren Sözat

Kahvesini yudumlayarak geçti bilgisayarın başına. Niye yapacaktı bunu, emin değildi. Ama yapmak istediğinden oldukça emindi. Yeni bir dosya açtı. Beyaz ekranın göz yakan ışığı, odanın loş olmasıyla daha da güçlü bir hal almıştı. Derin bir nefes alarak bir paragrafı tek seferde yazdı. Durup en baştan bir okudu. Hoşlanmadı, sildi tamamını. Biraz düşünüp tekrar başladı. Yok, yine beğenmemişti. "Tamam," dedi kendi kendine "şimdi olacak.". Bir buçuk saat boyunca aynı şeyi tekrarlayıp durdu. Artık gözleri ağrıyordu. Emektar bilgisayarı yalvarırcasına bağıırıyordu sanki, fanları tüm odayı ısıtmaya başlamıştı. O an çok daralmış hissetti. Zaten küçük olan odasında bütün eşyalar üstüne üstüne geliyormuş gibi hissetmeye başlamıştı. Niye böyle olmuştu ki? Kendi istemişti bunu yapmayı. Kendi vermişti bu kararı. Kimse ona bir baskı kurmamıştı. Kurmuş muydu yoksa? Şu an bedenen ona ulaşamayacak biri yapmıştı belki de bunu. Yok yok. İyice saçmalıyordu. Ne olacaktı ki? Yazmasa, aktarmasa içindekileri ne gelebilirdi ki başına? Bunu düşünerek koltuğa attı kendini. Tek ihtiyacı olan huzurlu bir uykuydu. Evet, kesinlikle uyumalıydı. Tüm zihnini boşaltmaya çalışarak kapadı gözlerini. Bir süre boyunca bir sağa bir sola dönüp durdu. Tam umudunu kestiği anda uyku onu şefkatli kolları arasında sardı. Ya da öyle olacağını sanıyordu. Pek de güzel geçmedi rüyası. Kabus desek pek yeri. Terler içinde uyandı. Etkisinden çıkması oldukça zamanını aldı. Epey korkmuştu. Hemen saate baktı. Yatalı dört saat olmuştu. Düşünceler içinde oturmaya başladı. Karar veremiyordu. Kabusu sanki bir uyarıcıydı. Küçükken ailesi ile birlikte yaşadığı evde başlıyordu. Tabii o zamanlar mutluydu. Arka bahçelerinde kız kardeşiyle oynadıkları oyunlar hala aklıdaydı. Yine onlardan birini oynuyorlardı. Boynuna bağladığı örtüye ve başına taktığı kağıt taca bakılırsa yine kral olmuştu. Taç birbirine geçmiş kağıt parçalarından oluşuyordu. Sarı kalemle boyamış, renkli kalemlerle pırlantalar eklemiştir. Elindeki tahta sopayı kılıçmışçasına sallıyordu. Kardeşi ise çok tatlı bir elbise giymiştir ama suratı pek asıktı. "Ama ben prenses olmak istemiyorum,

ben de senin gibi kılıç kullanmak istiyorum." diyordu şirin bir sesle. Çok da sevimli duruyordu kızgın olduğu halde. İçini acıtıyordu onu düşünmek. Keşke hiç büyümeselelerdi, hep o rüyasındaki gibi kalsalardı. Annesinin sesi duyuluyordu bir anda. Yemek vaktiydi. Hemen koşup eve giriyorlardı. O zamana kadar fark etmemişti ama rüyanın bu noktasından sonra aslında kendisi olarak değil de başka biri olarak onları izlediğini anladı. Bu bir anı değildi. Kurmacaydı. İnanmak istemedi. Devam etti izlemeye. Nasıl da iştahla yiyorlardı yemekleri. Annesi gerçekten çok iyi yemek yapardı. Bir an için yeniden damağında hissetti o lezzeti. Babası da oradaydı. Her zamanki gibi koltuğuna oturmuş gazetenin bulmacasını çözüyor, bir yandan onlarla sohbet ediyordu. Bir şeyler garipti yine. Evet, her şey olması gerektiği gibiydi. Geçmiş denince aklına bunlar gelirdi. Ama o an bir yanlışlık sezdi. Bütün bunlar, herkesin hareketleri bile fazla mükemmeldi. Tam bir klasik mutlu aile tablosuydu, her şey olması gerekenden katbekat daha mükemmeldi. Ama neden? Niye görüyordu bütün bunları? Birdenbire her yer karanlığa gömüldü. Görüntü tekrar geldiğinde ev hiç de önceki gibi değildi. Duvarlardaki tüm resimlerde eksikler vardı, orada olması gereken insanlar yoktu. Ortam ışığı oldukça loştu. Hüzün kaplamıştı evi. Eşyalar 40 yıllık duruyordu, hepsinde parçalanmalar vardı. Sanki birileri bilerek eskitmeye çalışmıştı. Bahçedeki her şey kurumuştü. Annesinin özenle baktığı çiçeklerin durumu içini acıttı. Merdivenin basamaklarına tahtakuruları dadanmıştı. Sonrasında yine ortamın tek hakimi karanlık oldu. Yeniden bahçedeydi. Her şey en başa dönmüş gibiydi. İnsanlar, çevre, her şey aynıydı. Oradaydı, kardeşiyle oyun oynuyordu. Yine kraldı. Pelerin örtüsü ve tacı bir öncekinin tipatip aynısıydı. Kardeşinin elbisesi, hatta surat ifadesi bile aynıydı. Her şeyi en baştan tekrar görüyordu. Hayır, her şey aynı değildi. Büyümüşlerdi. Hem de en az üç yaş. Yüreği ürperdi. Nasıl her şey aynı kalıp sadece yaşları büyümüştü? Annesinin sesi... Tonlamaya kadar aynıydı. İzledi tüm olacakları.

Tüm detaylara dikkat etti. Babasının bulmaca çözerken takıldığı soruya kadar her şeyi ezberledi. Ve bekledi. Karanlığı bekledi. Beyni onu yanıltmadı. Siyah tüm etrafını sardı. Yine yıkık olan evdeydi. Bu sefer daha da beter durumdaydı ev. Fotoğraflardaki insanlar daha da azalmıştı. Yine bekledi. Tahmin ettiği oldu, aynı bahçede bir kez daha duruyordu. Aynı kılıç, aynı pelerin, aynı taç, aynı elbise, aynı replik, aynı yemek, aynı bulmaca... Tek farklılık yüzlerinde belirmeye başlayan sivilceler... Ve tekrar karanlık. Kaç defa gördü aynı kareleri bilmiyordu. Her seferinde kardeşi ve o büyüyor, annesi ve babası yaşlanıyordu. Ve yine her seferinde ev daha da yok olmaya yaklaşıyordu. Son seferlerde artık anne ve babası olmamaya başlamıştı. Sadece kardeşi ve o vardı. Ama işin korkunç yanı artık 90 yaşını geçmiş gibi görünmeleriydi. Etraf son kez karanlığa gömülmeden önce evin tamamen yok olduğunu gördü. Ve uyandı. Oturduğu koltuktan kalkması bir saatini aldı. Ama artık emin hissediyordu. Duvarda asılı fotoğraflara baktı. Favorisi en ortaya astığıydı. Kardeşinin altıncı yaş gününden kalmaydı bu kare. O tacı yaptığı gündü bu. O örtüyü pelerin olarak seçtiği, kılıç için sopa bulduğu, anne ve babasının kardeşine o elbiseyi aldığı, annesinin o yemeği yaptığı, babasının o bulmacayı çözdüğü gündü. Gerçekten yaşadığını hissettiği son gündü. Elinde olsa o güne dönmek, tüm yanlışlarını durdurmak isterdi. Güçlülükle de olsa oturdu yeniden bilgisayarın başına. Tekrardan yazmaya başladı. Yazdı, yazdı, günlerce yazdı. Bu sefer silmedi. Her şeyi olduğu gibi anlattı. Son cümleyi yazdığı anda nendensiz bir rahatlama hissetti. Artık özgürdü. Bir duruşmada tüm suçlarını kabul eden bir suçlu gibi hissetse de özgürdü. Günah çıkarma yapmışçasına hafiflemişti. Artık umrunda değildi

hiçbir şey. Özellikle de bir aya kalmadan bir daha gün yüzü göremeyecek olması. Almadı ilaçlarını. İstemiyordu artık. Onu bağlayan hiçbir şey kalmamıştı. Bu illet başına geldiğinden beri yapmak istediği şeyi yapmıştı, ne gerek vardı biraz daha oksijene. Son kez okudu yazısını en baştan. Anlık bir mutluluğa kapıldı. İçindekileri serbest bırakmanın huzuruydu buna sebep olan. "Belki bu yazı rahatsız edecek sizi. Ya da büyük bir nefretle kınayacaksınız beni. Anlıyorum tabii ki. Haklısınız. Bütün bunları bilerek döktüm her şeyi yazıya. Bu yazı benim son mektubumdur. Bu yazı, benim hayatımın itirafıdır. Kardeşimi nasıl öldürdüğümün ve otuz beş yıl boyunca onu nasıl zihnimde yaşattığımın itirafı..."



Kafamı Sallamak Üzerine

dönüm

Emirhan Çakmak

Etrafımdaki ışığın şiddetinin artmasına rağmen kafamın içi kararmaya devam etti, tıpkı bir kara delik gibi. Bunun normal olmadığını düşündüm en başta. Neden diğer insanlar gibi mutlu görünemiyordum ki?

Kanaatimce sorunlu olan hep bendim. Tüm toplum birbirine benzerken bendim sürüden ayrılan. Kime sorsanız hatalı olarak da beni gösterirlerdi: "Bizim oğlan biraz içine kapanık da."

İnsanların beni anlamadığını fark etmek bir sorun muydu ki? Duvarlarla konuşur muydunuz insanlar dinlemeyi becerebilseydi? O soğuk, katı dostlardı beni hayata bağlayan. Sıcak ve yumuşak olanlar pek hızlı çürüdü.

Duvarlar beni dinlemeyi bıraktığında ise her şey için artık çok geçti. Durdurulmasının ihtimali olmayan bir yola girmiştım. Tüm benliğim kendini boşluğun soğukunda bulmaya hazırды. Ben de sevdiğim duvarlarım gibi olmak istedim. Soğuk, duygusuz, katı. Bir noktaya kadar oldu.

İnsan duygularını belli bir süre gizleyebiliyor. Bir kap gibiyiz bu açıdan. Dolduktan sonra ya taşıyoruz ya da kırılıyorz. Ben, parçalarımı tekrar toplayamayacağım kadar kırıldım. Kimse toplamama yardım etmedi. Ben de o parçalarla narin bir vazo yerine sert bir duvar ördüm. Kendi etrafıma hem de.

Duvarların içinden çığlık atınca duyulmuyor-

muş geç öğrendim. Kimse anlayamazdı artık bu derdin yükünü. Bu sefer de kendimi basit zevklerin dünyasına bıraktım. Uzunca bir süre böyle geçti. Sığ, boş ve rezil. Sonra hayatın attığı bir tokat uyandırdı beni.

Hayatı yaşama şeklimden tiksiniştim gerçekten. Derinliği olmayan aktiviteler, ilkel zevkler insanı gerçek anlamda mutlu etmiyor. Aksi mümkün olsa hayvandan farkım olmazdı muhtemelen.

Işıklar kapanıyordu yavaş yavaş. Ruhumla vücudumu bağlayan iplikler çok zayıfladı. İhtiyaçlarımı unutacağım kadar. Bu cezayı hak ettiğime inanmıştım bir kere. Bu bedeni hak etmemiştim ki ben. Fikrimi de almamışlardı hiç.

Kendimi aşağılamanın başlangıcı böyle basit eylemlerdi. Sonra tüm başarılarımı inkar etmeye karar verdim. Çünkü yaptığım her şey o kadar anlamsız gelmişti ki onlardan bahsetmek bile anlamsız kaçardı. O an böyle düşünüyordum. Sonra bu müthiş bir aşağılık kompleksine dönüştü ki hala devam ediyor bu.

Bana değer veren insanlar hep geldiğim noktadan bahsediyor, ben ise ulaşamadığım hedeflere odaklanıyorum. Başarısızlıkların getirdiği tecrübe ve başarılar birazcık bile umrumda değildi. Benim gördüğüm şey beyaz bir sayfadaki siyah noktaydı, fazlası değil.

Bu kara delik beni içine çekmeye devam ederken ben de teslim olmuşum artık. Kendimi karanlığın o soğuk kucağına bıraktım. İşte o an kendimle büyük hesaplaşmam başladı.

Ben şu an olduğum konuma nasıl gelmişim? Bu zihin yapısına nasıl ulaşmışım? İşte o an bir şimşek çaktı kafamda. Ben duygularıma yenik düşmüştüm. Yıllarca o narin vazoda bekleyenler ortaya dökülmüştü. Önüne set kurduğum nehir akmaya başlamıştı tekrar.

Toprak da çatlamıştı çoktan susuzluktan. Daha neye yarardı ki o nehrin akması?

Mantiğin krallığı yıkılmıştı. Duygularım kontrolü ele almış ve beni soğuk elleriyle karanlığa çekmeye başlamışlardı. Tıpkı Ehrimen gibi insanlıkta bulunan tüm kötülükleri barındırdığımı hissettim. Gerek-sizdim ben, fazlaydı varlığım buraya. İyilik için kendimden geçmeliydim.

Etrafımdaki insanlar hiçbir zaman umrumda olmadı. Ben hep kendime odaklanmışım çünkü. Onlara verdiğim zararları fark ettiğimde çok geç olmuştu. Utancımдан özür bile dileyemedim. Hem de her seferinde aynı şeyi yaptım.

En yakın dostlarım hep yanımda oldular. Her yardıma muhtaç olduğumda. Ama ben onların bir kere bile olsa yanlarında olamadım, beceremedim. Hak ettikleri muameleyi hiçbir zaman göremediler benden.

Ben bu karanlıktayken en iyi dostumla tanıştım. Aslında gerçekten çok yakınımdaymış, ben biraz körmüşüm. Yazmaya başlayıp, kendimle konuştuğum ilk andan beri her şey çok daha güzel. Artık ne o vazunun kırılmasına ne de duvarlar örmeye ihtiyacım var. Karanlık hala aynı yerde bekliyor. Ben o karanlıktan güç alıyorum, benim özelliğim bu.

Varsın diğer insanlar mutlu olsunlar, benim mutluluğum karanlığımdadır. Melankoliyi mutluluk olarak benimsemek her şeyi çok farklı bir noktaya getirdi beni. Bu biraz da mutluluk tanımı değiştirme aslında. Ben verimli olduğumda "mutlu"yum, karanlığım beni verimli yapıyor. Demek ki

müthiş bir ekip arkadaşım var.

Diplomalı şarlatanların hastalık olarak tasvir ettiği sorunların benim için hayata derinlik katan şeyler olduğunu belirtmekte de pek bir sakınca görmüyorum. Mutsuzluk bana gerçekleri gösteriyor, yolumu aydınlatıyor. Karardığımı düşündüğüm anlarda tam aksi oluyor. İçim kararsa da dışarıdan bir güneş gibi görünüyorum. Kimi zamanlarda da ay gibiyim. Soğuk, karanlık, katı ve yaralı.

Farklı olmak işin içine gerçek manada güzellik katıyor. Çünkü bırakacağım izler var benden başka kimsenin bırakamayacağı. Ben, benim en büyük düşmanım ve en büyük dostum. Başıma gelen en iyi şey var olmaktı gerçekten.

Şu amaçsız yörüngelerin etrafında döndüğümüz evrende bana mutluluk veren çok fazla şey var. O yüzden yapılacak daha çok şey var. Etraf ne kadar karanlık olursa olsun yolumu bulurum, gerekirse kendimi yakarım. Fakat kaçmak benim tarzım değil. Kan dökme arzusuyla yanıp tutuşan bir gladyatörüm ben, bir sonraki rakibimi bekliyorum ceset yığınının üstünde.



Kapının Gözü

dönüm

Mehmet Ensar Şahvelet

Bölük pörçük tamamlanmamış düşünceleri etrafa saçarak yürüdüğü sokakta garip bir şekilde her attığı adımda yer sarsılmıyor ya da göğe çıkmıyordu. Hayır, cümlelerin öksüzlüğünün sebebi az önce gördüğü kavşak üzerinden sola dönen dolmuşçu değildi. Yerde debelenen adamın her şeyi unutmuş yüz ifadesi ve tezat biçimde her şeyin farkında olan dolmuşçu kesinlikle haksız da değildi. Doğrusu bu sokağa bayağı bir benzetme –apartmanları mezar taşlarına benzeten türden- çok yakışırdı. İçini bu kadar kaldıran şey sabah çöp konteynerinin yanında asfalt üzerinde gördüğü içini kaldıran sarı poşet miydi , yoksa genel olarak çok fazla “bu” işler kafa mı yoruyordu hiç düşünmedi. Yalnızca bir an kısa bir süreliğine belirip kayboldu.

Sigara tiryakilerinin sigaranın ne kadar melanet bir şey olduğunu anlatırken ki duygusallaşması vardı bu gece üstünde. Normal zamanlara bu tavrı annesinden bahsedilince hızlıca kavramlar üstü bir bugünün içine girenlere özgü bir söyleyiş tadı alırdı. Fakat bu gece bunları düşünmek istemiyor, Çamlıca tepesine çıkıp, arkadaşı tarafında kendisine doğu ve batı Ataşehir’in en lüks binaları olarak tanıtılıp –bunlardan batıda kalanında bir eğri halinde yükselen yan tarafına mavi bir ışıklandırma yapılmıştı, diğeri ise ışıklar açılıncaya pençelerinde bir ışık oyunuyla Türk Bayrağı verirdi, fakat güzel durmazdı. Ayrıca bu iki binada da merdiven yoktu, gitmek isteyen asansör çağırarak gidiyordu, bunu da ikisinde de dışıya gitmiş olan arkadaşı söylemişti.-izlemek istiyordu. Hem belki ardından emekli bir öğretmenle tanışır, Türkiye’de

tarıma yeterince desteğin verilmediğini -sulama kanalları yetersizdir, devlet çiftçiden almasa çiftçi gölge istemezdir, fındık ise Türkiye’nin petrolüdür fakat kimse artık ekmemektedir her sene memlekete gidiyor, oradan biliyordur.- Belki o anda işin içine daha hararetli bir anlatıcı girer,o ise bir denge gücü olarak sessiz kalır ve gerektiği yerde onaylar gerektiği yerde ise yüzünde bir gülümseme yere bakarak sessiz kalırdı. Sahi sabahki çay yapraklarının dibinde birktiği o sarı poşet niye onu o kadar rahatsız etmişti?

Güneşin altında –ki güneş bu saatlerde haksız bir şekilde taht sahibi olmuş bir hükümdar kadar tutarsız olurdu-parlıyordu ve sanki varlığıyla onun varlığını değersiz hale getiriyordu. Bulunduğu anlam kümesinin dışında “Allahın olmadığı yer”den gelmişti sanki. Kusası gelmiş ve anlamsız bir şekilde sarı çöp poşetini buraya bırakabilecek bir akrabası olup olmadığını düşünmüştü. Olur da mesela teyzesi yapabilir miydi böyle bir şey, bir süre sonra bunu düşünmeyi kesti, zaten bir yere varacağı da benzemiyordu. Daha doğrusu bir yere vardırırmaya niyeti yoktu.

Kavramların kör noktasında bulunan poşet gün boyunca kolu kırılan birinin ilk anda hissettiği duygulara benzer bir karmaşa içerisinde bırakmaya talipti yine de. Neyse ki kısa süre içerisinde bunları kafasında kurduğuna inandı da insanlıktan çıkmadı.

Eski santral binası önünden geçerken

burada çocukken izlediği bir film, Gülliver cüceler ülkesinde aklına geldi. Aslında film iki parçaydı fakat Gülliver devler ülkesinde gittikten sonra salondan babasıyla beraber ağlayarak çıkmıştı. Çıkmasa kusacaktı zaten. İlk ve son defa babasıyla bir sinema salonuna girişi olmuştu. Kısa bir süre sonra sinema kapandı zaten.

Sarı sokak lambalarının altında uzayan sokakta yürümeye devam ediyor, havlayan köpek çetelerinin sesleri geliyordu. Santral sineması biletleri bir liradan satardı, devletin altı şeritli otoyoluna kimse karşı durmazdı ve de o insanlıktan çıkmamıştı. Çaycı kaçan ortağının acıklı hikayesini anlatabilir, tarihin tekerrürden ibaret olduğuna dair bayık bir muhabbet çevrilebilirdi, O ise köpek çetelerine, onları toplayan belediyeye, köpekleri besleyen eski bir okul arkadaşına kızdıktan sonra evine dönecekti.

28 yaşında tüm dişleri tek gecede dökülecekti. ilki bir ekmek parçasına saplanacaktı, ardından diğerleri gelecekti. Bundan sonra bir Türk televizyonuna çıkabilirdi elbette. Ağzını açar ve kocaman gülümserdi. Herkes onların orada olmadığını anlardı .Biraz aptalca da gözükürdü. Yani, eve kadar gelmelerine izin vermemeliydi. Mesela, 28 yaşında tüm dişler dökülen çaycı olmalıydı. O zaman klibin sonlarına doğru ocakla uğraşırken bir görüntüsünü koyarlardı, ardından üç saniye kadar tepsiyle gidişi.

Sonra çok geçmeden bakarlardı ki, bir cumhuriyet savcısından tutun bir ortaokul matematik öğretmenine kadar herkesin

dişleri dökülmeye başlamış. O zaman haddini de aşar gündeme bomba gibi düşer, inifial yaratır, kamuoyunun ilgisini çekerdi.

Bir daha dönüp bakmıyor arkasına hayır, yalnızca her seferinde o yoldan geri dönüyor. Eh, üzerinde söylenecek, düşünülecek veya öğrenilecek pek bir şey yok burada, insanın ana rahmine geri dönme istenci ve hazzında. Yürünen yollar saniyeler içinde kaybolur ve tekrar başa geri dönmüş olursunuz, ta ki tekrar kaybolana kadar.

Yeni Afganistanlar, insan hakları inisiyatifleri ve birkaç BM diplomatı yaratarak geldi eve. Apartman -ne bileyim-parktan yansıyan projektörlerin altında bir yabancı gibi duruyordu. Hem bulutların kirliliği de bir rengi vardı, bina gözaltında altında gibiydi hani.

Binayla göz göze gelmek imkansızdı doğrusu. Uzaktan meraklı ve boş bakışlar atıp içeri girdi. Bu merdivenden hiç düşmüş müydü? Sanki çok küçükken bir kere fakat hatırında değildi hiç. Üzerinde hiç yersiz bir özgüvenden kaynaklı bir umursamazlık vardı. Ukalalık mı denir buna? Belliydi anasına babasına saçma sapan davranacaktı ama böyle bir durumda onlar sebebini anlamlandıramadıkları davranışları pek önemsemezdi zaten.

Kapının önüne çıktığında bekledi durdu, ta ki sensörlü ışık sönsün, onu sadece belki bir ihtimal ancak kapının gözünden bakanlar görebilsinler.



İhtimaller

Kış güneşidir zaman, gelir geçer.
Lüksü olan takvimden israf seçer.
Şehir senden bir kadeh nefes içer
Kavga, kaos, kim kiminle barışta!
Bak akrep yelkovanla yarışta...

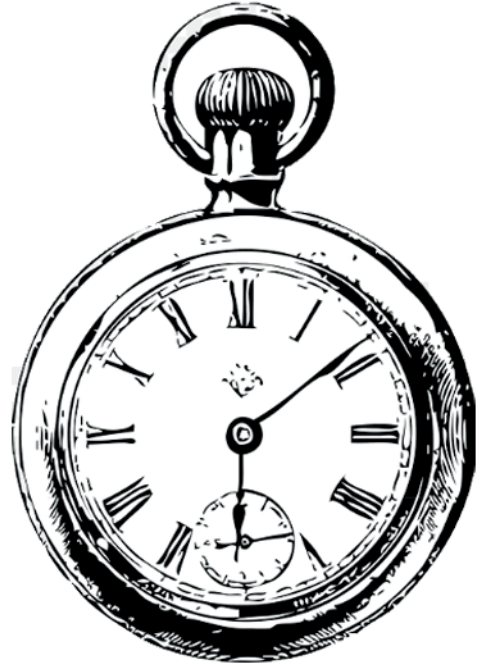
Koyulmaz cebe, mendil değil vakit.
Ya meşru kullan, tadına var ya git;
Maziye has ol, bugüne münferit!
Ancak sonra nefretinle özleme
Biçare hayıflarını gizleme.

Elde durmaz, kayıp gider ya hani;
Çok ağlasan da olmaz buna mani!
Yıllarını katlederken bir canı;
Otur, üzül sen yazında kışında!
Bir çentik daha artık nakışında...

Yaşandı bitti bütün ihtimaller.
Sanma ki gelecek şimendiferler..
Mazi hududunda dikenli teller
Bir göz kırpışında kaç olmuş yaşım!
Ulu bir çınar gibi kırışmışım.

Sert vururmuş zamanın gürzüsü
Güzel, eski ne varsa şimdi yoklar
Sus artık ey yetiştirme arzusu!
Yıllar mezarda seni sayıyorlar...

Fatih Canpolat



Kaybolan Çocuk

dönüm

Çiçek Haliloğlu

Günde kaç defa durup düşünüyorsun? Evet, doğru duydun. Kaç defa düşünüyorsun dedim. O gün ne yapman gerektiğini ya da neler yaptığını değil, yetiştirmen gereken toplantıları veya yetiştirmen gereken ödevleri değil; kendin hakkında kaç defa düşünüyorsun? Kaç defa hislerinle, düşüncelerle baş başa kalıp işine bir saniyelik ara verip etrafına baktın ve kendine vakit ayırdın? Kendi adıma konuşayım, en son ne zaman yaptığımı bile hatırlamıyorum.

Hayatımız ileri sarma tuşunda takılı kalmış bir film gibi hızla akıp gidiyor ellerimizin arasından, biz de gözümüzün önünden akıp giden sahneleri yakalamaya çalışıyoruz kendimizce. Ve erkenden pes ediyoruz. O akışa bırakıyoruz kendimizi ve anlamsızca, hızla yaşıyoruz. Bize ayrılan sürenin gün geçtikçe azaldığını bilerek ama inatla görmezden gelerek yaşıyoruz. Herkes çok meşgul. Herkes bir yerlere yetişme derdinde. Boş durmamalıyız, zaman kaybetmemeliyiz çünkü. Değil mi? Öğrenciler sabahtan akşama kadar okulda, yetişkinler sabahtan akşama kadar işte. Yetmiyor oradan çıkıp dershaneye, kursa... Eve gelince kimi ders çalışıyor, kimi yemek yapıyor, kimi temizlik yapıyor. Bir saniye bile durmuyoruz. Kaldırıyoruz kafamızı önümüzdeki işten. Ya da kaldırıyoruz ama kafamızda halen yetiştireceğimiz görevler, sorumluluklar... Biz bunlara gömülükten durmuyor ki hayat. Demiyor beklirim onları biraz; akıp gidiyor, gidiyor biz farkına bile varamadan.

Kafamızı sürekli meşgul, meşgul ama neyle? Bir saniye bile dersi, işi unutup içimize dönüyor muyuz? Bir saniyelik kendimizi düşünüyor muyuz? "Neler mutlu eder beni? Ne hissediyorum şu an? Mutlu muyum aslında? Ya da mutlu olmak için en ufak bir çaba gösterip yapmam gerekeni değil de yapmak istediğimi yaptım mı bir anlığına?"

Bazılarımız işe, okula giderken Boğaz'dan geçiyor; bazılarımızın ise işi, okulu hemen denizin dibinde. Etrafında da ağaçlar var, mevsimine göre yeşilin bin bir tonundan sonbaharın sarımsı renk paletine kadar her renge ve şekle giren ağaçlar... Peki her gün önünden geçtiğin o ağaç şu an ne renk biliyor musun? Her gün önünden geçiyorsun sonuçta. Sararmış mı yaprakları, yerindeler mi hâlâ yoksa dökülüp ağacın altındaki yerlerini aldılar mı çoktan? Peki her gün önünde saatlerce bulunduğun deniz ne durumda? Dalgalı mı bu mevsim yoksa durgun mu bu aralar? Sokağında bir sürü kediler var mı eminim. Hiç sevdin mi onları? Mevsimine göre kuşlar geliyor geçiyor oralarından. Hiç kulak verdin mi şarkılarına? O akşam gökyüzü muhteşem kızıl bir tona bürünmüştü. Ona bakıp bakıp hayal kurdun mu?

Bunların hiçbirini yapmadın değil mi? Ben de yapmadım ve bunları fark ederken şu an pişmanlık duyuyorum.

Şimdi bir şey isteyeceğim senden. Gözlerini kapat ve çocukluğunu düşün. Zaman hiç de hızlı geçmiyordu değil mi o zamanlar? Hatta sıkılıyordun. Eve gelince uzanıyordun belki de halının üstüne yüzükoyun benim gibi, resimli kitapları karıştırıyordun. Camın buğusuna şekiller çiziyordun muydun sen de? Her gördüğün kediyi kovalıyordun ya da? En ufak şey, bir yaprak bile oyalayabilirdi seni. Yeniydi her şey. O yaprağın üstündeki damarlar, topraktaki solucanlar, gökyüzündeki kuşlar... Ağacın üstünde bulduğun uğur böceğinin desenleri seni de büyülemiş miydi? Her şey bir eğlenceydi ve zaman sınırsızdı değil mi? Okuldan eve geldin mi uyumaya kaç saat kaldığını saymaya başlar ve her oyunundan sonra "Oho, daha çok var günün bitmesine." diye geçirdin içinden. Acele diye bir kavram yoktu ki. Oturdun, bir şeyler düşünürdün, etrafındakileri anlamaya çalışırdın. Yetişmen gereken bir yer de yoktu ve hep anın içindeydin.

Peki ne oldu sonra? Büyüdükçe şehirleşmenin girdabına kapıldın sen de tabii. Önce bahçede çiçek böcekle oynarken uyardılar seni "Vakit kaybetme!" diye. Kendine ayırdığın zamanı kısmaya başladın sen de. O kadar kısalttın ki bu süreyi temel ihtiyaçların bile zaman kaybı olmaya başladı. Yemek yediğin süreyi bile kısalttın "fast food"lara yönelerek. Suçlu hissettirmeye başladılar seni ne zaman kendinle ya da doğaya baş başa kalsan. Halbuki doğal olanı buydu. İşte böyle koptuk hem kendimizden hem de bizi kuşatan ağaçlardan, denizden, çiçeklerden, böceklerden... Sen de kaptırdın kendini şehrin koca çarkına ve sen de oldun bir robot. Aynı benim gibi, aynı herkes gibi...

Fakat sakın sıkma canını. Önemli olan fark etmek çünkü. Böylece çarklara kolunu kaptırdığını her fark ettiğinde kaldırabilirsin kafanı gökyüzüne. Derin bir nefes alırsın ciğerlerini doldurarak ve dinlersin önce kafanın içindeki sonra ise gökteki kuşların sesini. Ağaçlara bakarsın; yapraklarına, ev sahipliği yaptıkları binlerce canlıya. Belki de benim gibi kulak verirsin dalgaların sesine. Alırsın eline çayını, simidini gözlerinde denizdeki dalgaların yansımaları ile bir göz atarsın hayatına. Umarım tekrar içindeki çocuğu uyandırırısın. Şehrin monotonluğuna ve koşuşturmasına direnen bir çocuk vardır eminim senin de ruhunun derinliklerinde. O çocukla biraz sohbet edersen ve fark ettirir sana. Aslında koşanın da kovalayanın da sen olduğunu...

Tablodaki Aydınlik Gece

dönüm

Elif Su Ertuğral

Soğuk rüzgarlar tatlı bir esinti şeklinde gökyüzünde ona çizilen yolları izliyordu. Kuşlar cıvıdamayı kesmiş, doğanın sesleri yerlerini birer birer caddelerde geceyi gündüze çeviren insanların sesine bırakmıştı. Haff bir Fransız müziği; yüzünde yılların izi görünen, yorgunlukla müşterilerini bekleyen bir adamın küçük dükkanından geliyordu. Adım sesleri, konuşma seslerine karışmış caddede canlandırılıyordu. Caddenin ilerisinden gelen gülüşmelerin, ağlamaları, kızgın soluklanmaların duyulmaması imkansızdı buranın adeta her köşesine bir duygu sıkıştırılmıştı.

Bugün bu caddenin yeni bir ziyaretçisi vardı. Siyah arabasında oturan genç kadının açık renkli gözlerindeki karanlık bakış geceyi kiskandıracak cinstendi. Arabanın dikiz aynasından bakmak için hafifçe yerinde oynadı. İşte oradaydı, yavaşça inceledi kendini uzun uzun. Gözlerindeki umutsuzluğa bakmak ona etki etmemişti, çekti bakışlarını usulca. Bugün kendine bir söz vermişti, hissedecekti bugün o da diğer insanlar gibi. Duyguları; öfkeyi, rahatlamayı, acıyı, sevinçli özlemi birer birer hissedecekti. Tekrardan.

Usulca arabasından inerek açtı şemsiyesini. Elindeki hafifçe önüne çekti ve gözlerinden çıkan karanlık dumanları kendi elleriyle kapattı. Caddede yürümeye başladı usulca, bir çocuğun tatlı kıkırtısını ve kardeşleriyle olan kavgasını duymamak için iyice büzdü kendini. İnsanların, gülmeleri bile onu rahatsız etmeye başlamıştı. O niye gülemiyordu ki? Tek yapması gereken dudaklarını kıvrırmaktı oysa. Gülmek, gülümsemek ve kahkaha atmak için illa bir duygu hissetmesi gerekmiyordu. İnsanlar da bunu oldukça sık yapmıyor muydu zaten? Herkes gerçekten gülüyor muydu karşısındakine? Gerçek hayatta bunlar çok olmuyordu zaten. Biliyordu genç kadın, bu yüzden yıllar boyunca ona tek umut veren şeyi araştırmıştı. Bir tablo. Bugün ona yaklaşıyordu. Bugün gerçekten gülümseyecekti.

Hızlandırdı adımlarını, önündeki insanlara bakmadan yürüyordu. Şemsiyesi çevresindekilere takılsa da onların dediklerine aldırış etmeden bembeyaz şemsiyesinin arkasında dimdik duruyordu. Yavaş yavaş ilerlerken gelen kahve kokusuyla adamlarını oraya doğru yöneltti. Çevresindeki insanlara yine çok bakmadan ilerledi ve kasadaki kadına baktı. Kasadaki kadının şemsiyesine attığı garip bakışlara aldırmadan isteğini söyledi. Kadının garipsemesi normaldi elbette, hava soğuk olmasına rağmen oldukça sakindi. Yine de çok fazla burada durup vakit kaybetmek istemiyordu.

"Buyurun kahveniz." Kadının sesini duyar duymaz hemen kahvesine atıldı ve parasını ödeyip dışarı çıktı. Arkasından insanların onun ne kadar tuhaf olduğu hakkında konuştuğunu duysa da onlara çok takılmadan ilerlemeye devam etti.

Sonunda adımlarını atmaya kestiğinde geldiği binayı inceledi. Burası bir sergiydi. İnsanların sırf buradaki tabloları görmek için dünyanın öbür ucundan geldiğini biliyordu. Bizzat o insanlardan biriydi, hatta daha uzak bir yerden geldiği bile söylenebilirdi.

Serginin yapıldığı binanın etrafı zarif orkidelerle donatılmıştı. Güller, papatyalar, menekşeler ve seçemediği bir sürü çiçeklerle binanın üstünde şekiller yapılmıştı. Hafifçe gözlerini yukarıya kaldırdı ve yapılan çizimlere baktı. Gözlerini indirdi ve kırmızı kapıya kararlı adımlarla yürümeye başladı.

Siyah işlemeli eldivenli küçük elleriyle ittirdi kapıyı ve o zaman içinde bir yerlerde bir şeylerin kıpırdadığını hissetti. Çok uzun zaman önce atmaya bırakmış olan kalbi miydi bunu ona yapan? Titreyen elleriyle sıkı sıkı tuttuğu şemsiyesini aldı ve yürümeye başladı. Sonunda açık bir alana geldiğinde birçok insanın da onunla aynı yerde olduğunu gördü. Herkes

çevresindeki tabloları inceliyor, bazıları tablolar hakkında tartışıyor. Tek tek bakacaktı, inceleyecekti ta ki o tabloyu bulana kadar. Kendisi için doğru olan tabloyu.

Bembeyaz odanın içinde usulca kendisine yakın ilk tabloya doğru gitti ve şemsiyesinin beyaz perdesinden incelemeye başladı. Tabloda bir evin odası resmedilmişti. Odanın perdeleri bir pencere hariç hepsinde kapalıydı ve oradan kocaman güneş en ince ayrıntısına kadar resmedilmişti. Yanında duran adam ve kadının tartışmalarına kulak misafiri olmaktan kendini alamadı. "Ne tutturdu sen de buraya gelelim, gelelim dedin. Şimdi dünyanın parasını verip bu tabloyu mu alacaksın cidden?"

Adamın üslubuna karşılık yanındaki kadın bozulmuş gözükse de tabloya bakınca gülümseyip adamı takmamaya karar vermiş olacak ki neşe içerisinde tartışmayı devam ettirdi.

"Ama canım, lütfen, bir daha bak. Ressam nasıl da güneşi resmetmiş. Sanki gerçekten oraya uğramış da gelmiş gibi."

Daha fazla dinlememeye karar verdi genç kadın ve şemsiyesini çevirerek tablodan ve adamların kadının sıkı sıkı diyalogundan uzağa doğru gitmeye karar verdi. Önüne çıkan diğer tabloları da inceledi. Çeşit çeşit resmin bulunduğu bu sergide bir türlü istediğini bulamayınca durdu büyük odanın ortasında. Etrafına bakındı arayış içerisinde. En sonunda bulamayınca yavaş yavaş büyük siyah camların olduğu tarafa ilerledi. Buradan o caddede ışıl ışıl gözüküyordu. Buraya boşuna gelmemişti, mutlaka istediğini bulacaktı genç kadın. Sergiyi biraz daha dolaşmaya karar verdi.

Dolaştı, dolaştı, dolaştı. Sonunda yine içinde bir şeylerin hareket ettiğini hissetti. Elleri titreyince zaten sıkı sıkı tuttuğu şemsiyesini daha da sıkı tutmaya başarak arkasını döndü ve o zaman gördü o büyük tabloyu. Tam girişin yanındaydı. Nasıl fark edememişti ki?

Bu ihtişamlı tablonun çevresinde ondan başka bir kadın daha vardı fakat o da tabloya çok ilgisini vermiyor elindeki defterine bir şey yazmakla meşgul görünüyordu. Tekrar tabloya baktı kadın. Tabloda bir el ve hem sağında hem solunda dünyalar vardı. Ressamın bazı çizimleri özenli çizdiği bazıların ise gelişigüzel çizdiği bariz bir şekilde ortadaydı. Renklerle oynamış, tabloda her rengin barınmasını sağlamıştı. Dikkatli bakılınca çizilen elin pürüzsüz değil aksine olabildiğince kusurlu ve yaralı olduğu ortaya çıkıyordu. Genç kadın tablodaki her yeni şeyi fark ettiğinde kendiyi gurur duyuyor ve sonunda içindeki kıpırdamanın gerçekten kalbine ait olduğunu anlayabiliyordu.

Tabloyu daha iyi incelemeye karar verdi sonunda ve çekti beyaz şemsiyesini yüzünden usulca. Gözlerinden çıkan karanlık dumanları elin her iki tarafına gidiyor ve sanki orada hapsolüyordu. Tabloya her bakışında kalbinin uyandığını hissediyor, etrafındaki seslere daha duyarlı hale geliyordu. Sonunda birisi ona çarpınca çekti gözlerini tablodan ve işte o zaman fark etti etrafında mesken tutmuş diğer renkleri. O zaman fark etti odanın sadece beyazdan oluşmadığını. İçindeki renkleri seçmeyi öğrendi. Ellerine baktı, artık titremiyorlardı. Mutluluğu damarlarında hissediyordu genç kadın, sonunda bunu ayırt etti ve arkasına bakmadan caddede doğru koşmaya başladı. İnsanların seslerini, gülmelerini hissediyor, kendi içindeki mutluluğu kendine umut biliyordu. Tam o anda tabloda şekillenmeler oluştu. O fark etmese de, arkasındaki tabloda daha da fazla yaralanmış bir el bırakmıştı.

Kırmızı Kırıldığında

dönüm

Gülnehal Delice

I
“Dememiş miydin ben sana? Bu soğukta hem de! Sen böyle hiç iyi gitmiyorsun Karmen, seni durmaksızın uyarıyorum fakat nafile!”

Dışarıya çıkmanın tehlikeli olacağını biliyordu, ama onu görme fikri onun için bu dünyadaki her şeye bedeldi. Evet hava soğuktu ve yol çok taşlıydı, düşüp bir yerlerini kırmak da bir o kadar kolay. Fakat Karmen düşünemiyordu, sadece hissediyordu: O gülümsediğinde içine işlemiş soğuğun ne denli önemsizleştiğini, dizlerindeki çiziklerin ve yüzündeki gözyaşlarının anlamlı olduğunu, hepsini hissediyordu işte. Adrel bunu anlayamazdı, o yalnızca haklı çıkma derdindeydi sanki! Üşümezdi, hasta olacaksın, derdi; ağlamazdı. Biri görecektir, derdi ve gülmezdi. Onun için önemli olan tek şey olağan akışın bozulmamasıydı.

Sen ne anlarsın benim halimden! Rahat bırak beni Adrel. Gözleri kan çanağı gibiydi ve titriyordu. Adrel, bu seferkinin farklı olduğunu anladı. Yavaşça eğildi ve karşısındaki perişan çehreyi çenesinden hafifçe tutarak kaldırdı: “Ne oldu sana Karmen?”

Sesi bir fısıltı gibi çıkacağından Karmen, uzun süre konuşmadı. Sadece Adrel'in yüzüne bakıyordu. İstirabı gözlerinden boşalmaya başladığında ise gözlerini kapattı ve alt dudaklarını ısırmağa başladı: “Tanrı şahidim olsun oydu Adrel! Öyle bakma bana, inanmıyorsun değil mi?”

Ne diyeceğini her daim iyice tartan Adrel bu soru karşısında afallamıştı. Karmen'in samimiyetine inanıyordu çünkü onun çektiği acı, mantık aranamayacak kadar gerçektir.

“İnansam ne olacak ki? Biliyorsun ne sen beni dinlersin ne ben seni anlarım. Bunu kabul ettik, fakat artık bu halini görmek istemiyorum. Söyle bana, neden kendine bunu yapıyorsun?”

Kaşları havaya kalkan Karmen'in yüzünde bir hayret belirdi:

“Çünkü sevdim, hem de çok! O da beni sevdi. Bu karanlık ve soğuk dünyada içimizi ısıtacak, önümüzü aydınlatacak başka ne olabilir?”

Gözleri keskin, kararlı bir ifadeyle ileriye bakıyordu. Şimdi şaşırma sırası Adrel' deydi.

Kendi söylediklerini işitiyor musun sevgili Karmen? Sırf onu görmek için sıcacık yuvamızdan çıkıp kendini adeta lanetli bir ormana atıyorsun. Sevgi, bağlılık... Bunlar güzel şeylerdir, o rezil ormanda bunları nasıl bulacaksın? Babamızın sana söylediklerini hatırla. Biz burada onu bekleriz. Sevgisini ve aşkını bize verebilecek olanı... Sen bazen onu o kadar özleyeceksin ki onu dışarıda, kapının diğer tarafında sanacaksın. Fakat unutma Karmen; o mavi gözlerine şiirler yazdığıın, sana sevgisini bahşetmeyecek. Uzaktan izlerken mesut olduğun şey onun gülümsemesi değildir, yalnızca sevilmenin ve paylaşmanın sana hissettireceklerini görüyorsun o gözlerde. Bu acı veren bir tuzaktır Karmen!

Bir ölü gibi sessizce dinlemişti. Bunu pek yapmazdı, bakışlarını yerden tekrar Adrel'e çevirdi.

Ne yapayım, söyle bana. Babamızı ve sözlerini unuttum. Lakin dayanamıyorum, huzur bulamıyorum. Senin için hiçbir şeyin olmamasıdır belki de bu. Fakat ben bunun için yaratılmamışım Adrel, bunu biliyorsun. Çaresizim ve üşüyorum, gözlerimin gördükleri ve kulaklarımın işittikleri bana çok ağır geliyor. Beni anlayamıyorsun değil mi Adrel? Bu söylediklerim sana bir deli saçmasından farksız geliyor. Ah babamız... Keşke burada olsa ve sonsuz kudretiyle halimize deva olsaydı.

“Babalarının konusu pek açılmazdı, ikisi de ona dair anılarını bir sır gibi ebediyete saklardı. Adrel en

çok onun keskin zekasını ve soğukkanlılığını hatırlıyordu. Nasıl çevresini ve kendini idare ettiğini ve tabii birkaç nasihatını...

Karmen iyi olmazsa kendisinin de hiçbir zaman gerçekliği net göremeyeceğini.

Karmen ise en çok babasının kendilerine bakışını hatırlardı. Sıcacık ve karşılıksız sevgiyle dolu o bakışları o kadar özlerdi ki bazen, bunu başkalarında arardı. Elini Karmen ile konuşurken kalbine, Adrel ile konuşurken şakaklarına götürürdü. Miladı olmayan uzun serüvenin sonlarına doğru, Adrel'i yanına çağırıp ve eliyle başını okşadı: "Sen size verilene idare edersin, adın akıldır, sana üstün bir parçamı verdim."

Karmen'i çağırdığında ise eliyle Karmen'in sol göğsüne uzandı, yüzüne naif bir gülümseme yerleşti: "Sen size verilene can verensin, adın kalptir, sana üstün bir parçamı verdim."

Anlaşmalar yapılmış, sözler verilmişti.

Karmen'in nefesinin ağırlaştığını, bir nebze sakinleştiğini fark eden Adrel, elini uzattı: "Gel seninle anlaşalım." dedi sakince, bir hastayı uyandırmaktan korkarcasına: "Anlaşmak mı, biz sadece ulu babamızla anlaştık Adrel. Ayrı ayrı. Biz birbirimize hiç benzemeyiz. Nasıl anlaşırız?"

-Bırak ben sana gerçekliği göstereyim, sen de bana duyguların kutsallığını. Ancak böyle birleşirsek o kapımızı çalacak. Babamızla buluşacağımız güne kadar beraber yürüyeceğimizden bahsediyorum Karmen...

Peki tamam, fakat tamamen kırıldım ben, göremiyor musun halimi? Ormanda bıraktığımı unutamiyorum, o mavi gözleri, sarı saçları... Ne zaman göz göze gelsek etrafımızda dans etmeye başlayan ilahi notalarını ve içime dinginlik veren gülümseyişini."

Dudaklarından dökülenler yüzünde yanıp sönen ışıklarda görülebilecek gibiydi.

-Ona olan aşkını uzak, çok uzak bir vadiye göm ve ağla Karmen. Şu an nasıl ağlıyorsan o zaman da ağla, çünkü gömdüğün masum sevgi tohumları o gözyaşlarıyla yeşerecek ve büyüyecek. Babamız elbet bu fidanı görecektir ve görmek istediğini kapımıza gönderecektir.

-Ya gelmezse? Biz, bu ev ve bu gerçeklik yok olana kadar?

-O vakit babamız bize sevginin en büyüğünü kendi verecektir Karmen, inan bana.

Kızarmış gözleri ağırlaşan Karmen uzandı. Üzerine örtülen battaniyenin sıcaklığını hissetti ve sordu:

-Babamızın gözleri de mavi miydi Adrel?"

II

Bir rüya bittiğinde ne olur? Daha doğrusu bir rüya neden biter?

Karmen de tam bu soruların göğsünde yarattığı ince sızıyı anlamıyordu. Anlamıyordu, pek tabii Adrel'e sorabilirdi fakat alacağı makul ve sofistike ama aynı zamanda soğuk, hissiz cevabı hiçbir zaman tatmin edici bulmayacaktı. Günler geçse de Karmen sorusuna cevap aramayı bırakmadı, bırakmadı fakat artık düşünceleri göğsünde ağırlık yapmıyordu. Sorular, ruhunun da gökyüzü gibi griye büründüğü günlerde zihnindeki ince bir sisti sadece.

Koca bir yıl daha geçmiş, Karmen ve Adrel tüm mevsimlerin birbirini takip eden ahenkli izleriyle bir yaş daha almışlardı. Adrel her zamanki gibi yoğundu ama bir şeyler değişiyordu. Bunu ikisi de hissedebiliyordu. Sonsuzluktan geldikleri mesafe o kadar kısa değildi artık, kapalı havalarda Adrel'in beli tutulmaya bile başlamıştı.

Zaman da bir su gibi akarken geçmişe dair bir anı canlandı gözlerinde Karmen'in, bu bir anı değildi. Geçen yıl tecrübe ettiği, eskidikçe sesi oturan bir keman gibi gün geçtikçe atlattığı biriydi bu. Bir zamanlar kendine tanıdık gelen sıcacık bakışların ne kadar değiştiğini fark etti. Eskiden kendisine bu kadar acı vermiş mavi gözlerin; başka birine nasıl baktığını gördü, nasıl baktığını ve sevdiğini. Kendisine çok benzeyen ama bir o kadar da farklı birinin, ne denli kutsandığını gördü.

Gördü, yaşadı ve sindirdi. Hazmettiğini düşünse de anlayamıyordu, neden Karmen değil de hep bir başkası? Zaman zaman gözlerine dolmaya çalışan akışkan duyguları eşliğinde çenesinin titremesine sebep olan ilk aşkını düşünüyordu: Ormanda Karmen'i güvende hissettiren o melodi ile bekleyen, güldüğünde gözleri kısılan, çok ama çok güzel gülüni hatırlıyordu.

Sevileceğine dair inancı yoktu. Artık heyecanlanmıyor, gözleri parlayıp yanakları kızarmıyordu. İşte tam da bu yüzden kırılkadaki o bulanık suya eğildiğinde kristalden bir şetafet görebildi. İlk rüyası değildi bu, hatta belki de ilk rüyasından uyanmak için bilinç düzeyinde kurguladığı bir sergüzeşti. Fakat almıştı, bazen gerçekten bir çift gözün ona bakarken içinin titreyebileceğini düşünmeye bile başlamıştı.

Normal takdirde Adrel'i pek fazla bulaştırmadığı hüzünlü akşamlarında özellikle yeni keşfettiği kırları anlattı. Gün batarken ateş böceklerinin tatlı gürültüsüne rağmen duymaya çalıştığı,

suyun o kendine has dinginleştiren sesini... Kendisine nasıl iyi geldiğinden, ne kadar değerli hissettiğinden bahsetti. Neyi, kimi ikna etmeye çalışıyordu? Sahiden Adrel'i mi? Bu, cevabı meçhul ile bariz arasındaki çizgide yaşayan bir çarpınıştı.

Günlerini bir telaşla geçirdi. Adrel'e ve sevdiği arkadaşlarına bu gizli saklı, masum maceranın aklına gelen her detayını anlattı. Bazen heyecandan elleri titrer, gözleri dolardı. Ellerindeki nota kağıtlarını ve özene bezene pişirdiği ballı çörekleri bırakır; başını çokça sevdiği, sığındığı arkadaşlarının bağrına gizlerdi.

*O akan su bir gün geldi kurudu.
İçindeki boşluğa dayanamayan Karmen,
Artık bu sudan da mahrumdu.*

Yaz bittiğinde, Karmen yaralarını sarmış, cesurca parlayan güneşe bakıyordu. Adrel'i kapıdan uğurladığı serin ve ferah bir sabahta kapılarının önünde aniden o sesi duydu:

Ruhuna bir nebze iyi gelen, ansızın kuruyan nehrin sesini.

Çok aptaldı ve bunu biliyordu. Geçen mevsim kandiği tüm tatlı yalanlara tekrar inandı. Mesudum diyordu, bu bana iyi gelmiş olsa gerek! Kapıyı Adrel'e her açtığında gözleri onu arıyordu artık. Meşhur çörekleri artık daha da tatlı geliyordu ona, baldan olduğunu da hiç sanmıyordu.

Ama içindeki fırtına da dinmek bilmiyordu. Yavaş yavaş kendini yiyip bitiren farklı sesler vardı kafasında. Yine çok kederlendiği bir gününde soluğu arkadaşının evinde aldı, efkârını dağıtmalıydı.

"Siz de olmasanız benim halim ne olur? Bazen o kadar bunalıyorum, sıkılıyorum ki içimdeki her şeyi şu kapımın önündeki berrak suya emanet etmek, rahatlamak istiyorum. Ama cesaret edemiyorum, hep sesim titriyor. İçimde bana nefret duyan parçalarım o seni sevmeyecek diyor. Böyle kararsızlık yaşamak çok zor, Adrel görürse yine aptallığımı anlayacak. Haksız da diyemem, zira o beni isteseydi bundan bir şüphe duymamam gerekirdi. Geçen yaz olduğu gibi her an terk edebilir, beni paramparça edebilir. Kuzum, ne olur bana yol göster, ne yapmalı bu durumda?"

Uzun uzun konuştular, sarıldılar, ağladılar.

Kendisine bu kadar değer veren birinin varlığıyla mest olan Karmen, arkadaşına haftaya kendisini ziyaret edeceği hususunda söz verdirtti. O gün Karmen evine döndüğünde aklında sevdiğine dair şüpheler değil, kalbinde arkadaşının merhametinin sıcaklığı vardı.

Penceresinden baktığında çöreklerinin hazır olmasına sevindi, geliyordu misafirleri. Aralarından Karmen'in sadık ve değerli bulunduğu, geçen hafta da dertleşmek üzere ziyaret ettiği arkadaşı; iskarpinlerini bağlamaya eğildi, sonra bir kayaya oturdu. Meltem saçlarını okşuyor, yüzünü gıdıklıyordu. Evet gün batacaaktı birazdan, ateş böcekleri bu güzel akşamı selamlıyordu. Kulağına mecalsiz ama bir o kadar da hoş olan bir ses çalındı.

Yakınlarda mutlaka bir nehir olmalıydı.

-Ah Karmen, senin bu şen sohbetinin tadı hep başkadır, lakin bu ziyaretlerimde eşsiz çöreklerinin yerini asla unutmamak lazım kuzum! Geçen hafta seni ağırladığımda gerçekten el lezzetinin böyle olduğunu hiç tahayyül edemezdim.

Aldığı nazik iltifatla gururlanan Karmen, her zaman anlattığı aşk masalına geri döndü. Artık çöreklerini fırından her aldığında, düz bir kayaya oturmuş yahut yaşlı bir söğüt ağacına yaslanmış halde bulunan dalgın misafirini görmeye alışmıştı. Alışmıştı fakat tatlı misafirin dinlerken gönlünü kaptırdığı şeyi yeni yeni görmeye başlıyordu.

-Demek ki bu sadık dostumun ziyaretlerini şen sohbetime veya ballı çöreklerime atfetmek büyük hata olur.

İç geçirdi Karmen, Adrel gelmeden gözlerinin yaşını kurutsa iyi olurdu. Yanakları belki de düştüğü hayretten kızarıyordu; belki de umutsuz bir fidanı her gün göz yaşlarıyla sulayan bir aptalın, içindeki tüm çiçekler solunca yaşadığı pişmanlıktan.

*Gördü, yaşadı ve bir kez daha kalbi sıkışarak sindirdi.
Bu; onun artık kanıksasa da içini yakan bir yara,
İki güzel vadi arasında usul usul akan bir dereydi.*

Leyla ve Hayalleri

dönüm

Zeynep Ece Arı

İnsan her sabah böyle mi uyanmak zorunda? Neden kişiyi biraz da kendi haline bırakmayı tercih etmezler ki? Bu aralar her geçen gün daha çok baskı yapan annesi, kapısını bile tıklatmadan girip, neşeyle siyah perdeleri aralamış ve tek kanatlı camı çoktan açmıştı bile. Bunun adı saygısızlıktı. Leyla artık bir genç kızdı ve annesinin ne hakla bu şekilde odasına girdiğini anlayamıyor, her seferinde daha çok öfkeleniyordu.

"Hadi uyan artık" derken yüz şeklinden derin bir merhamet okunuyordu.

"Anne lütfen beni kendi halime bırakır mısın, bugün cumartesi" dedi başını yorgana gömerken Leyla.

"Olabilir ama bugün büyükbabana gideceğiz."

"Ben gelmiyorum tamam mı? Bence sen kendi başının çaresine bak."

"Beni yalnız bırakamazsın Leyla, bunu defalarca konuştuk. Lütfen acele et." derken ayakucundan yorganını çekiştirmeye başlamıştı bile.

Annesi asla pes etmeyecekti. Oysa sabaha kadar çalışmıştı Leyla. Kaç anne üniversite sınavına bir ay kala böyle bir dayatma yapardı ki çocuğuna? Arkadaşlarının aileleri evde nefes bile almıyorlardı oysa. Çünkü farklı tonlarda alacakları her nefes, çocuklarının dikkatini dağıtma olasılığına sahipti. Ya annesi?

Çaresiz kalktı ve siyah yumuşak terliklerini giyip ayaklarını sürüyerek banyoya girdi. Son zamanlarda, sonsuza kadar yüzünden ayrılmamaya niyetli sivilceleri görmemek uğruna, aynaya bakmadan hazırlanmaya çalışıyordu. Kapatıcılar daha da verimli kılıyordu bu yaratıkları. Kimseyle karşılaşmamak için milyonlarca sebebinin olması bir yana, bugün matematikten en az 30 test çözmeyi hedeflemişti. Programından geri kalacaktı. "Allah kahretmesin, neden şimdi ve neden ben?" dedi dışından.

Her sabah olduğu gibi, robot termometrenin gölgede ve güneşte, yüzlerce anlık farklı ölçümü değerlendirmesi sonucu, bağlı olduğu dijital gardırop, o güne özel kıyafet önerilerini ön sıraya çıkarmıştı. İçlerinden siyah bir tişörtve koyu gri kot pantolonunu giyininip çıktı. Annesi sabırsız ve endişeli bakışlarla asansörü çağırmış, kapının önünde onu bekliyordu.

Arabada arka koltuğa geçti. Kulaklığını ve metaverse gözlüğünü takıp gece çözemediği soruların cevapları için sanal öğretmene bağlandı. Sesiniyice yükseltmişti. Annesinin emir cümlelerine maruz kalmak istemiyordu. Müzik dinleyebilirdi ancak müzik dinlemekten bile zevk almıyordu artık. Üniversite sınavının heyecanı, tüm bedenini ve ruhunu kaplamıştı. Bir kışkacın içindeydi Leyla. Böyle olmamalıydı. İnsanlar 12 yıl boyunca çalışıp birkaç saatlik sınavlarla sınanmamalıydı. Başarının tanımını buydu işte bu ülkede. Çok fazla test çözmek. Evet, annesinin sözleriydi bunlar. "En büyük başarı test çözmek değil, sorun çözebilmek" derdi hep annesi. Babası kızardı. "Çocuğun aklına böyle mantıksız şeyler sokma, kural neyse o, çok test çözecek benim kızım. Doktor olacak, ülkenin en iyi doktoru" diye çıkışırdı annesine. Neyse ki ikisi tartışmaya başlar ve Leyla'yı unuturlardı.

Sabahları mutfakta bir yandan annesi çayı demler, diğer yandan babası ekmekleri kızartır, Leyla ise ballı kızarmış ekmek ve peynir yemeden evden çıkamazdı. Ha bir de soğuk günlerde iki kaşık pekmez içmeden. Hayat hep dayatmalarla doluydu Leyla için. Kedinin kumunu değiştirmek bile ona düşüyordu. Neymiş efendim, kediyi o istemiş, sorumluluğunu almalıymış. Neden her anne gibi rahat bırakmıyordu ki onu? Neyse ki babasıyla tasarladıkları özel elek ve cep telefonuna bağlanan hatırlatma uygulaması sayesinde bu iş oldukça kolaylaşmıştı.

Annesi bu sabah arabayı çok da dikkatli kullan-

mıyordu. Epey heyecanlı olmalıydı. Öyle dalgındı ki, geceden şarj ettiği arabasıyla neredeyse şarj istasyonuna dönecekken çaktırmadan yoluna devam etmişti. Sonuçta öz babasıyla yıllar sonra ilk kez görüşecekti. Hatta onunla kızını tanıştıracaktı. Büyük-babası, onaylamadığı evliliği yüzünden, kendi öz kızıyla, tam 20 yıl görüşmeyi reddetmişti. Bir de ergenlere inatçı derler. İyi işte ne güzel görüşmüyorlardı da nereden çıkmıştı şimdi bu görüşme faslı, hem de tam sınav öncesi. Yıllardır sürdürdüğü yersiz inadının bedelini Leyla mı ödemeliydi şimdi? Ama yok olur mu, annesi dünden razıydı, hayatının en büyük önceliği kendisini yıllarca görmek istemeyen babasıyla buluşmaktı sanki.

Siren sesleri, anonlar, kalabalık ve uğultularla, kimyasal kokan hastanenin otomatik açılır kapısından girdiler. Buradaki her bakış yorgun, hüznü ve endişeliydi. Birkaç küçük çocuk haricinde, herkes gülümsemeyi unutmuş gibiydi. Tıpkı Leyla gibi.

Üzerlerindeki değişen kırmızı ve mavi dijital yazılarla, insanlara yapılması gerekenleri ve kuralları hatırlatan birkaç cam kapıdan geçtikten sonra, harita robotundan seçim yaptılar. 5 saniye geçmeden önlerinde beliren ve "Göğüs Hastalıkları" yazan kırmızı ışıktan yürümeye başladılar. İlaç dağıtım robotu, isme özel ilaç tabletlerini kapıların önündeki cam tezgahlara tek tek bırakarak ilerliyordu. O sırada odalardan çıkan bazı refakatçi robotlar tabletleri içeri taşıyorlar, bazıları da kollarında nereden aktığı belirsiz renkli serumlar olan refakat ettikleri hastaları, geniş koridorda yürütmeye çalışıyorlardı. Her adımda hastanın bağlı olduğu bir cam levha üzerine sağlığına dair veriler belirliyordu.

Leyla ve annesi gibi birkaç ziyaretçiden başka etrafta pek insan yoktu. Geniş koridordan ağır adımlarla 98 numaralı odaya doğru yürürken annesi hem uçarcasına gidiyor hem de geriye dönmek istiyor gibiydinsanki. Kapının önüne geldiklerinde Leyla'nın elini sımsıkı tuttu. İki kez tıklattığı kapıyı, plastik bedeninin çoğunluğu beyaz renkli olan refakatçi robot açtı.

İçeride hava öyle yapay ve soğuktu ki Leyla girer girmez refakatçi robotu "Off" konumuna getirdi. Açık sarı duvar boyası da insana fazladan kendini kötü hissettirmek istiyordu sanki. Büyük motoruna rağmen sessiz çalışan bir cihaz, hasta yatağında yatan yaşlı ve küçük adamın ağzına, burnuna bağlanmıştı. Bu bü-



yükbabası olamazdı. Onun iri yarı koskocaman gençlik fotoğraflarını görmüştü Leyla. Nasıl böyle küçülebilirdi ki bir insan? Yatağa doğru birkaç adım attıklarında kapalı gözleri geldiklerini hissetmiş olmalıydı, açıldı. Çok yaşlı görünen bu gözlerde Leyla'nın tek gördüğü umutsuzluktu.

Annesi donakalmış, gözlerinden litrelerce yaş döküyordu. Pişman olmalıydı. Belki de babasının onaylamadığı evliliği yüzünden kaybettiği yirmi yıl için gerçekten pişmandı. Zamanı geriye çevirse ne yapmak isterdi ki annesi? Belki Leyla'dan da kurtulmuş olurdu böyle bir şans olsa. En azından onu dünyaya getirmenin pek akıllıca bir fikir olmadığını anlardı.

Leyla annesini elinden sürükleyerek büyükbabasına yaklaştı. Yaşlı adamın gözyaşları, başının kenarından kulağının içine kadar akmaya başlamıştı. Annesi donakalmaya devam ededursun, Leyla tek çekmeceli boyası kalkmış etajerin üstündeki kâğıt havludan koparıp adamın gözyaşlarını sildi.

"Günaydın büyükbaba!" dedi, soğukkanlılıkla ilk kez tanıştığı bu yaşlı adama. Gözleriyle karşılaşmıştı sözlerini büyükbabası. Pek kıpırdıyamıyor olmalıydı. O sırada içeri giren, yorgunluğuna rağmen neşeli durmaya çalışan hemşire, "Refakatçiyi kapatmışsınız," dedi, çok uygun olmayan bir davranış olduğunu hissettirerek. Yine de durumu anlayışla karşılayıp, "Lütfen çıkarken açmayı unutmayın," dedi ve birkaç küçük kontrolden geçirdiği yaşlı adamın yatağını yandaki tuştan doğrulttu. Ölçüm sonuçları yatağa bağlı dijital tabelaya otomatik olarak işlenmişti.

Hâlâ kendine gelemeyen annesini tek kişilik koltuğa oturtup tekrar büyükbabasının yanına geçti. Adamın umutsuz bakışları Leyla'ya baktıkça mahcubiyete dönmüştü. O da yaptığı çocukça inat yüzünden utanıyor olmalıydı. İnsan neden sürdürürdü ki böyle bir mantıksızlığı? Her şeyi bildiklerini sanan ve sürekli öğütler vermeye çabalayan, durmaksızın eşsiz deneyimlerini dile getiren yetişkinler bazen ne kadar da aciz olabiliyordu.

Bir müddet devam eden sessizlik, pencereye konan güvercinin camı tıkladığıyla bozulmuştu. Herkesin yüzüne bir gülümseme gelmişti bununla. Leyla daha fazla dayanamadı ve oturduğu metal sandalyeyi biraz geriye ittirirken sordu: "Büyükbaba, konuşabiliyor musun? Yani eğer sakıncası yoksa tabii." Adam başını hafifçe öne eğerken benekli ve damarları belli olan sağ eliyle ağzındaki maskeyi çenesine indirdi.

"Evet" dedi belli belirsiz.

"İsterseniz çıkayım, belki konuşacaklarınız vardır."

“Hayır” dediler ikisi de bir ağızdan. Güçleri oranında panikleyerek.

“Tamam o zaman, birbirinize ne söylemek istiyor-sunuz?” Ve sessizlik...

Yaklaşık yirmi dakika konuşmadan geçmişti. O sırada pencereden dışarıyı seyreden Leyla, hastanede her şeyin önemini yitirdiğini fark etmişti. Aslında neredeyse bir yıldır ilk kez sınavı düşünmeden zaman geçirdiğine gerçekten şaşırılmıştı. Yatağa doğru döndüğünde annesinin, yaşlı adamın elini, yüzüne götürmüş olduğunu gördü. İkisi de yirmi yıllık gözyaşlarını tek seferde döküyor gibiydi. Boşa geçirilmiş tam yirmi yıl.

Leyla onları biraz başbaşa bırakmak için sessizce çıktı. Hoş, onun çıktığını ikisi de farketmemiş olmalıydı. Aynı geniş ve kimyasal kokulu koridorlardan yürüyüp yürüyen merdivenlerden indi.

Dışarıda güneş açmıştı. Güneş insanları canlandırıyor, herkes o aydınlanmayla daha hızlı hareket etmeye başlıyordu sanki, yüzleri gülmüyor olsa da daha az endişeli görünüyorlardı. Güneş insanlara hayatın devam ettiğini veya yakında normale döneceğini hissettiriyor olmalıydı. Leyla güneşli yollarda biraz yürüdükten sonra kahverengi ahşap banklardan birine oturdu. Yanına gelen sokak köpeğinin başını okşarken şeffaf tasmaındaki tüm verilerini okumuştur. Adı Boncuk 'tu bu şirin köpekçiğün. Aşılari tamam, hastalısız ve dişiydi. En son üç yavru doğurmuştu. Boncuk yanından ayrılır ayrılmaz kollarını havaya kaldıran Leyla, evdeymişçesine gerindi. Saatine baktı. Gitme vakti gelmişti. Eve gidip hafta sonu kursu için hazırlanmalıydı. Aynı yollardan annesini almak için gitti. Bugünlük bu kadar yeterdi. Artık tekrar normal hayatına dönmeliydi.

Odaya çıktığında büyükbabası yalnızdı, refakatçi robot çalıştırılmış ve büyükbabası karmaşık cihazında uyuyakalmıştı. Onu rahatsız etmek istemedi ve koşarak çıktı. Otoparka gitti ama annesinin arabası yoktu. Aradı, numarasına ulaşamıyordu. Ne olmuştu acaba? Annesi asla onu bırakıp gitmezdi.

Navigasyonu açtı, biraz yürüdükten sonra eve iki farklı metroyla on iki dakikada gidebileceğini öğrendi. Daha fazla oyalanmadan koşar adım metro durağına gitti. Yol boyu annesinin sesini duyar gibiydi sanki. Belli etmemeye çalışsa da aşırı derecede endişeliydi Leyla. Telefonundaki uygulamadan annesinin yerine bakacaktı ancak şarjı azdı, yedek şarjı yoktu ve acil bir arama için eve kadar sabretmesi gerekiyordu.

Nihayet eve gelmiş, koşarak telefonunu şarjı takmıştı. Kursa daha iki saat vardı. Hızla sırt çantasını hazırladı. Telefonundaki uygulamayı açtı.

“Olamaz” dedi derin bir hüznle. Annesi yine



mezarlıktaydı. Büyükannesini ziyarete gitmiş olmalıydı. Yarın anneler günüydü. Onu kendi halinde bırakmaya karar verdi. Oturup son kalan testlerini çözdü ve çıktı.

Akşam döndüğünde yurt müdürü Ayşe Hanım yanına yaklaşmıştı.

“Nasılsın Leyla, bu sabah yine erkenden büyükbabanı ziyarete gitmişsin.”

“Evet öğretmenim” dedi Leyla, mahcup bir hayal kırıklığıyla. Leyla bu kez gerçekten normal hayatına dönmüştü. Hiçbir olumsuzluğu düşünmemeye çalışıp, test çözmeye devam etti.

Daha bebekken annesi ve babasını kaybettikten sonra, büyükbabası tarafından on yaşına kadar büyütülen ve bu hayatta başka kimsesi olmayan Leyla, sekiz yıldır çocuk yuvasında, bir evinin ve ailesinin olduğu hayaliyle yaşıyordu. Her cumartesi hastanede yatan büyükbabasını ziyarete gider, makinelere bağlı yaşayan yaşlı adamla sohbet ederdi.

Sınavda istediği tıp fakültesini kazanıp hayallerinden birini gerçekleştirdiğinde, önce mezarlıkta anne ve babasına, ardından büyükbabasına müjde vermeye gitti. Artık bir yetişkindi, sorumluluklarını bilen bir yetişkin. Çok üzgün olsa da içinde ilk kez gerçek bir umut belirmişti. Kendisi için olmasa da ileride çocukları için, hayal ettiği hayatı kurabilirdi belki kim bilir!

sus söyleme!

sus söyleme, çekip git yalnız
boş limanlardır bir mahkumun kelepçeleri
paslı bir gökyüzünde soluk alabilir insan
sus söyleme, çekip git yalnız

kelimeler ürpertir içini insanın

yalnızsa hem de alır götürür ansızın
her ayrı rüzgar, başka bir limandır onlara
yolculuk olur, yorgun ve sancılı gelirler
büyük istifhamlar vardır mudil seferlerde
her sözcük bir gemi gibi belirir ufukta
çizgileri görünür denizin üstünde altınlar dolusu bir ülkenin
eski bir kral gibi karanlığa resmederler sokaklarını
anlatırlar durmadan, durmadan anlatırlar aydınlıklarını

ama geceleyin bütün katil çiçeği erler gibi
nöbet tutmadan hiçbiri yatamaz onların
ve yürekleri korku krallığının başkenti olur hepsinin

sus söyleme, çekip git yalnız
aydınlığı uğruna gözlerinin, öldürdüğüm sözcükler
şimdi yanbaşımında bir hayalet gibi beliriyorlar
sus söyleme, çekip git yalnız

kelimeler büyütür yelkenlerini gecenin

uğramaz bazen gecenin gemileri, şehirlere
yaşanmayan yolculuklardan bir kuş kalkar gökyüzüne
bir taş bırakır aklının içine insanın,
açamaz gözlerini ışımalardan
güçlerini paylaşır diklemesine ve devrik
ayarsız bir ruhtur, o zaman gece-gündüz çizgisi ufukta
ağır ağır atlı karıncalar geçer yalnızca gözlerin önünden
dudaklar unutmuştur, işte o zaman eski zamanların tortusunu

ama hayır!

hep hatırlatır oysa o zaman
ağaçların kafesten dalları
hep hatırlatır oysa o zaman
külrengi bir gökyüzü ufukta
hep hatırlatır oysa o zaman
çocukluk sesini yutan fırtınalar

kaldırımlarda yalnızca parasızlığın kokmuş sefaleti
ve hatıratının yıkılmaz hakimiyeti
şimdi dikilmiş bir mezar taşı gibi doğar yüreğinde insanın
ve insan, çelenklerle bezenmiş bir trenin yanında bekler
ve solur yalnızca bin kara trenlinin dumanını

sus söyleme, çekip git yalnız
o gözlerde yaşanmamış aşkların
ve tutulmamış matemlerin rüzgarı
var şimdi
sus söyleme, seni seviyorum

Necati Siyahhan



Doğu Akdeniz, Enerji, Politika

dönüm

Abdurrahim Karakaya

Doğu Akdeniz'de son yıllarda yapılan araştırmalar sonucu çok büyük bir doğal gaz ve petrol miktarının bulunduğu düşünülüyor. Bu rezervler gayet geniş bir miktarda. Düşünülen rakamlar basit bir şekilde anlatmak gerekirse Türkiye'nin 570 yıl, Avrupa'nın 30 yıllık enerji ihtiyacını karşılayabilecek derecede. Kısaca Türkiye'yi uzunca bir süre bağımlılıktan kurtaracak bir rezerv. Lakin bu rakam bu kadar büyük olmasına rağmen dünyadaki dengeleri değiştirebilecek bir rakam değil. Ama Avrupa ve Orta Asya'daki dengeleri değiştirebilecek bir rakam. Dolayısı ile değiştiriyor da. Son on aydır Ukrayna ve Rusya arasında bir savaş var. Bu savaşta Almanya gibi ülkeler Ukrayna'yı destekliyor ve bundan dolayı Rusya doğalgazını büyük ölçüde kesmiş durumda. Bu da Avrupa ülkelerini yeni bir kaynak aramaya itiyor. Doğu Akdeniz de biçilmiş kaftan.

Dengeler bu durumda iken Doğu Akdeniz'de çıkar çatışmaları olmaması çok zor. Şu anki durumda en çok çatışan gruplar Türkiye, KKTC bloğu ile Yunanistan, GKRY bloğu. Burada birinci çatışma noktası GKRY yönetiminin kendisini adanın tek sahibi kabul ederek kendi MEB'ini (Münhasır Ekonomik Bölgesi) ilan etmesi ve bu bölgelerin Türkiye ile çakışması. Diğer bir çatışma noktası da Yunanistan'ın Girit, Rodos, Meis gibi adaları kullanarak Doğu Akdeniz'de batıya doğru hak iddia etmesi. Adalar konusunda Türkiye, adaların karasuları

kadar alana sahip olması gerektiğini savunuyor. Yunanistan ise adaların kendi MEB'ine sahip olduğunu savunuyor. Bu durum MEB bölgeleri konusunda büyük anlaşmazlığa düşürüyor. Ege Denizi kadar olmasa da yeni bir "Adalar sorunu" doğuruyor. Aslında adalarla ilgili bir antlaşma var. Antlaşma'nın ismi "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi" ve antlaşmaya göre adaların kendi MEB'i var. Lakin Türkiye bu antlaşmaya taraf değil. Dolayısı ile işler daha da karışıyor.

Türkiye'nin "Mavi Vatan" politikası doğrultusunda ilan ettiği bir MEB'i var. Yüz ölçümü 189.000 km². Yunan ve GKRY istekleri doğrultusunda şekillendirdiğimizde 41.000 km²'ye kadar düşüyor. Devletler kendi politikaları için ikili antlaşmalarla MEB'lerini sağlama almaya çalışıyorlar. Bu bağlamda GKRY; İsrail, Mısır ve Lübnan'la antlaşma imzaladı. Fakat Lübnan ile yapılan antlaşma daha Lübnan'ın iç meclisinde onaylanmadı. Mısır açısından ise Türkiye'den bir çekince var. Onlar da kolay kolay Türkiye ile ters düşmek istemiyor. Türkiye ise KKTC ve Libya ile antlaşma imzaladı. Antlaşmanın içeriği Türkiye ve Libya'nın birbirlerinin MEB'lerini karşılıklı olarak tanımalarına dayalı. Libya-Türkiye antlaşmasının önemi büyük. Bu antlaşmanın önemini daha iyi anlamak için bu antlaşmanın kapsadığı bölgelere bakmak lazım. Libya'nın hak iddia ettiği MEB alanı

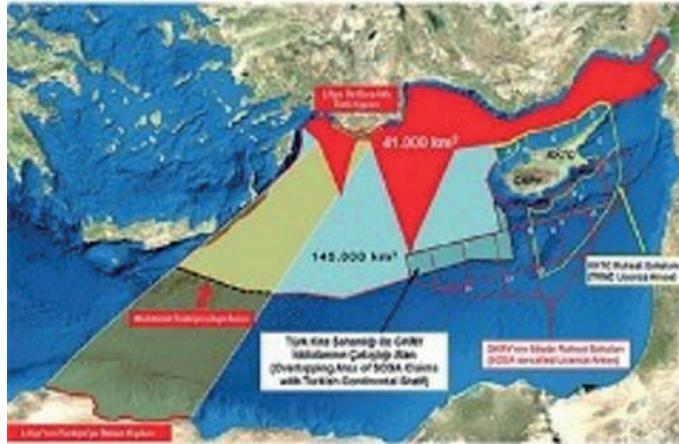
Yunanistan'ın hak iddia ettiği alanla kesişiyor. Türkiye tarafında bu alan hem GKRY hem de Yunanistan ile kesişiyor. Yani bu antlaşma Atina'nın ve GKRY'nin hiç işine gelmiyor. Anlayabileceğimiz gibi Yunanistan antlaşmayı kabul etmiyor ve öne sürdüğü bir takım sebepler var. Bunlar Libya'da istikrar olmaması, kendi haklarının ihlal edilmesi, antlaşmaların tek taraflı olması gibi sebepler. Ayrıca antlaşmanın balta vurduğu en önemli planlardan biri de "Doğu Akdeniz Boru Hattı" projesi. Bu projeyi Atina'da; İsrail, GKRY ve Yunanistan imzaladılar. Projenin amacı İsrail-Kıbrıs-Girit-Yunanistan-İtalya yoluyla tüm Avrupa'ya gaz ulaştırmak. Türkiye bu güzergahı kabul etmiyor ve antlaşma ile güçlendiriyor. Ve bu sebeple Türkiye barışa karşı olmakla itham ediliyor. Eski ABD Dış İşleri Bakanı Mike Pompeo'nun Türkiye'yi Avrupa Birliği'ni rehin almakla suçlaması buna bir örnek. Türkiye de sonuç olarak kendi çıkarları doğrultusunda hareket ediyor.

Türkiye şu anda kendi MEB'ini korumak için birçok hamle yapıyor. Dolayısı ile agresif bir politika güdüyor. Bu yaptıklarının arasında bölgesinde yapılan Türkiye'den izinsiz ruhsatları engellemek de var. Bu politika Yunanistan ve GKRY tarafından bir çok kez dile getiriliyor. Yunan basınında birçok kez Türkiye eleştiriliyor. Stratejik bir önemi olan Doğu Akdeniz'de bu şekilde Türkiye ağırlığını koymaya çalışıyor sonuçta.

Bu iç denizin doğusundaki tek çatışma Türk-Yunan eksenli bir çatışma değil. Malta-Libya, Yunanistan-Libya, Tunus-Libya gibi sorunlar da çıkıyor. Örneğin Malta ile Libya arasında "Ortay Hat"ın belirlenememe sorunu çıkmıştı. Ama tabii ki bu sorunlar Yunan-Türk çatışması kadar büyük değil. Türkiye'nin ve Yunanistan'ın Ege konusunda da sıkıntılarının olduğunu düşününce, bu anlaşmazlık uzunca bir süre yerini koruyacak gibi.

Tüm anlattıklarım Doğu Akdeniz'deki anlaşmazlığı daha iyi anlamak içindi. Anlaşmazlığın sebebi enerji. Sonuçta şu an enerji çağındayız. Enerji için birçok ülke hak iddia ediyor ama aralarında Türkiye en fazla çekinilen ülke. Doğu Akdeniz'de en büyük askeri güç, en uzun kıyı, en güçlü ülke Türkiye. Türkiye oyun kurucu olarak görülmesi bile oyun bozucu olarak görülme zorunda. Yukarıda zaten "Doğu Akdeniz Boru Hattı"ndan bahsederek bir örnek verdim. Doğu Akdeniz kaynakları bu çıkar çatışmasının kısa sürede biteceğini sanmıyorum. Başka ülkelerdeki şirketlerin de dahil olduğunu hesaba katınca bu çekişmenin bitmesi hiç olası değil.

CİHAZ YAYCI



LIBYA

TÜRKİYE'NİN

DENİZDEN KOMŞUSUDUR

2. BASIM



Mitoloji Geçidi: Yunan'dan Perslere

dönüm

Dilay Mehmetoğlu

Mitoloji, bir ulusa, dine ya da bir bölgedeki uygarlıklara ait mitlerin, efsanelerin bütünü olarak tanımlanır TDK sözlüğünde. Mitoloji denince akla ilk olarak Yunan mitolojisi gelir, ne de olsa şöhretiyle, çeşitliliğiyle ortalığı kasıp kavurmuştur. Bunu İskandinav mitolojisi ve Latin mitolojisi takip eder. Bu uygarlıklara ait efsaneler, geçmişe gömülmüş birçoklarına nazaran daha bilindik ve popülerdir günümüzde. Ancak, pek işitilmemiş olmasına rağmen, efsaneleri ve mitleriyle, anlatılanlarıyla hiç şüphesiz ki Pers uygarlığı da mitoloji dalına pek çok katkıda bulunmuştur.

İran mitolojisi olarak da bilinen Pers mitolojisi, günümüzde İran coğrafyasından Karadeniz bölgesine değin, Hotan da dâhil olmak üzere Orta Asya'ya uzanan topraklarda ortaya çıkmış ve varlığını sürdürmüştür. Bu bölgelerde yaşamış eski halkların kültürel, dilsel ve dinî uygulamalarıyla harmanlanarak oluşmuş bir mitolojidir. Pers mitolojisine ait en eski bilgiler milattan önce on beşinci yüzyıla aittir ve o dönemde yaygın olan dinlerden biri olan Zerdüştlük ile pek çok konuda kesişim göstermektedir.

Pers mitolojisinde öne çıkan en önemli nokta, bu inanışa hâkim olan ikiciliktir. Pers mitolojisi, Yunan mitolojisi ile karşılaştırmak gerekirse, çeşitli karakterlerle farklı konular değinilen bir inanıştan ziyade iyi ile kötünün çatışmasını temel alır. Tanrılar ve figürler ya iyi ya da kötü olarak sınıflandırılır ve daima çatışma içerisindedirler. Zerdüştlüğün tanrısı olan Ahura Mazda'nın esintisini taşıyan ikicilikte iki

tanrı öne çıkar. Spenta Mainyu ve Angra Mainyu, aynı zamanda Fars mitolojisinde yer alan figürler olarak, ikiz kardeşlerdir ve Spenta Mainyu yaşamın tanrısı olarak iyi ışık sıfatını taşıırken Angra Mainyu karanlığın, yıkımın ve ölümün elçisi olarak bilinir. Bu çatışma, Pers mitolojisinde her daim karşımıza çıkacaktır.

Yunan mitolojisinde tanrıların başına gelenler farklı kavramların altını çizer. Kıtlık, kuraklık, sabır, merak, akıl gibi farklılık gösteren konulara değinilir. Bu açıdan Pers mitolojisi ile zıtlık içerisindedirler. Buna verilebilecek örneklerden birisi de, Narkissos'tur. Narkissos, Yunan mitolojisinde yakışıklılığı ve kendine aşkıyla bilinen bir avcıdır. Kendisine âşık olan birçok kişiden biri olan peri kızı Ekho'nun sevgisine karşılık vermez, Ekho sevdası ile günden güne ölürken de aldırılmaz şüphesiz. Kemiklerinin kayalara, sesininse kayalarda "eko" denen yankıya dönüştüğü rivayet edilir. Olimpos'un tanrıları, bunun için Narkissos'u cezalandırırlar ve su içmek için nehir kenarına eğilen Narkissos, kendi yansımaya âşık olur. Ekho'nunkinden farksız bir sevda ile nehirin başından bile çekilemeyen Narkissos, orada ölür ve bedeni nergis çiçeklerine dönüşür. Bu hikâye, narsisizme değinirken Narkissos'un da kendini tanıma safhasında cisimde kalan insanı temsil ettiği söylenir. Pers mitolojisinde bulunan "pari" ile peri kızı Ekho arasında bir bağ kurulabilirken, maalesef hikâyenin verdiği mesajla ilgili bir ilişki yoktur ve bu hikâye, Pers mitolojisindeki neredeyse her hikâyenin aksine karakter-

lere iyi ve kötü olarak sıfatlar bahşetmez ve de doğrudan bir iyi-kötü ilişkisini konu almaz.

Pers inancı her tanrıya, her karaktere tartışmasız bir iyilik yahut kötülük bahşeder, ahlâki çatışma yoktur. Buna rağmen, iki farklı inanç benzerlik de gösterir. Pers mitolojisi, iyi ve kötü çatışmasıyla şekillenirken Yunan mitolojisinde böyle bir ayırım söz konusu olmasına rağmen Titanlar ile tanrı ve tanrıçalar arasında bir güç çatışması mevcuttur. Diğer mitolojilerin de pek çok güç çatışmasını konu aldığı düşünülürse, bunun tüm mitolojilerin barındırdığı bir ortak nokta olduğu söylenebilir.

Pers mitolojisinde en bilindik hikâyelerden biri; Zahhak, Dahhak veya Azi Dahaka gibi isimlerle bilinen, şeytani bir despotizm figürüne aittir. Farsça Ehrimen denilen Angra Mainyu'nun oğlu olduğu ve onun tarafından yeryüzünü yok etmesi için gönderildiği iddia edilen Zahhak, Spenta Mainyu'nun da düşmanıdır. Zahhak, İran ve Turan tahtına oturan beşinci hükümdardır. Efsaneye göre, zulmü ve kötülüğü taşıyan Zahhak'ın omzunda, kimi kaynaklarda yılan ve kimi kaynaklarda ejderha başına benzetilen iki kemik çıkar. Hekimler buna bir çare bulamazken, bir gün, bir hekimin kılığına giren şeytan Zahhak'a omuzlarına insan beyni sürmenin ağrısına çare olacağını söyler. Böylece iki insan öldürten Zahhak, beyinlerini omzuna sürer ve böylelikle ağrıları hafifler. Bunun üzerine her gün iki kişi öldürtmeye başlar. Bu zulme göz yumamayan askerlerinden biri, öldüreceği insanlardan birini kurtararak Zahhak'a bunun yerine bir koyunun beynini verir. Böylelikle birer birer kurtularak kaçan insanlar bir bölgede toplanıp çoğalır ve en sonunda on yedi oğlunu Zahhak'ın hastalığı yüzünden kaybetmiş Demirci Kawa adında bir adamın önderliğinde onu devirirler.

Zahhak, öncelikle kötülüğün bir sembolü olarak karşımıza çıkar Pers mitolojisinde. Omuzlarındaki kemikler, kimi kaynaklarda yılan başı ve kimisinde de ejderha başı olarak tasvir edilir ancak yılan başı daha yaygındır. Yılan, Pers mitolojisinde de pek çok Doğu mitolojisinde olduğu gibi kötülüğün sembolüdür. Zahhak, kimi kaynaklarda baba

katili olarak da tasvir edilir. Yunan mitolojisinde ölümün vücut bulmuş hâli olarak bilinen Thanatos ile ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda, Yunan mitolojisi ile bir başka ortak noktası da yalan ve kandırmaya dayalı bir hikâyesinin olmasıdır. Zira Yunan mitolojisi de aldatmaya dayalı pek çok olay bulundurmaktadır. Yunan ve Pers mitolojilerinin görünürde pek ortak yönü yoktur. Üstelik Pers mitolojisi kaynak açısından da Yunan mitolojisi kadar bolluk içerisinde değildir ancak öne çıkan ortak yönlerinden birisi de tanrısallıktır bu iki inancın. Her iki inançta da tanrılara benzer konularda yetkinlikler verilir. Örneğin Pers mitolojisinde Allatum yeraltı kraliçesi iken, Yunan mitolojisinde Hades yeraltı bekçisidir. Ahurani su tanrıçasıdır, Poseidon da denizlerin, okyanusların ve depremlerin tanrısı. Aesma Daeva şiddet ve savaşı temsil ederken Ares savaş ve yıkımın temsilcisidir. Anahita, hem Athena gibi savaşı hem de Hera gibi bereketi temsil eder. Asman gökyüzünün tanrısıdır. Zeus ise gökyüzü ve de hava olaylarının. Aka Manah, Peygamber Zarathustra'yı baştan çıkarmak için gönderilir, bu noktada bir hediye olarak yaratılan ve gönderilen Pandora ile benzerlik gösterir. Her iki inançta da tanrılar benzer konularda güç sahibidir, benzer amaçlarla hikâyelere yön veren karakterler mevcuttur. Bu da, farklı coğrafyalar ve kültürlere rağmen toplumların, içgüdüsel bir eğilimle gelen bir tanrısallık inancı olduğunu gösterir. Uygarlıklar, tanrı olarak güç sahibi olacakların taşıyacağı kudret ve önemde ortak düşünceler paylaşırlar.

Mitoloji, gerek verdiği mesajlarla gerek karakterleriyle günlük hayatta da, birçok ulusun inançlarında da epey yer tutar. Yunan, Pers, İskandinav hatta Türk mitolojisi ile; toplumların kültürünün göz ardı edilemeyecek bir parçasıdır mitoloji. Geçmişten günümüze kadar gelmiş mitolojiden epey şey öğrenilebileceği gibi keyif de alınabilir. Dünyanın pek çok bölgesinde mitoloji, artık bir inançtan ziyade geçmişin yadigârı olarak görülse de inananlar hâlâ mevcuttur.

Ve belki de, hepsinde az biraz gerçeklik payı vardır. Ne de olsa bu mitler de bir sebepten ötürü çıkmıştır ortaya...

Artık Mutlu Olmak İstiyorum

dönüm

İpek Deren Özer

Paul Eckman tarafından 1970'lerde yapılan bir araştırma doğrultusunda insanlar ne kadar öznel deneyimler yaşasalar veya farklı kültürlerde yetişmiş olsalar da herkesin yaşadığı 6 temel duygu ortaya çıkarılmıştır. Bunlar mutluluk, üzüntü, öfke, tikslenme, korku ve utanç duygularıdır. İnsan bu duyguların hepsini hayatının en az bir anında deneyimleme imkânına sahip olmuştur. Bu duygular arasında ulaşmayı en çok istediğimiz duygu olan mutluluğa ne kadar çok istesek de bazen ulaşamayabiliyoruz, başka bir deyişle diğer temel duygularımızın mutluluğa ulaşma yolunda ortaya çıktığını söyleyebiliriz.



Peki, hayatımıza şöyle bir baktığımızda yüzde kaçında tamamen mutlu hissetmişizdir ki kendimizi? Her zaman bir sorun çıkar ve bizi o mutluluktan uzaklaştırır. Gerçekten mutlu hissettiğimizi düşündüğümüz vakitler bile uzun süreli olmayabilir. Belki bizi gerçekten mutlu hissettiren şeyi hayatımızın sonuna kadar bulamayacağız, belki de gözümüzün önünde ama farkında bile değiliz. İşte hayat. Herkesi şu anki haline getiren şey de hayatımızdaki bu umut işte. O büyük mutluluk kaynağını bulduysak zaten hayatımızda umut kavramının yeri çoktan dolmuş oluyor. Ya bulamadıysak? Onun peşinde koşmaya devam ediyoruz. Buradaki asıl önemli olan şey bu büyük mutluluk kaynağını sınırlamamak. Bir hobi, bir sevgili, bir arkadaş, bir din; her şey olabilir bu. Tabi bu noktada devreye yaşam amaçlarımız giriyor. "Niye yaşıyoruz, ne için yaşıyoruz?" Eminim ki herkesin kendine sürekli sorduğu sorulardan bazılarıdır. Bu sorulara bir cevap bulmak kolay bir şey mi? Asla değil! Herkes hayatının kısa da olsa uzun da olsa bir zaman diliminde bu sorularla karşı karşıya kalmak zorunda. Genellikle ergenlik döneminde başlayan bu sorgulamaların süresi ne kadar uzarsa depresyon gibi bazı sorunlar ortaya çıkabiliyor. Bunun yanı sıra depresyon gibi mental sağlığımızı ciddi derecede etkileyen rahatsızlıklar sadece bu sorgulama sonucunda ortaya çıkmayabiliyor da. Ölüm

haberleri, ihanetler gibi ani durumlar veya toplum baskıları da zaman zaman bizi uzun süreli mutsuzluklara sürükleyebiliyor. Bazen bir arkadaşımızla konuşmak bizi rahatlatırken bazen bu kısa süreliğine bile olsa pek de bir işe yaramıyor. Her gün neredeyse binlerce insanın yanından geçiyoruz. Biz o an fark etmesek de kim bilir hayatlarında nasıl zorluklardan geçmiş, ne üzüntüler çekmiş insanları görüyoruz her gün. En azından gerçekten ihtiyacı olan etrafımızdakileri bir psikiyatriste yönlendirebilsek az da olsa sorularına cevap bulmalarını ve kendilerini tanıyabilmelerini sağlayabiliriz.

Peki, insanlar niye etraflarında bilinçli insanlar olmadığında ve uzman birileriyle görüşmeleri gerektiğinin farkına vardıklarında bu yardıma koşmuyorlar? Maalesef toplumun en ihtiyacı olan mesleklerden biri olan psikiyatristler halkın gözünde "deli doktorundan" başka bir kimliğe bürünmüyorlar. Ama deliliğin tüm psikolojik rahatsızlıklarla aynı anlama sahip olduğu hiçbir zaman söylenemez. Psikolojik yardım almak aslında aşırı doğal bir şey ve psikolojik destek alan kimse bir anda "deliye" dönüşmüyor. Özellikle ergenlik döneminde yani yaşamı anlamlandırmaya çalışma döneminde ve ebeveynlik yapmadan önce mutlaka uzman birileriyle görüşülmeli. Bir çocuğa nasıl bakılması gerektiği bilinmediğinde ebeveynlerinden nefret eden, aile içerisinde sevgiden yoksun olan çocuklar yetişebiliyor. Ergenlik çağındaki bazı durumlarda destek almadığımızda ise hayatımız boyunca unutamayacağımız ve bizi derinden etkileyen sonuçlar ortaya çıkabiliyor. Hatta araştırmalar, psikolojik rahatsızlıkların %90'ının altında yatan sebebin çocukluk veya ergenlik döneminde yaşanan travmalar olduğunu bizlere göstermiştir. Neyse ki bu konudaki bilinç her geçen gün daha da artıyor.

İleride psikiyatrist olmak istememin yanı sıra bir psikiyatristten yardım alan arkadaşlarımı düşündüğümde psikoloji

kavramının hayatımızda aslında çok büyük bir yer kapladığının farkına vardım. Her şey beyinde bitiyor. Biz ne kadar kendimizi fiziksel olarak iyi hissettiğimizi söylesek de iyi hissetmeye çabalasak da eğer beynimiz buna izin vermiyorsa, istemediğimiz düşünceleri bilinçaltımıza koyuyorsa kötü hissetmekten asla kaçamıyoruz. Buna en iyi örneği bir arkadaşım üzerinden verebilirim sanırım. En yakın arkadaşlarımdan birine yaklaşık iki sene önce "anoreksiya nervoza" (bir çeşit yeme bozukluğu) teşhisi konulmuştu. Onun her gün gözümün önünde daha da çok erimesini, yediklerini kendini kusturarak çıkartmasını, hayatının çöküşünde oluşunu görmek o kadar acı bir duyguydu ki anlatamam. Biz ona ne kadar zayıf olduğunu, dengeli ve düzenli bir şekilde yemek yemesi gerektiğini söylesek de o kendini asla öyle görmüyordu. Kendini olduğu kilodan çok daha kilolu görmesini, aynaya her bakışında ağlamasını, o anıları akıldan çıkartmak çok zor. Onun için çok zor bir dönem olmuştu. İşte her şey beyinde bitiyor. Aslında o zamanlar olması gerektiğinden çok daha zayıftı ve sağlıklı bir durumda değildi ama o bunun farkına varamıyordu, beyni buna bir süreliğine hiç izin vermedi. Sonrasında ise hala devam eden bir tedavi süreciyle şu anda çok daha iyi bir durumda ve neredeyse iyileşti bile.

Yazımın sonlarına gelirken birkaç son noktaya değinmek istiyorum. Psikolojik sağlığımız, fiziksel sağlığımız kadar önemli ve birbirleriyle dengeli şekilde olmalıdır. Birinde sarsılmalar ortaya çıktığında diğerinin sağlam durumda olması pek de işe yaramayabilir. Ama hayatımızda her zaman mutlu olmayacağımızı ve inişler, çıkışlarla dolu bir yolda olduğumuzu da asla unutmamalıyız.

"Mutlu bir hayat bile bir ölçü karanlık olmadan olamaz ve hüznle dengelenmeseydi mutlu kelimesi anlamını kaybederdi." -Carl Gustav Jung

Saate baktı. 11:59

dönüm

Mustafa Yusuf Yazıcı



Adımlarını hızlandırdı. Aslında yetişmesi gereken bir yer yoktu, saate bakmasıyla başlayan meşgul insan görünümünü tamamlamak içindi her şey. Bir çeşit refleks olmuştu artık. Periyodik aralıklarla kısmi olarak istemsizce yaptığı bu ufak çaplı gösteri, iki metreye yakın boyu ve yaklaşık iki yıldır nadiren aksattığı hafif tempo sabah koşuları sayesinde fit tuttuğu vücuduna tam oturan usta işi İtalyan marka takım elbisesi ve zaten keskin olan yüz hatlarını daha da öne çıkarmak için özellikle tercih ettiği subay tıraşıyla elde ettiği imajın yeterince meşgul görünmesi için ihtiyacı olan dokunuştur. Bu görüntüye ihtiyacı vardı. Evet sokaktaki nerdeyse herkes meşguldü ve bir yere yetişmesi lazımdı ama yeterince meşgul görünürsen eğer, insanlar bir anlığına kendi meşguliyetlerini bir kenara bırakır 'Acaba bu adam aceleyle nereye gidiyor böyle?' diye sorarlardı. Sordukları soruların hiçbiri umurunda değildi. Yolundan çekilsinler yeterdi.

"Bu hava ne böyle." İç geçirdi. Mevsim şartlarının korkutucu derecede üzerinde seyrediyordu sıcaklıklar. Normalde yılın bu zamanı kış kıyametten geçilmez, rüzgar insanın yüzünü tokatlarıyla acımasızca paralardı. Oysa şu an yüzüne sürtünen rüzgarın gayesi olsa olsa öpmekti. Soğuğa gelince ellerini bile yeni yeni üşütmüştü. Küçükken ablasıyla buz pateni yapmaya gittikleri pisti anımsattı ona bu ılımlı soğuk. Pistin üzerine ilk çıktığı günü dün gibi hatırlıyordu. Ablası her ne kadar başlarda büyük bir özveriyle karşı çıksa da sonunda ısrarlarına dayanamayıp küçük patenlerini ayağına giydirip bırakmıştı onu pistin ortasına. Yarım dakika kollarını göğsünde birleştirip alaycı gözlerle kendisini süzdükten sonra kıvrak bir hareketle eğlenceye başlayan ablasının harmonik hareketleriyle büyülenmiş gibiydi adeta. Zaten anılarında hiç yer bulamayan zarafet kavramının neredeyse tamamı ablasının o piste çizdiği figürlerden ibaretti onun için. Büyülenme evresinden çıkar çıkmaz ilk yaptığı hamlede yere kapaklanmıştı ama anın coşkusu ve çocukluğun vermiş olduğu inatçılıkla tekrar tekrar denemişti aynı hamleyi yapmayı. Bir taraftan kendisiyle ilgilenmediği için kızarken aynı zamanda göz ucuyla ablasını takip ediyor bir taraftan da her seferinde artan bir hışım ve hırsıyla yerden kalkıp ablasından kaptığı hareketleri sırayla deniyordu. En son düşüşünde tekrar yerden kalkmaya

çalıştı ancak bu sefer sol kolundan destek almaya yeltendiği esnada tüm kolunu tarifi imkansız bir acı sardı ve tabii ki her çocuğun yapacağı gibi avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Sonunda ablasının dikkatini çekmeyi başarsa da üç ay boyunca alçıyla gezmek zorunda kalmıştı. Sol kolunda hissettiği sızıyla kendine geldi. Ellerini cebinde buldu. Biraz önceki işi başından aşkın insandan eser kalmamış, yara yara ilerlediği insan selinin artık bir parçası olmuştu. Tam ellerini cebinden çıkarıp saat skecini oynamak için hazırlanıyordu ki karşıdan yükselen işyerini gördü. Varmıştı. "Azıcık da yoldan çekilen olmanın sakıncası yok" diye düşündü. Geri kalan yolculuğunu elleri üşümeden geçirecekti en azından.

İş yeri çok işlek bir caddenin üzerinde kırk üç katlı ihtişamlı bir binaydı. En üst katında ofisi bulunan bu bina bir teknoloji alanında adını duyurmuş bir holdinge aitti. Kendisi de bu holdingin savunma sanayileri biriminin başındaydı. Doğru bir yatırım tercihi yaparak sektöre hızlı bir giriş yapan şirket birime git gide daha fazla yatırımcı buluyordu. Analistlerin yorumlarına bakılırsa birkaç seneye kalmadan tüm sermaye bu alana akacak ve şirket sektörü tekeline alacaktı. Bu başarısını şüphesiz istihdam politikasına borçluymdu. Askeriyeden emekli ya da çeşitli sebeplerden ayrılmış alanda bilgi sahibi hatta saha tecrübesi bulunan ordu disiplinine sahip kişiler böylesi bir şirket için bulunmaz hint kumaşıydı ki şirket de bunu farkına varmış olacak ki yaklaşık iki sene önce çalmışlardı kapısını. Beklemişlerdi desek daha doğru olur sanırım. Zira o zamanlar gününün tamamını olaydan önce senelik izinlerde arkadaşlarıyla takıldığı barda birisi onu zorla durdurup evine gönderene kadar içerek geçiriyordu. Ayık olduğu

zamanlar çok nadirdi ki nitekim bir gece eve vardığında kapısında onu bekleyen ajan kılıklı iki adam da onu götürebilmek için ayılmasını beklemek zorunda kalmışlardı. Normalde böyle bir işte çalışacağını söyleyenlere bağıra çağıra gülerdi, zaten teklifi kendisine ilk sunanlara da verdiği tepki bundan farklı olmamıştı. Ama şirket dersine iyi çalışmıştı. Kör, donuk suratlı yaşlı bir adam karşısına oturup son bir sene boyunca unutmak için çabaladığı şeyleri yüzüne balyoz misali vurduğunda sinirden gözleri dönmüş soğuk soğuk terlemeye başlamıştı. Ama kör adam konuşmasına o kadar monoton ve kendinden emin devam etmişti ki... Her bir sonraki cümlemin ne olacağına dair duyduğu merak (masanın dört yanına dizili eğitilmiş oldukları her hallerinden belli olan adamlar da biraz etkili olmuştu tabii) öfkesine ağır basmıştı ve dinlemeye karar vermişti. Bugün dönüp baktığında iyi ki dinlemişti çünkü yaklaşık bir sene boyunca içinde bulunduğu alkolik, depresif ve intihara meyilli yaşantısından çıkmasının tek bir yolu vardı ve yaşlı adam ona bu yolu göstermişti. Ona yaşamak için bir amaç vermişti. Ona hayatını borçlu olduğunu hissediyordu. Derin bir nefes aldı, devasa cam kapıdan içeri adımını attı. Borcunu ödemesi lazımdı.



Pazar

dönüm

Defne Su Balkan

Yine bir pazar günü. Bunaltıcı ve sıcak bir yazın ardından İstanbul sıkılmış olsa gerek, bulutlu bir sonbahar pazarı. Bir önceki geceden erken kalkıp günü verimli geçirme umutlarıyla kurulmuş hafta sonu alarmları belki de onuncu ertelemesinde. Kaçını duyduğum şüpheli. İstedğim kadar erken değil ama yine de geç sayılamayacak bir saatte uyanıyorum. Homurdanarak alarmlara uzanmaya çalışırken rastgele birkaç kez ekrandaki kapatma tuşunu tutturabilme denemelerim birkaç sefer sonra sonuç veriyor. Hay aksi! Dün geceden beri aklımdan çıkmayan bir haftadır yapmadığım ödevlerim geliyor aklıma, keyfim kaçıyor aniden. Sabah sabah ne keyfiyse. Hesaplamaya çalışıyorum kafamdan; dersime dört saat var, yolu hesaba katsan üç, hazırlansam iki buçuk. Tuvaletin yolunu tutmaya hazırlanırken yorganı üzerimden attığım anda sonbaharın verdiği o sabah serinliği üzerime vuruyor. Pazar bu, evde yatmaktan başka ne yapılır ki? Pazar günleri de en az diğer günler gibi dolu ve meşgul olmaktan bıkip usandığımı daha iyi anlıyorum bu sabah. Karar alıyorum, artık pazarları hiçbir şey yapmadan pijamalarımı çekip evde duracağım.

Ellerimi yıkarken aynada oluşan yansımamı boş bakışlarla ve sabahın sersemliğiyle yarı bilinçsiz izliyorum. Su parmaklarım arasından akıp giderken ellerimi oluşturmak güçleştirdiğinde sıranın yüzümü yıkamaya geldiğini fark ediyorum. Ah, elim yandı!

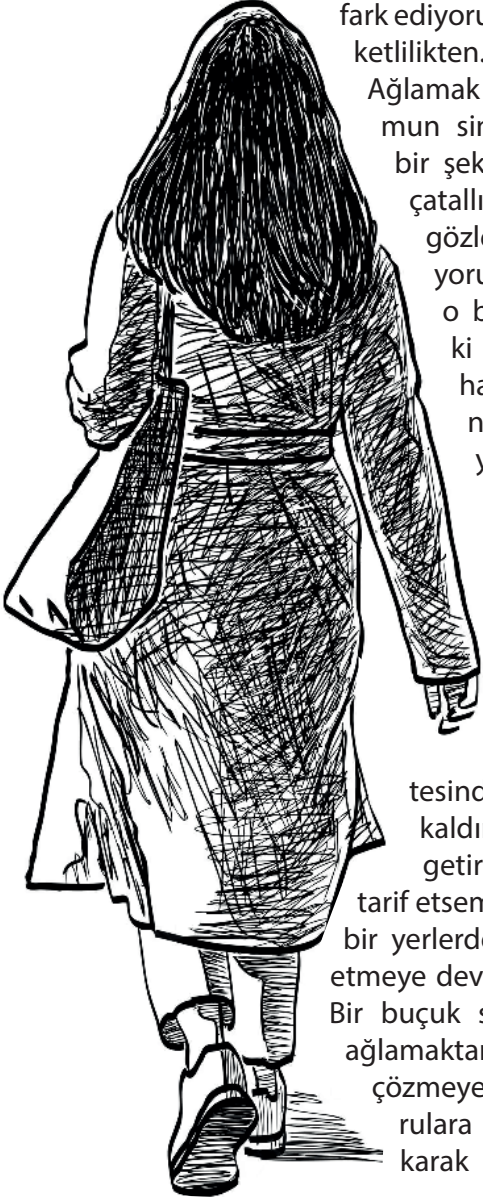
Musluğu sıcaktan soğuğa doğru çevirince irkiliyorum. Yüz yıkamak hep zor gelmiştir bana. Yine kollarım ıslanacak mı acaba? Neyse, kurur.

Banyodan çıktıktan sonra adımlarımı mutfığa doğru yöneltirken bulutlu havanın o kasvetli gri ışığının evin pencerelerinden içeriye sızışının yüzümü yıkamama rağmen hâlâ açık tutmakta zorlandığım gözlerim için yetersiz olduğunu fark ediyorum. Ama beyaz florasın ışığının gözlerimde sebep olduğu dehşet rahatsızlığı ve nedensizce hatırlattığı hastane havasını hastane havasını düşününce vazgeçiyorum. Tezgâhın ışığı görebilmem için yeterli olur sanırım. Ne yapsam, ne yapsam... Sıcak bir tost. Aslında kaşar ekmek. Başka bir şey istemem.

Elimde peçeteye sardığım tost demeye bin şahit isteyecek yalancı tostumla istemeden de olsa odama dönüp sandalyeme oturuyorum. Masam ve sandalyem... Hayatımda hiç bu kadar hem sevip hem nefret ettiğim bir yer olmamıştı. Ne zaman moralim bozulsa, kızsam, üzülsem, yapacak hiçbir şey olmasa da yine de kafamı dağıtmak için kendimi oyalayacak bir şeyler bulduğum; belki de kulakları ve hisleri olsa döktüğüm göz yaşlarını, attığım kahkahaları ve diğer her şeyi en içten yaşadığım anlarda duyup hissedebileceğim tek yer. Kim çözecek şimdi bu soru-

ları? Ben galiba. Tabletimde sayfaları kaydırırken önümde akıp giden sorular ve dokümanların uçsuz bucaksız sayfaları gözümde büyüyordu. O an aslında kalan zamanda hepsini bitiremeyecek oluşumun kabullenişiydi. Bu kabullenişle yavaştan sırtım ve göğsüme doğru bir baskının yüklenişini hissederken bir yandan bugün neler yapmam gerektiğini canlandırdım aklımda. İlk dersimden sonra diğerine yetişmek için yarım saatim var. Yetişemem ki. Yapılacakları düşündükçe az önceki baskı sanki daha da hissedilir hâle geliyordu. Tüm bunlar zihnimde peş peşe sıralanırken ben soruları çözmeye başlamıştım bile. Tam o

sırada annemin uyandığını fark ediyorum evdeki hareketlilikten. Sesleniyorum. Ağlamak üzere olduğumun sinyalini çok net bir şekilde veren yarı çatalı sesim ve dolan gözlerimle yakınıyorum ona. Annem o benim, kıyamaz ki bana. Başka hangi insan yalnız "boş ver" diyerek rahatlatırdı beni? Tüm bu işlerin yalnız bir haftalığına da olsa şimdilik zihnimdeki yapılacaklar listesinden bir kenara kaldırılışı ferahlık getiriyor. Ama nasıl tarif etsem, hâlâ kafamda bir yerlerde beni rahatsız etmeye devam ediyor gibi. Bir buçuk saattir kendimi ağlamaktan alıkoyarak çözmeye çalıştığım sorulara şöyle bir bakarak neredeyse bü-



tünleştiğim sandalyemden kalkıyorum ve kendimi yüz üstü yatağa bırakıyorum. Of, rahatmış. Yatağımı genelde seviyorum, bir durum dışında: Akşamları eve geldikten sonra yatağa çıkıp geç saatlere kadar uyuyakalışım. Madem iptal olacaktı her şey, ne diye o erken saatte kalktım ki? Geri uyuyamam şimdi. Uyurum aslında, sadece canım istemiyor. Yatakta bir o köşeye bir bu köşeye dönüşümün ardından bir süre sonra bundan da sıkılıyorum, kalkıp pencereden İstanbul'a bakıyorum. Bu bulutlu, hafif serin, ince bir manto giymelik, boyna bir atkı dolandığında yadırgatmayacak sonbahar havası çoğu zaman bir şey hatırlatır bana. Şu an da olduğu gibi. Geçen sene canım sıkıldıkça pazar sabahları yaptığım Karaköy turları. Galata Kulesi'ne çıkan sokaklar geliyor gözümün önüne, rıhtım, İstiklal... Gülümsetiyorlar beni. Neden bu sene hiç uğramadım diye iç çekiyorum, bu da soru mu, vakit mi vardı ki?

Vücudum her gün almaya alıştığı kafein sinyalini veriyor bu sırada bana, mutfağa gidip dolaptan en sevdiğim kupamı çıkarıp kahve demlemeye niyetleniyorum. Paketi açarken etrafa yayılan öğütülmüş kahvenin o keskin ve mis gibi kokusu burnuma doluyor. Ayılıyorum anlık. Ama keyfim kaçıyor kahve makinede demlenmeye devam ederken; o güzel kokunun yerini rahatsız edici, sigara dumanı kokusuna benzer bir koku alıyor çünkü. Kahve kupasını iki avcumun içine alıp camın kenarındaki koltuğa dizlerimi kendime doğru çekip kıvrılıveriyorum. Evin üstüme üstüme geldiğini hissedince ani bir dışarı çıkma kararı veriyorum. Dolabımda bulduğum ilk şeyleri üstüme geçirip kulaklığımı ve telefonumu kaptıktan sonra dışarı atıyorum kendimi.

Evimizin sokağından aşağı doğru salınırken deniz görünmeye başlıyor. İniyorum kıyıya kadar durmaksızın ve seyrediyorum suyun hafif koyu maviden griye çalan rengini ve biraz hırçın dalgalarını. O sırada bir dalga

çarpıyor kenara, suyun küçük damlalarının yüzüme sıçrayışını hissediyorum ve iyot kokusunu daha net bir şekilde alıyorum. Gülerek dönüyorum şehre doğru bakmak için. Etrafa bir göz gezdiriyorum şöyle, bir sürü insan görüyorum İstanbul'un telaşına ve hızına ayak uydurmaya çalışan. İstanbul duygusuzlaştırır ve bunaltır insanı, mesela sahilden koştura koştura bir yerlere yetişme amacıyla geçip giderken yanında duran o eşsiz boğazı görmeye kör edecek kadar. Denizin soğuk rüzgarı aynı gerçekler gibi acıyla yüzüme çarparken sıcak bir kahvenin güzel gidebileceğini düşünmeden edemiyorum. Tereddütteyim çünkü bir saat içinde ikinci kahveyi içmenin ne kadar sağlıklı olacağını kestiremiyorum. Sonra

diyorum; boş ver, geri kalan her şey çok mu sağlıklı sanki, zaten evdekini bitirmemiştim. Gözüm çarpan en yakın ve bildiğim bir kahve dükkanına yöneliyorum adımlarımı. İçeriye girdiğim anda klimanın sıcak dalgalarıyla бүтүнleşmiş kahve çekirdeklerinin kokusu doluyor içime. Benim için kahveye dair her şey serotonin anlamı taşıyor. İçerisi ne kadar kalabalık... Sanırım gerçekten kış geliyor. Siparişimi verip kahvemini teslim aldıktan sonra çıkıyorum hemen, kulaklıklarımı takıyorum bu sefer. Teoman iyi tamamlar anı aslında. Gemiler? Sevdim Seni Bir Kere? Paramparça? Hayır, hayır, hayır... Hiçbiri değil. İstanbul'da Sonbahar. Eskiden olsa Kız Kulesi'nin önüne gider, oradaki basamaklara oturup dakikalarca, şöyle

yorgunca izlerdim izlerdim uzaktan Sarayburnu'nu, Eminönü'nü, Karaköy'ü, Kabataş'ı... En çok da Kız Kulesi'ni, küçüklüğümü hatırlatır hep bana. Sürekli resmini çizer, bir gün İstanbul'a gelişimin hayalini kurardım. Başardık sanırım. Küçük ben benimle gurur duyuyor olmalı. En büyük temennim ise daha ilerisi için de yine bu cümleleri kurabiliyor olabilmem. Değişen bir şey olmadı, Kız Kulesi yine hayallerimde çünkü artık yok orada; yerine estetikten tamamen uzak, oldukça çirkin bir resto- rasyon yığını var. Bu yüzden o tarafa doğru yönelmiyorum, geri geri gidiyorum adeta. Bu tarafta kalayım o hâlde.

Bir süre sonra üşüdüğümü hissediyorum, adım atarken zorlanıyorum dizlerimin sızlayışından ötürü.
Bur-

numa dokunuyorum bir de, o da yarı hissiz. Bu aldatıcı ve çaktırmadan insanı hasta etmekte çok başarılı olan ekim havası daha fazla iliklerime işlemeyen artık eve gideyim diyorum. Çok da içimden gelmiyor aslında, her şeyde olduğu gibi bunda da en başa dönüp kendimi o sıkıcı monotonluğun kollarına bırakıyorum yine de en sonunda.

İnsandım

Gerçeklerim güzel değildi benim
Güzel yalanlarım olursa
İnanırlar sandım

Sesim güzel değildi mesela
Güzel sözlerim olursa
Dinlerler sandım

Yüzüm çirkindi
Güzel bakarsam
Görürler sandım

Kısaydı parmaklarım
Sıkı tutunursam
Düşmem sandım

Boyum aksine uzundu
Zıplarsam
Ulaşırm sandım

Gözlerim bozuktu benim
Gözlük takarsam
Güzel görürüm sandım

Ağlayışlarım bitmezdi
Gülersem
Biter sandım

Çocukluğum küskündü
Affedersem
Barışırım sandım

Masallarım saçmaydı benim
İnanmazsam
Büyürüm sandım

Ve kitaplarım kalındı
Okursam
Bilirim sandım

Uyumayı severdim ben
Uyursam
Uyanmam sandım

Varacak yerim de yoktu
Koşmazsam
Yorulmam sandım

Sevilmelerim çok yoktu benim
Çok seversem
Sevilirim sandım

Sıla Yaman



Doğru ve Yanlış

dönüm

Mehmet Atacan Süngü

Doğru ve yanlış nedir? Bu iki basit kavrama eminim ki çoğu kişi kafa yormamıştır bile. Oysa ki bu kavramlar gördükleri kadar basit değildir. Sözlük anlamlarına baktığımızda doğru "akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun" yanlış ise "bir kurala, bir ilkeye, bir gerçeğe uymayan, aykırı olan, hatalı" olarak tanımlanmaktadır. Peki aslında bir şeyi doğru veya yanlış olarak nitelendirmek bu kadar basit midir? Felsefi olarak gerçeğe örtüşen her önerme doğrudur. Örneğin "Kar beyazdır." veya "İnsan iki ayak üzerinde yürür." önermeleri kesin bir şekilde doğrudur. Bu ve bunlar gibi dış dünyadan çıkarım yapan önermeleri doğru veya yanlış olarak nitelendirmek kolaydır. Peki ya daha özel şeyleri örneğin insanların hal ve hareketlerini nasıl doğru veya yanlış diye ayırabiliriz. Burada karşımıza birçok olgu çıkıyor, bence değerlendirmeye kanunlar ve ahlak kurallarından başlamak istiyorum. Bir davranışı kanunlara ya da ahlak kurallarına göre sınıflandırmak kolaydır. İyi de kanunları doğru yapan ne, bu kanunları yani kuralları belirleyenler de insanlar değil mi, yani aslında kanun dediğimiz şey bir toplumun genel görüşlerinin birleşimi değil mi, zaten kanunlar arasındaki farklılıklar da buradan gelmiyor mu? Peki kanunlar yani doğrular bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya değişirken hangi kanunun doğru hangi kanunun yanlış olduğuna nasıl kanaat getirebiliyoruz. Getiremeyiz. Bu yüzden ne evrensel bir kanun ne de herkesin hemfikir olduğu bir yasa var. Bence bu durum kanunların doğruları belirlemediklerini sadece insanların çıkarlarına hizmet ettiklerini açıkça gösteriyor, zira bir doğru ne bölgeden bölgeye ne de zamana göre değişir.

Kanunlardan sonra bir de karşımıza ahlak kuralları çıkıyor. Ahlak kuralları nedir aslında? Bir toplumun çoğunluğu neyi yapıyorsa bu bir süre sonra ahlak kuralı haline gelir veya bir toplumun çoğu neyden hoşlanmıyorsa bu da ahlaka aykırı olur. Yani biri anormal diye yaptıkları ahlaka aykırı dolayısıyla yanlış olarak nitelendirilebilir. Ama bu kişinin yaptıklarının normal yani doğru olduğu bir toplum da elbet bir yerde mevcuttur. Yani doğru ve yanlış ahlaki kurallara göre de kesinlikle evrensel değildir. Doğru ve yanlışın evrensel olmasıysa sadece evrensel bir etik sonucu oluşabilir. Peki evrensel bir etik mümkün müdür? Bu konu hakkında birçok farklı fikir olsa da bu konuya kesin bir cevap vermek imkansızdır. Zaten felsefede bu sorunun büyük bir tartışma konusu olmasının sebebi de kesin bir cevabının olmamasıdır. Ancak kanımca evrensel bir etik mümkün değildir. Zira etik yani "doğrular ve yanlışlar"; kişi, toplum,

kültür ve çağa göre değişmektedir. Bu durum evrensel bir etiği imkansız kılmaktadır. Ahlak kuralları ve kanunlarla mutlak bir doğruya ya da yanlışla ulaşmak imkansız gözüküyor. Bu safhada farklı bir alternatif olarak karşımıza dini kurallar çıkıyor. Dini kurallar, kanunlardan ve ahlak kurallarından insanlar tarafından belirlenmemiş olmaları sebebiyle ayrılıyor. Yani dini kuralların gerçekten insanüstü bir varlık yani Tanrı tarafından belirlendiği varsayıldığında mutlak doğru ve yanlışla ulaşılmış oluyoruz. Ancak ne yazık ki bu kuralların gerçekten Tanrı tarafından koyulduğuna somut bir kanıt getirmek imkansız. Zaten günümüze kadar birçok dini ve kutsal olduğu varsayılan kuralın tarihe gömüldüğünü de dikkate alırsak asla bu kurallara herkes tarafından inanılmayacak. Yine de dini kurallara daha doğrusu bir dine inanan insanların kendi mutlak doğrularına ve yanlışlarına ulaştıkları ve hayatlarını bu kurallara göre yaşamaları gerektiği söylenebilir. Peki kendilerini bu dinlere mensup görmeyen insanların mutlak doğrusu ne olmalıdır? Bu kişilerden bir kısmına göre doğru ve yanlış ahlak kuralları ve kanunlar belirler. Yani uyulması gereken kurallar doğruları oluşturur. Oysa kanunların ve ahlak kurallarının daha önce de açıkladığım gibi ne evrensel bir geçerliliği ne de bir mutlaklığı mevcuttur. Yani bana kalırsa bir kişinin mutlak doğrusunun kanunlar ve ahlak kurallarından ibaret olması saçmalaktan başka bir şey değildir. Kendilerini herhangi bir dine mensup görmeyen kişilerin kalan kısmına göreyse doğru ve yanlış kendilerinin belirlediği olgulardır. Kendi mutlak doğrularına kendi başlarına ulaşabileceklerine inanırlar. Bu düşünce her ne kadar diğer duruma göre daha mantıklı olsa da herkesin kendi doğrusunu belirlediği bir dünyanın yaşanabilir olmayacağına hayal etmek çok da zor değil. Böyle bir dünyada kaos hakim olurdu. Zaten yasaların bu durumdan ötürü ortaya çıktığı aşikar.

Sonuç olarak dünyada asla herkes için ortak bir doğru veya yanlışın mümkün olamayacağını söyleyebiliriz. Yine de herkes kendi inançları doğrultusunda yaşamaya, doğrularını ve yanlışlarını uygulamaya devam edecek. Peki gerçekten mutlak bir doğruya veya yanlışla sahip olmamız gerekli mi? Bu soruya tartışmaya fazlasıyla açık. Elbette mutlak bir doğruya ya da yanlışla sahip olmamız geremediğini savunan birçok insan da var. Ancak eğer bu dünyada yaşıyorsak ve yaşamaya da devam edeceksek bu yılların bir doğrumuz ya da yanlışımız olmadan geçmesi yerimizde saymakla aynı şey. Yani bana kalırsa herkes kendi mutlak doğrusunu er ya da geç bulmalıdır.

Sovyet Edebiyatındaki Savaş İmgesi: Ehrenburg-Şolohov İncelemeleri

dönüm

Necati Siyahhan

Lunaçarski o rüzgarlı günlerde kendi sanat yorumlarını kaleme aldığı anda herhalde tüm bir asrı tesiri altına alacak bir akıma gebe çıkacağını bilmiyordu. Tabii Troçki'nin erken dönemlerinde yazdığı sanat anlayışını ve Yesenin gibi akeizmci, Mayakovski gibi fütürist şahsiyetlerin varlıklarını göz ardı da etmemek lazım. İleride zaten günümüzde de popülerliğini koruyan Maksimoviç'in Sovyet Yazarlar Birliği'nin başına geçmesi ve enternasyonalci anlayışın yaydığı sanat anlayışları adeta patlamaya hazır bir saatli bombayı dünya uluslarına hediye etmişti.

İlk senelerinde Sovyet Yazarlar Birliği her ne kadar popüler bir anlayışla varlığını sürdürse de ileriki dönemlerinde ve özellikle Stalin ve Huruşov Dönemi'ndeki sekter uygulamalar neticesinde artık bir nevi "birilerini memnun etme" çabasına girip realist anlayıştan uzaklaşma olmuştu. Bu doğrultuda da hapse atılan, sürgünlere gönderilen, eziyet edilen ya da kovulan onlarca sanatçı olmuştu. Hatta yazarlar birliğine üye olmayan yazarların kitapları yasaklanıyor, engelleniyor ya da "icabına bakılıyordu". Her zaman böyle miydi, peki?...değildi.

İhla Ehrenburg, Mihail Şolohov, Konstantin Simonov...ve diğerleri. Rus Altın Çağı'ndan sonra gelmelerine karşın Dünya klasiklerine girebilen Rus, devletin sanat anlayışı ile paralellik güden, sanatçılar. Hepsi toplumcu



gerçekçi, hepsi çetin, hepsi atik ve hepsinin kitaplarında bulunan "savaş imgesi". Çünkü Kızıl Rusya kurulurken büyük bir iç savaştan geçmiş, ardından İspanya İç Savaşı, II. Dünya Savaşı ve halk devrimleri/askeri darbeler yaşanmıştı. Bu da sanat anlayışlarından dolayı ister istemez bunlar üzerinden roman yazma içgüdülerini doğurmuştu sanatçılarda.

İhla Ehrenburg üzerinden örnek vererek açıklamak istiyorum Kendisi öldüğünde arkasında ondan fazla eser ve muazzam bir politik üçleme bırakmıştı: Fırtına, Paris Düşerken, Dipten Gelen Dalga. Bu kitaplarda savaş önplanda değil; aslında arkaplanda da değil. Çünkü savaşı doğrudan yaşayan bir roman. Evet, bizler mesela "Fırtına" eserini okuyunca cepheye tüfeklerle giden askerlerden çok evindeki insanları görüyoruz ya da savaşta ölen askeri, makineli tüfek lekelerinden çok içlere kadar giren Alman iş adamlarından, işsizlikten kırılan sokakları izlemekteyiz.

Ehrenburg bildiğimiz gibi İspanya İç Savaşı'na uluslararası tugaylar ile beraber katılıp ardından Fransa'ya gidip ondan sonra da Moskova'ya dönen bir sanatçı. İzlenimlerinden yola çıkarak yazdığı bu eserlerde görülmesi önemli olan bir konu daha vardır ki o da iç çatışmadır. Bazılarına göre birer dadaizm tohumu, bazılarına göre kenevir tohumudur bu çatışmalar. Doğrudan yine roman üzerinden örnek vermem gerekirse tiplerden çok karakterlerin hakim olduğu bu tür romanlarda aniden gelen tiplerin yarattığı atmosfer düz bir realist romanı bir savaş arenasına döndürmekte. Peki bunu nasıl yapmakta Ehrenburg?

Düz bir realist, popüler bir roman olsun. Birçok kesin ayrımları bulunan tipler var, karakterler üzerinden entrikalar dönüyor. 20. asır başındaki yüksek sosyete Türk romanları gibi. Ama Ehrenburg sürekli arkada etkisini arttıran bir bomba kuruyor: savaş. Sıklıkla değişen bölümlerde mekandan çok sosyo-ekonomik yapısını bilerek değiştiren yazar farklı maddeleri okuyucunun önüne koyar ve farklı yansımalar almasına kapı aralar. Ama bunu yaparken bölümlerde sürekli ortak bir maddeye yer verir, o da savaştır. Savaş adeta evdedir, amfidedir, kolhozdadır; meydanlarda değildir Ehrenburg'un romanlarında, savaş her yerdedir.

Okuyucu da ister istemez bu ortak maddenin tesiri altında okur romanı ve bir yerde, o tipin gelmesiyle beraber savaş alanında büyük bir topun ateş sesi gelir. Örneğin tüm roman boyunca ortak maddenin taarruzunu görüyoruz, o tipin geldiği an ise tüm roman boyunca şeytanlaştıran ya da tanrılaştıran tipin aniden mekana girmesidir. O tip bir yerde Alman markı ile ödeme yapan iş adamı iken başka bir nokta da ailesine mektup yollayan Rus askerinin sonunda "kazanamayacaklarını" söylemesi oluyor.

Bunun okuyucu üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu da söyle anlatabilirim: tanrının ölüyor. Evet, savaşta ölenler olmalı ve Ehrenburg gibi sanatçılar sosyalist geçmişlerinden ötürü halkın kendisinin kendi tanrılarını öldürmeleri gerektiğini savunmaktadırlar. Türk romancıları örneğin bunu yapamamaktadır, birkaç isim dışında. Bugüne geldiğimizde ise hiçbiri ucundan bile geçememektedir, tanrının kulu tarafından öldürülmesini konu alma. Oysa görüldüğü gibi Ehrenburg gibi yazarlar kolaylıkla savaşta değişen koşulların tanrının ölebilmesi durumunu kurgulayabilmektedir.

Peki bu "savaş imgesi" denen kavramın tam izahı nedir? Evet, arkada bir savaş var ama bu savaşı statik bir terim olarak ele almak yerine Ehrenburg, dinamik bir terim olarak ele almakta ve sürekli olarak saati ayarlanan bir bombaya çevirmektedir. Bu bomba asla mekan değiştirmese de adeta beşinci boyuttan kopmuş da gelen bir zincir gibi realizmi döverek tanrılarını, şeytanları öldürmekte ve bir cevizin kabuğunu deler gibi insanı o kalın kabuğunu delip matlaşmış koyu kabuğunu açmaktadır.

Tabi bunu da inkar edemem savaş her zaman Ehrenburg'taki gibi dinamik bir olay olarak ele alınmadı. Örneğin Şolohov gibi savaşı statik bir imge olarak romana koyan sanatçıları da görebilmekteyiz. Lakin bu sanatçılarda savaştaki statikliği örten büyük bir dinamiklik vardı: karakter dinamizmi. Karakter dinamizmi olarak tanımladığım olay ise karakterlerin duygusal savaşı. Bunu birer çatışmadan ayırtan niteliği ise farkı duyguları doğuran maddesel değişkenliğin dönemin statik savaşın meyveleri olması. Yani evet, savaş statik idi lakin savaşın tezahürü karaktere dinamik idi.

Karaktere verilen bu yansımanın dinamik olması ya da statik olması ne demek oluyor, peki? Bir savaşta geçiyor roman ve ölen askerler, savaşan askerler, direnen askerler, kaçan askerler... Nobel ödüllü büyük yazar Şolohov işte burada savaşın statikliğini kıran üslubunu kullanıyor. Tam olarak böyle yapmıştı örneğin "Vatan İçin Dövüştüler" kitabında:

Ana bölümler üzerinden ayrılan kitaplarda her bölümde başka bir asker anlatılıyordu. Bu askerler hepsi II. Dünya Savaşı'nda Almanya'ya karşı toplanılmış askerler olsa da bazıları Petograd'tan getirilen öğrenciler, bazıları Don kıyısı köylüleri... Hepsi beraber savaşmalarına karşın Şolohov her bölümde farklı bir asker penceresinden savaşı anlatıyordu, statik olan savaşı. Oysa statik olan savaş,



insanlara verdiği tesiri görünce bir dinamiklik kazandığının yorumu çıksa da bu yalnızca ta Dostoyevski zamanında tarüman edilen rasyonel egoizmin yineden paramparça edilip insanlığın dinamikliğini vurgulamaktan öte bir şey değildi. Şolohov bunu muvaffakiyetle yapmıştı.

Burada "savaş imgesi"ni Ehrenburg gibi dinamik değil de statik bir imge olarak görüp üstüne üstlük insanlıklarımızı birer dinamizme çevrildiğini görüyoruz. Zaten romanın sonunda da bölümlerde her insanın üzerindeki farklı etkileri görüp arkada da akan savaşı tatma fırsatımız oluyor. Buradaki savaşın etkisi ise ağacı besleyen bir kök görevi görmesidir savaşın.

Şolohov ve Ehrenburg dışında Tolstoy'lar'dan tutun Gümüş Çağı şairleri tarafınca da birtakım savaş imgeleri kullanıldı ama bunlar Ehrenburg ve Şolohov gibi keskin devrimsel niteliklerden yoksun olup yeni teknik koymak yerine yeni bir yorum koymuşlardı. Ve onları savaş imgesi üzerine dikkat çekici bir şey koymadıklarından dolayı anlatmam boşunaydı. Bu durum günümüz sanatçıları için de geçerli tabi. Eskiye yıkmak yerine yineleme ihtiyacı ya da yıkmaya yetersizliği içinde olan yeni nesiller yalnızca tüketime gitmekte. Bu da imgenin mekanda ve zamandaki maddesel değişiminden ziyade rasyonel birer denklem üzerinden değişken çıkarmalarına neden olmakta. Bunlar da tabi Ehrenburg'ların ya da Şolohov'ların yaptığı o dinamik savaş imgesinin üretilememesine neden olmakta.

Ne İçin Sanat

dönüm

Beril Kurtoğlu

Sanat, sanat için midir yoksa toplum için midir? Sorgulayışın başlamasından beri insanların tartıştığı bir sorudur bu. Peki sanat nedir? Sanat dediğimiz şeyi görebilir miyiz, dokunabilir miyiz veya hissedebilir miyiz? Edebiyat, müzik, resim, dans, tiyatro, bale, sinema, mimari, heykel... Bunlardan mı ibarettir sadece? Sanatı sanat yapan nedir veya sanat nedir, sormamız gereken asıl şey bu mu yoksa bir şey sormamız gereken bir soru var mı etrafta? Sanat bize kendini ilk olarak Paleolitik Çağ insanlarıyla göstermiş. Bu sanatın o zaman doğduğunu mu gösterir yoksa keşiflerin sığığını mı? Dilin nasıl ortaya çıktığını bilmiyoruz, tıpkı sanatın nasıl ortaya çıktığını bilmediğimiz gibi.

Anlam için sanat. Van Gogh'un, Bir Çift Ayakkabı adlı eserinde baktığımız şey aslında sadece ayağımızı koruyan, yürürken ortopedik bir konfor sağlayan bir nesneden ibarettir. Onu nasıl kullandığımıza ilişkin bir açıklama sunmaz bu resim. Ayakkabıyla ilişkili başka bir şey gösterir. Kişiye hizmet etmiş bir ayakkabı, kendi araçsallığından sıyrılarak bu resimde temsil hale geldiğinde, biz orada insana özgü bir hikâye görürüz. Diğer bir deyişle günlük hayattan imgeleri, eserlerde araçsallıktan soyutlayıp özlerini görmeye başlamalıyız. Böylece o eserin sanatına ulaşabiliriz. Sanatın özü ne onu oluşturan maddenin materyalindedir, ne onun biçimidir, ne de onun araçsal kullanımındadır. Bir şeyin varlığı, varlığın



özü, onun insanla kurmuş olduğu ilişkide açığa çıkar. Her şey insanın zaman ve mekanda var oluşuyla anlam kazanır. Ayakkabının anlamı veya ayakkabının özü kendisi için bir şey değildir. Sanata anlamını kazandıran insanın ona olan bakışı değil, ona olan görüşüdür. Eseri yoğurmak gerekir. En ince detayına kadar anlatılanı hissetmeden o eseri anlamış sayılmayız.

Yaşam için sanat. Hakikat yitimi. Bütün sabit mutlak değerlerin bir anda tüm anlamını yitirmesiyle insanlık ortak bir

paydada daha buluşuyor. Arayış için sanat. Tek bir anlamın yitimiyle anlamsızlık denizinde savrulmaya başladık ve sanat amacıyla insan kendi varlığını olumlamaya başladı. İnsan, sanat ile dünyayı, evreni veya kendini yaratmaya başladığında hem kendi varoluşunu olumlamış oluyor hem de eser aracılığıyla yaşamını ilahlaştırıyor. Anlam aramak yerine anlam yaratmayı tercih ediyor insanoğulları. Elimizi ne zaman sokarsak sokalım, tarih musluğundan elimize bunun örneğini gösterebilecek bir damla her zaman düşer. İlkel toplumlarda bile hep anlatılar üretilmiştir. İmgeleri yaratan insanlık hayal ürünlerini kutsallaşmış oluyorlar. Sanat gerçeği anlamamızı sağlayan bir yalandır.

Tepki için sanat. Antik Roma döneminin doğuşunun Orta Çağa bir tepkisi gibi. Kutsal olandan gerçek olana, kabul görenden asli olana, rüyadan gerçeğe süregelen bir başkalaşımdır. Eserlerde karşılaştığımız değişimler kendinden öncekilere bir eleştiri niteliğindedir. Değişmeyen dünyaya değişim içindir sanat. Bir nehirde iki kere yıkanılmaz. Çünkü nehri nehir yapan sürekli akıp kendini yenilemesidir. Bazı şeyler sürekli değişmek suretiyle aynı kalır, eğer o nehir sürekli akmasaydı, nehir olmayacaktı argümanı gibi.

Perdenin arkasındakileri bilinç dışına yansıtmak içindir sanat. İzleyicin sanat deneyiminden ziyade sanatçının üretimine bakalım biraz da. Yaşamımızı farkında olmadan yöneten, biz onları bastırmaya çalıştıkça dışarı çıkan dürtülerimizin vücut bulmuş halidir sanat. Hisler kendi kendilerine dışarı çıkamayacakları için bunu bizim yapmamıza zorlarlar. Bu yüzdendir insanın yaratma arzusu. Bu nedendendir ki sanatçının sanatından, sanatçının çocukluğundan protestosuna kadar her bir düşünce ayak izlerini sürebilmemizin nedeni.

Beğeni için sanat. Toplumda reddedilmiş

insanların, kendilerini soyutlamalarını normalleştirmek için uydurdukları bir şeydir sanat. Sokakta açıklıktan ölmek için yapılmış bir şeydir sadece. İnsanların dikkatlerini çekmesi içindir. Ortak bir noktada birleştirmeye çalışmasıdır. Bireyleri oyalatır. Onlar sanatı tartışırken sanatçılar dikkati dağılmış izleyicilerin ceplerini yoklar. Bundan uzun bir süre sonra insanlar buna uyanmaya başlamışlardır. Bunu fark eden sanatçılar, yine başa dönmüş ve bu sefer insanların ağızını bantlamışlar, böylelikle kimse gördüğünü birbirine aktarmasın ve sadece sanatçının dediği şeyleri arasınlar, kavramsal sanat.

Bir neden için sanat. Sanatı tek bir noktada tutamayız. İki boyutlu dünyaya yerleştirilmiş bir küredir sanat. Gölgesini ikinci boyuta düşmüş gibi görürüz fakat kendisi hala üçüncü boyuttadır. Eğer üçüncü boyutta ve uzayda, sanata yukarıdan bakarsak gölgesi aşağıya düşer, sağdan bakarsak sola ve soldan bakarsak sağa. Kendimizi referans noktası seçmezsek eğer boşluğa. Peki, sanatın gölgesi yoksa nereye düşer görüntü? O kürenin boyutunu nasıl algılarız öyle olursa? Herkesin boy boy gölgesinin dolaştığı bir evrende gölgesiz olmak mı, acınası bir durum olmalı. Sanat bir ağaçtır. Dallanıp budaklanmıştır. Sonbaharda yapraklarını döküp yazın meyvesini verecektir. Sanat kendini ne olarak göstermek isterse odur. Maskeli balo oyunundaki katildir, okyanustaki damladır, evrendeki yıldızdır... Sanat yoktur, toplantı vardır, toplanış vardır. Birbirleri içinde varlığını sürdüren anlam arayışıdır bazen. Farkı duyguları canlandırıp anı yaşatabilecek güçtedir. Sanatçı, içinde kaybolduğu, boğulduğu benliğini salar dış oluşuma(?). Sanat toplum içinse tüm toplumu ilgilendirir mi sanat?

Hiçbir şey için sanat. Sanat diye bir şey yoktur, insanların korkularından kaçmak için sığındıkları bir yanılsamadır sadece.

Vagona Sığmayan Düşünceler

dönüm

İpek Ece Okatan

Ben doğma ve büyüme İstanbulluyum. Küçüklüğümde beri en çok sevdiğim şeylerden biri de toplu taşımayı kullanmak, özellikle de trenleri... İstanbul'da kaos sözcüğünün kelime anlamı olan bu ulaşım çeşidi, insanların çokça yakındığı bir şey ama bu; beni en çok hayatta hissettiren şeylerden biri.

Amerikan filmlerinde aileler kocaman bir arabaya biner, onun içinde sohbet eder ve her yere arabayla giderler. Ben ilkokuldayken ailemle arabaya bindiğim kadar Kadıköy-Kartal metrosuna binerdim, arabaya binmeye de her zaman tercih ederdim. Trende toplumun bir parçası olduğunuzu fazlasıyla hissedebilirsiniz. Birinin kısa süreli bir telefon konuşmasından bile hayatının çok küçük bir kesitini öğrenebilirsiniz veya ayakta durmakta zorlanan birine yer vererek onları sevindirebilir, üniversitede okuduğu için paraya ihtiyacı olan iki



müziyene cebinizde kalan 5 lirayı vererek yüzlerini güldürebilirsiniz. Ancak siz de benim gibi iseniz bu saydıklarımın yanı sıra müzik eşliğinde kafanızın içinde vakit geçirirsiniz.

19 Ekim 2022, saat: 16.07

Trendeyim. Çok yorgunum. İki günde toplam 6 saat uyudum galiba. Dün de yanımda kahve getirmeyi unutmşum, kantinden almak zorunda kaldım. Daha önce hiç içmedim ama deterjanın tadı böyle bir şey olmalı. Gerçekten çok çalışıyorum ama insanlar yine de benden çok daha önde gibi hissediyorum. Haftanın iki günü okulda ek ders alıyorum, okuldaki iki İngilizce kulübünde de varım ve haftada bir gün bunların eğitimlerini veriyorum. Eve gelince yorgun olsam da ders çalışıyorum. Keşke flüt çalmaya ve kitap okumaya daha çok vakit ayırabilsem ama olmuyor ki. Boş vakitlerimin her saniyesini beni dinlendiren, sevdiğim insanlarla geçirmek istiyorum. Evet kitaplar ve filmler de dinlendirici olabilir ama sevdiğim kadar değil. Bazı insanlar 3-4 kulüpte, düzenli kitap okuyor ve notları benimkilerden daha yüksek. Sosyal hayatları da sağlıklı bir şekilde varlığını koruyor. Nasıl yapıyorlar? Sürekli koşturuyor gibi hissediyorum ama koşu pistinde değil, dönen bir çarkın içinde. Kendimi boşuna yoruyor gibi... Yaptıklarımın hiçbirisi boşuna değil ama diğer yaşlıtlarımın yaptıklarıyla kıyasladığımda hiçbir şeymiş gibi görünüyorlar. Beni özgün kılmaması gereken özelliklerim bile insanlarda sıkça bulunabildiği için herhangi bir anlam ifade etmiyor. Beni diğerlerinden ayırması gereken özelliklerim bile kendimi sürekli kıyasladığım ve belki de aynı zamanda ilham aldığım bu insan grubundan iyi yönde farklı kılamiyor. Bu insanlarla eninde sonunda aynı yerlerde olmak isteyecek, aynı üniversitelere başvuracağım. Ben de bir üniversite olsam kendimi seçmem, onları seçerim. Okulu ne kadar çok istediğimle ilgilenmezdim. Sonuç olarak o insanlar daha başarılı, daha çok yönlü, daha çalışkan. O okulun hayalleriyle yatıp kalkmam, öğrenci kabul departmanını ilgilendirmiyor. Baktıkları tek şey sonuç. Sürece kendimi ne kadar çok adadığım onları neden ilgilendirsin ki? Bu

kadar yorulmam onlar için hiçbir şey ifade etmiyor. Onların aradıkları şey mükemmel. 1.0 öyle bir puan, mükemmel. AB vatandaşı olmayan toplam on altı insan kabul ediyorlar ve bu insanların on altısı da mükemmelden aşağı olamıyor. Mükemmelin varlığı ne kadar tartışma konusu olsa da bu verilen ders notu istatistikleri, benim için yeterli deliller. Hayallerim çok yüksek, farkındayım ama bunları yapmadan hayatımı tamamlamak istemiyorum çünkü tüm potansiyelime ulaşmamış olacağım için hayatım tamamlanmak yerine eksik kalacak. Amacım hayatımın son günlerinde başarılı bir insan olarak anılacağımdan emin olmak değil, zaten nasıl başarılı bir insan olunur bilmiyorum, bildiğim tek şey var oldukları. Benim isteğim bu olmadığı için bilmeme gerek olduğuna da inanmıyorum. Benim istediğim tek şey, o an geldiğinde, kendime koyduğum hedeflere ulaştığım bir hayatın son günlerinde olduğumdan emin olmak. Bu hedefler başarılı bir insanın yapması gerekenler de olabilir, yapmaması gerekenler de.

Bunlar her gün iki kere bindiğim trende, normal bir günde, aklımdan geçen "normal" düşüncelerim. Evet, çok fazlalar. On altı gibi küçük bir yaş için, on gibi az bir vagon sayısı için, hatta yüz altmış santimetre gibi kısa bir boy için çok fazlalar. Küçükken trene haftada bir, Kadıköy'e gitmek için binerdim. O zaman aklımdan geçen düşünceler Baylan'a gidip "Kup Griye" yemek, Moda tramvayına binmek, sahilde vakit geçirmek gibi daha ulaşılabilir hayallerden ibaretti. İsteklerim ulaşılabilir olduğu için kaygılarım da azdı, her şey çok daha basit ve erişilebilirdi ama sonra ben; çok fazla olmasa da büyüdüm. Ben büyüdükçe hayallerim büyüdü. Benim büyümem durdu, akranlarımda büyümesi durdu. Onların büyüyen hayalleri durdu ama benimkiler durmadı. Bir anda her şey çok küçük gelmeye başladı. Ailemdaki en iyi olmayı isterken bir anda okulda en iyi olmayı, geniş çevremde en iyi olmayı, ülkemde en iyilerden olmayı ve son olarak

Dünya'da en iyilerden biri olmayı ister oldum. Her yer küçücük kaldı, benim hayallerim sığamadı, 10 vagonlu bir trene bile. Hayaller hedefe dönüştü, hedefe dönüştükçe "Yapamazsam ne olacak, kendimle ne yapacağım?" korkusu, karanlık bir duman gibi etrafımı sardı. Beynim kendi kendine zarar veren bir makineye dönüştü. Hayallerimde huzuru bulurken bir anda hedeflerim kocaman birer canavar kesildi. Tam o korkunç canavarlara yenik düşecekken çok garip bir şey oldu. Bu trenlere binen o küçük kız aklıma geldi. Bu hayallerin tohumunu atan o çocuk. Onun bir suçu yoktu, sadece çok güzel hayaller kurdu ve biraz büyüdü ancak ben ona durmadan çok kırıcı şeyler söylüyor ve onu durmadan çalıştırıyordum. Hâlâ aynı kişi olduğumu unutup kendi kendimi zehirlemiştim. Bindiğim trenler aynıydı ama kafamın içi çok daha karmaşık olduğu için, vagonlara binen kişinin de aynı olduğunu unutmuştum ve tam kendimi hedeflerime ulaşamayacağımı düşündüğüm için hırpalarken, doğruyu hatırladım.

9 Kasım 2022, saat: 16.30



Ben hâlâ aynı kişiyim. Her gün nefret kustuğum, sözlerimle canını acıttığım kişi sadece kendine dünyada bir isim yaratmak istedi. Bugünlere gelmem için her şeyini feda eden, beni her şekilde seven onca insan varken ben kendime zarar veremem. Herkes bana bakıyor. Yanaklarım çok ıslak ama umurumda değil. Kendime ettiğim lafları nasıl edebildim anlamıyorum, ondan özür dilemek istiyorum. Hayatımın büyük bir kısmı şu trenlerde geçti ve ben her seferinde vagonun içine adımımı attığımda kendimin daha iyisi olmalıyım, daha kırılmışı değil. Kendimi çok yordum, çok yorgunum. İnmem lazım, eve geldim.

Bu anlattıklarım benim gerçekten tren-
deyken zihnimden geçmiş düşüncelerim.
Kimi zaman vagona sığamayacak kadar
karmaşık ve agresif kimi zaman da vagona
sığamayacak kadar canlı ve sınırsız... İç-
dönük biri olarak toplu taşımada tek başıma
veya sevdiğilerimle geçirdiğim her saniye
benim özüme döndüğümü hissettiğim bir
terapi vakti. Bazen kendime göstermem
gereken şefkati gösterip göstermediği
kontrol ediyorum, bazen arkadaşlarımla

sohbet ediyorum, bazen de
yeryüzünde en sevdiğim
insanla en saçma veya en
anlamli şeylere gülüyorum.
Bazen her şey çok fazla
geliyor ağlıyorum. Haya-
tımın her anına şahit olmuş
ve olmaya devam eden bir
kavram trenler. Beni
büyüten, olduğum insana
dönüşümü izleyen şey-
lerden biri. Sırf bu sebep-
lerden, bir de camdan man-
zarayı müzik eşliğinde
seyretmeyi çok sevdiğim
için, en değer verdiğim
zamanım trende geçirdiğim
anlar.

Veronika Ölmek mi İstiyor

dönüm

Almira Nehir Koşal

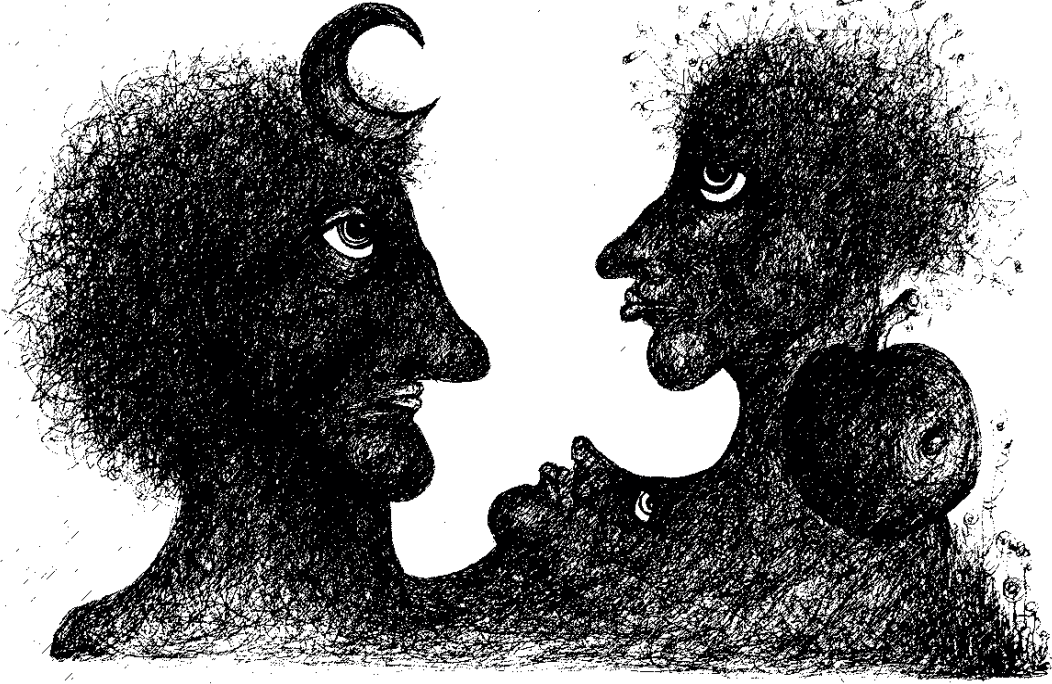
“Siz farklı bir insansınız ama herkes gibi olmak istiyorsunuz.

Bu da bana kalırsa ciddi bir hastalıktır.”

Bir hafta yaşam süreniz kaldı ve bugüne kadar yapamadığınız, cesaret edemediğiniz ne varsa yapmak istiyorsunuz. Açıkçası bu yapılamayan şeylerin birçoğu toplum kurallarıyla beraber gelen duygularımızı, düşüncelerimizi bastırmamızdan kaynaklanıyor. Toplumdaki normalleri kabulleniyoruz. Kabulleniyoruz çünkü anormal ve sıra dışı gibi kelimelerle etiketlenmekten kaçınıyoruz. Kendimizi topluma kabul ettirmek için belirli ön kabullerle düşünüyoruz. Çocukken bilim insanı veya sanatçı olma isteklerinin yerini zamanla avukat, doktor, mühendis olma gibi istekler alıyor. İşte yaş ilerledikçe toplum bizim hayal dünyamızı ve hevesimizi körleştiriyor. Sonucunda birbirine benzeyen, alışlagelmiş hayatlarımız oluyor ve iyisi mi bu kopya organizmalar olarak özgün insanlara anormal etiketini yapııştırıyoruz. İşte bu kitapta bu sebepten ötürü kendinizden illaki bir parça buluyorsunuz. Neticede hepimizin toplum korkusuyla yapamadığı ve sınırlarda olmadıkça anlayamadığı değerler var. Yazarın akıcı diliyle birlikte zaman zaman duraksayıp bazı konuları size yeniden düşündürtecek, toplumun sizden atlamasını istediği detayları fark etmenizi sağlayacak ve belki de

kabullenmekte zorlandığınız normallerin gerçekten de kabul etmesi zor şeyler olduğunu anlamanızı sağlayacak; ölümün bir kurtuluş yolu olmadığını, hayatın bundan çok daha fazlası olduğunu hatırlatacak. Veronika'nın duygularını hissedecek, her deneyiminin düşüncelerinde nasıl köklenmeler yarattığını ya da o kökleri nasıl koparıp attığına şahit olacaksınız.

Veronika henüz çocukken anne babası boşanma kararı almış ve Veronika bu boşanmaya engel olmuştu. Fakat ebeveynlerinin evliliği devam ettirebilmek adına ödediği bedelin altında ezilmiş ve varlığını onları mutlu etme ya da en azından tedirgin etmeme üzerine konumlandırmıştı. Her şey için yeteri kadar çabalıyor, haddinden fazla sevinmiyor, üzülüyordu. Yeni şeylere heves etmiyor, düşmeye fırsat vermediği için kalkamıyor, birbirini tekrar eden günler içinde kendini tekrar eden bir kadın olarak yaşıyordu. İlk gençliğinde kendine empoze edilen her şeyi kabul etmiş gençliğinde ise bir şeyleri değiştirmek için çok geç kaldığını düşünmüştü. Ulaşması gereken her şeyi elde etmişti. Bakınca güzel, düzenli bir hayat sahibi ve romantik ilişkileri olan genç bir kız vardı. Fakat varlığının hiçbir anlamı kalmamıştı çünkü her şey her gün aynıydı. İçindeki bu toplum normallerini omuzlarına yük etmişti ve gençliğini yitirdiğinde sorunların birbirini kovalayacağını, dost-



ların birer birer kaybolacağını biliyordu. Dolayısıyla yaşamını sürdürmekte hiçbir şey kazanmayacaktı. Dünyadan haberi olan gazete okuyan biriydi ve her şey yanılttı. Bu da onu aciz kılıyordu ve her şeyin ölümle son bulacağından emindi. Tanrı varsa bu dünyayı erkenden terk etmeyi seçen yaratıklara karşı cömert davranacaktı, hatta onları burada vakit harcamaya zorladığı için özür bile dileyebilirdi. Arkasından üzülecek pek kimsesi de yoktu. Tanıdığı çoğu insan başkalarının başına gelen kötü olaylardan ne kadar üzülmüş gibi gösterse de aslında kendilerini mutlu ve şanslı hissettikleri için başkalarının acılarından zevk alıyorlardı.

İşte tüm bunların sonucunda Veronika yaşamına son vermeye çalışır, fakat kendini yoğun bakımda bulur. Bir haftasının kaldığını öğrenir ve zaten hayatı boyunca bir şeyleri beklemiştir. Babasının eve gelmesini, sevgilisinin mektubunu, tatilleri, trenleri...Veronika akıl hastanesinde kalır ve bu süreçte tanıştığı insanlarla hiç

ummadığı deneyimler yaşayarak hiç ummadığı şekillerde etkilenir. Aslında içinde başka sevebileceği Veronikalar olduğunu fark eder. Kendini gerçekleştirmesini sağlayabilecek sınırsız bir özgürlük alanına düşer. Çünkü kimse yaptıklarından ve söylediklerinden sorumlu tutulmaz, yargılanmaz; neticesinde yargılayacak olan kitle de "akli dengesini yitirmiş" olanlardır. Kitaptaki olaylar ve sözler bize sürekli normal, deliyi ve akıllıyı sorgulatmakta. Aslında normal olan haklıdan ziyade çoğunluğun üzerinde hemfikir olduğu konulardır. Buna itiraz eden herkes uçuk, kaçık ya da delidir. Veronika ölüm vaktine dek kendini aşar: Aşık olur, kendinden ödün vermeyerek her şeyi son damlasına kadar yaşar ve hiç yapmayacağını düşündüğü hareketlerde bulunur. Ve sonunda ölüm zamanı gelip çattığında Veronika'nın ölmediğini görürüz. Onu gözeten Dr. Igor aslında kızın üstünde bir deney yapmıştır ve vitriol denen bir madde kullanmıştır. Genç kıza ölmeyeceğini söyleyememiştir. Ama bu bir nevi iyilik

olmuştur. Ölüm korkusu duyan Veronika istediği gibi yaşayabilmeye, yaşamdan keyif almaya ve anlam bulmaya başlamıştır. Bu ölümler yaşam arasında sınırda olma durumu ona yaşam sevincini öğretmiştir.

Kitaptaki detayların incelemesine geldiğimizde ise aslında yazarın kendi hayatından izler taşıdığını ve "Eduard" adlı bir karakterde kendi kimliğiyle okuyucunun karşısına çıktığını görürüz. Yazar gençliğinde anlamlandıramadığı bir şekilde anne ve babası tarafından akıl hastanesine yatırılır ve bir gün bu deneyimleri hakkında yazacağına söz verir. İşte eseri gerçekçi kılan neden yazarın akıl hastanesi ortamına hakim oluşudur.

"Vitriol" kavramına gelirsek simyadaki "Visita Interiora Tellus Rectificando Inveniens Occultam Lapidem" cümlesinin baş harflerinden oluşan kelimedenden bahsedilmektedir. Türkçesi "Dünyanın içini ziyaret et, arıtırken gizli taşı bulacaksın." olan bu cümle içe dönüşle hakikatin bulunabileceği bilgeliğini içermektedir. Ayrıca bu kelimeyle Sümerlerin "Inanna'nın Yeraltı Yolculuğu" efsanesi hakkında metafor yapılmış olabilir. Böyle ele alırsak Veronika'nın intihar teşebbüsü ile bir nevi yeraltı dünyası olan akıl hastanesine gitmektedir; acıyla kendine dönüşüp arınmaktadır. Yani bu vitriol denen maddenin temel mantığı bu şekildedir. Vitriol zehirlenmesinin anlamı acılaştırma; her türlü duyguya karşı duyarsızlaşma, hayattan zevk almama durumu olarak açıklanabilir. Bunun üstesinden gelecek tek şey de Dr.Igor'a göre ölüm

bilincidir.

Kitabın betimlemelerinden de söz etmeden geçilmez tabii. Veronika'nın nasıl bir psikolojisinin olduğu, ailesinin muameleleri sonucu oluşan kimliğini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Burada ise kimliğiyle ilgili çıkarımlarda bulunmak gerekir. James Marcia "Kimlik Statüleri" kuramında iki olgudan bahsetmektedir: Bunalım ve bağlanma. Bunalım; kimlik arayışında olan bireyin yeni yollar aradığı süreçtir. Bağlanma da kişinin kimliğine yaptığı yatırımdır. Bu kişinin değerleri, benimsediği ideoloji

veya bir kariyer seçimi olabilir. Bu iki olguya bağlı olarak dört farklı kimlik oluşur. Dağınık kimlikte ne bunalım ne de bağlanma vardır, yani kişi bir arayış içinde değildir ver tercihleri de yoktur. İpotekli kimlikte bunalım olmadan bağlanma gerçekleşir. Kişi ebeveynlerinin kararlarıyla bir kimliğe sahip olur. Kararsız kimlikte bunalım varken bağlanma söz konusu değildir. Başarılı kimlikte ise bunalım sonucunda başarılı bağlanmalar gerçekleşir. İşte yazar, Veronika'nın ipotekli kimliğe sahip olduğunu; geçmişteki deneyimlerine, ailesiyle olan ilişkisine ve yaşamak istemediği bir hayatı yaşamasına inerek etkileyici bir şekilde anlatmaktadır.

Bence en güzel kitap insanın içinde kendinden izler bulduğu kitaptır, bu yüzden de okunmaya değer bir kitap olduğunu düşünüyorum. Yazımı şöyle bitirmek istiyorum: Hayat mutlu olacağımız şeyleri erteleyecek kadar uzun mu?



Sefiri Hasilkalem

Taze bayatlamış duygu
Satırlar sonunu buldu
Kalemim kıpırdamaz
Kalbim fazla çarpamaz oldu

Ben bir zaman maşuğun
Şeyhim leyla geceleyun
Sen yüzüme bir an bakmaz
Yâr idin, yaramaz oldun.

Söyleyeceğin bittiği
Geleceklerin gittiği
Bir ayrımıdır ki uçsuz
Ucunun oldum Sefiri

İlker Yasin Başdağ

Zalimliğin Portresi

dönüm

Zehranur Döğenci

"Dorian Gray'ın Portresi"ni en başta insanlar üzerindeki çarpıcı etkisinden habersiz, sadece okunması gereken bir klasik olarak bildiğim için elime almıştım. Ben okurken altını çizirim tekrar okunmaya değer bulduğum cümleleri. İşte bu kitabı okurken de kalemi kullanma sıklığımdan anladım öyle sıradan bir kitap olmadığını.

Kitap Oscar Wilde tarafından 1890'da yazılan yegane roman. Söylentiye göre arkadaşının "Sen roman yazamazsın." iddiası üzerine odasına kapanarak iki günde yazmış. Böyle bir eserin böyle bir kısa zamanda yazılması fikrine elbette insan hayran kalıyor ama bu kitabı değerli kılanın bu özellikle kısıtlı olmadığını düşündüğüm için söylenti asılsız ise de pek üzülmem doğrusu.

Kitap ahlaksızlığı yücelttiği gerekçesiyle İngiliz basını tarafından sansürlenmiş ve Oscar Wilde'a yöneltilen suçlamalara kanıt olarak sunulmuş, bunun sonucunda kitabı yazmanın bedeli yazar için ağır olmuş ve hapse girmesine sebep olmuştur. Buradan da anlıyoruz ki bu eserin bize kazandırılması için büyük bir bedel ödenmiş. Buna değmiş mi diye sorarsanız hiç düşünmeden evet diyebilirim.

Roman, Dorian Gray adındaki üst sınıftan gelen ve büyüleyici bir güzelliğe sahip olan karakterimiz üzerine kurulu. Öyle bir güzellik ki söz ettiğimiz, kadın erkek ayırmadan her göreni kendine hayran bırakıyor bu genç adam. Tabii böyle büyük bir gücün sonuçları

da oldu karakterimize. Güzel yüzüyle edindi kendini yakacak insanları ve yine güzel yüzüyle yaktı onları. Ve ressam Basil'in bu güzelliği resmetmeye cürretmesiyle başladı bu güzelliğin getirdiği belalar. Genç adam kendi güzelliğini portresinde görmenin sarhoşluğuyla çok büyük bir dilekte bulundu ve laneti de bu dileğin gerçekleşmesi oldu. Dorian asla bu güzelliği kaybetmemek istedi ve bu güzelliği hiç kaybetmedi. Böylece insanlar onun görünüşünden onu saf bir melek sandılar, böyle bir güzellik kötü olamazdı sonuçta. Kötülük iz bırakırdı, yıpratırdı. Evet, Dorian kötülüğün izlerinden yoksundu ama kötülüklerinin izleri hala bir yerlerde saklıydı. Basil'in çizdiği o muhteşem portresi onun yerine yaşlanma ve çirkinleşme görevini üstlenmişti. Ama insanlar görmese de o kaçamadı bu çirkinliklerden. Yaptığı her şeyin sonucunu gördü o tabloda, kendinden tiksindi ama bu çirkinlikleri görmesi de kötülüğüne bir son olamadı.

Bir de Lord Henry var bu hikayede. Kitabın bu kadar etkileyici olmasını sağlayan asıl karakter. Marjinal fikirleriyle her cümlesi insana tesir ediyor bu karakterin. En çok da onun cümlelerinin altını çizdim belki de. Ama hayır, fikirlerini benimsediğim veya doğru bulduğum için değil, tam tersi beni dehşete düşürdüğü ve fazlasıyla dobra oldukları için.

Lord Henry de yine Dorian'ın büyüsünden çıkamayanlardan ama Dorian'ın onu etkilediği kadar o da Dorian'ın fikir hayatı üzerinde bir tesire sahip. Dorian'ın

kötülüklerine son vermemesinde de onu suçlamak en akla yatkın olanı. Oscar Wilde bu üç karakter içinse şunu söylüyor: "Basil Hallward ben olduğumu sandığım kişidir, Henry dünyanın ben sandığı kişidir; Dorian ise benim olmak istediğim kişidir, belki başka bir çağda...". Yazar bu konuda haklı çünkü ben de yazarı Henry'de gördüm okurken.

"Dünyada her şeye karşı anlayışlı davranabilirim, acı çekmek dışında, işte buna anlayış göstere-mem. Gereğinden fazla çirkin, feci, üzücüdür. Çağımızın

acıya karşı gösterdiği yakınlıkta son derece hastalıklı bir şeyler var. İnsan yaşamın rengine, güzelliğine, yaşam sevincine yakınlık göstermelidir. Yaşamın cerahatli yanlarından ne kadar konuşmazsak o kadar iyi bence." diyor Lord Henry. Çok merhametsizce geliyor bu sözler, ne kadar anlayışsız bir adammış bu Lord Henry diyorsun. Ama adam tamamen haksız da diyemiyorsun. Bu çirkin gözüken fikir biraz da aklına yattığı için kendine kızıyor-sun. İşte Lord Henry böyle ikna edici bir insan. Fikirleri uçuk geliyor ama fark etmeden benimliyor Dorian. Ve yine fark etmeden benimliyor okur. Lord Henry kişiliğiyle kendinden nefret ettirse de zaman zaman dediklerine hak vermekten kendimi alıkoyamadım. Bu güçlü düşüncüleri yazarın kendi benimsemese, bize aktarabileceğini düşünmediğim için de Oscar Wilde'ı Lord Henry olarak görmekte bir haklı olduğumu düşünüyorum.

Dorian'ın portresini çirkinleştiren kötülüklere değinmek gerekirse hiç hafif değiller bunlar. Genç bir kıza aşk vadediyor ama bencilce sebeplerle sözünden dönüyor ve kızın sonu



ölüm oluyor. İşlediği bu cinayetin üstüne dedikleri ise Dorian'ın dönüştüğü kişiyi özetlemeye yeter: "Kendini öldürmeye hiç hakkı yoktu. Çok bencillik etti doğrusu." Evet, Dorian birinin ölümüne sebep olup yine kendi çıkarlarını düşünecek kadar kalpsiz bir yaratığa dönüşüyor, ama kimse o yaratığı göremiyor çünkü o yaratık bir portreye hapsedilmiş haldeyken o bir çocuk masumluğunda dolaşmaya devam ediyor. Dorian vicdanını bastırıp işlediği günahı unutmaya çalıştı ama nafile. Unutmaya çalıştığı tüm günahları portresinde çizgi çizgi karşısına çıktı. Zalimliğinin portresi.

Böylece kitapta insanın sahip ulaşabileceği bencillik düzeyini, soğukkanlılıkla birini öldürmenin hangi duygularla mümkün olabildiğini ve insanın yapabileceği daha bir sürü kötülüğü önümüze seriyor. Yeter ki bu kötülükler onu etkilemesin, yüzündeki bir kırıkılık olarak bile. Ve Oscar Wilde kitabın sonlarına doğru yine Henry'nin ağzından bize anlatıyor durumu: "Yaşlılığın trajedisi insanın ihtiyarlaması değil de genç kalmasıdır."

Zebercet

dönüm

Mehmet Ali Davutoğlu

Park, lokanta, eczane... Arabalar Mersin'e, arabalar Ankara'ya, arabalar İzmir'e, arabalar... Ahşap, yaşlı, bitkin bir konak, pencerenin sol üstünde yeşil üstüne büyük beyaz harflerle "ANAYURT OTELİ", birkaç basamak merdiven, ağrıyan dizler, kapıda tabela: "AÇIK"... Kapıdan girince kuru havanın, ahşabın, rutubetin kokusu... Birkaç masa, birkaç koltuk ve sandalye sonra küçücük bir masa, masanın hemen arkasında ışık saçmaya çalışan ampul ve altında bir adam: Ze-ber-cet. Sigara dumanının ardında, gazete ile örtülmüş yüzü ve ışısız gözleri... Karşıda muşamba ile kaplı merdiven, merdivende kedi, masanın sağında bir kadın, kadının elinde paspas... Odalar, sıra sıra, numara numara: iki, bir ve üç...

Ödemiş Birgi'ye giderken Aydın'da geceyi geçirmek için kaldıkları otelde bir akşam vakti Zebercet ve Ahmet ile tanışır Yusuf Atılğan. Zebercet ve oğlu Ahmet işletir bu Anavatan Oteli'ni. Şöyle anlatır Atılğan: "Gece arkadaşım-la konuşurken 'Yahu,' dedim, 'bu adamın buradaki hayatı ne olabilir?' Merdiven altında oturan bir adam. Nasıl bir adamdır bu? Üstelik benim bunaldığım zamanlar. Anavatan Oteli ile bu durumu birleştirdim, kendi ruh durumumu da yansıtmaya çalıştım. Bu roman çıktı."

Edebiyatımızın iyi bunalan, bunalımlarını da bir o kadar iyi aktaran adamlarından biri olarak "Aylak Adam"dan sonra daha karanlık, daha dipsiz ve daha yalnız romanıyla çıkar karşımıza Yusuf Atılğan. Otobiyografik öğeler içermesinden de öte "modern dünyanın" yalnız ve yalnız olmuş erkeklerinin en aciz, en saklı rüyalarının ustaca ortaya serilişidir aslında Anayurt Oteli. Roman bir kadının "gecikmeli Ankara treniyle" otele gelmesiyle başlar. Kadın otelde kısa bir süre kalmasına rağmen Zebercet'in yaşamında büyük değişikliklere neden olur. Zebercet kadının gittiği günden sonra kadının kaldığı odaya konuk almayı bırakır ve odayı aynı kadının bıraktığı gibi tutmaya büyük bir özen gösterir. Yıllardır tekdüze giden hayatında küçük gözükken ama Zebercet için büyük olan değişiklikler yapar. Yeni kıyafetler alır, sık sık dışarı çıkıp dışarıda yemek yer ve kadının tekrardan geri geleceği günü bekleyerek günlerini geçirir. Kadının gitmesinden hemen sonra otele gelen "Emekli Subay" ile kısa konuşmalar ve ara sıra "ortalıkçı kadın" ile yaptığı zoraki konuşmalar dışında kimseyle konuşmayan Zebercet tekdüze hayatına devam eder. Otele gelen "tek gecelik eşleri", tiyatro grubunu, askere giden gençleri konaklar; günü gününe

otele gelenleri fişlere geçirir ve akşamları gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının bıraktığı odaya girer.

Odaya girdiği bir akşam üst kattaki Emekli Subay'ın odasından gelen ses ile irkilen Zebercet odadaki bir çay bardağını kırar. Ertesi gün Emekli Subay'ın otelden ayrılmasıyla Zebercet otele müşteri almamaya başlar. Emekli Subay'ın otelden ayrıldığı gün dışarı çıkan Zebercet yemek yer ve kendini bir horoz dövüşünde bulur. Orada tanıştığı Ekrem adlı bir oğlanla sinemaya gider. Burada Ekrem ile "yakınlık" kurmaya çalışan Zebercet bunda şüpheye düşse de filmin sonuna kadar sinemada kalır ve film çıkışı Ekrem'i otele davet etmeyi düşünse de bundan vazgeçer.

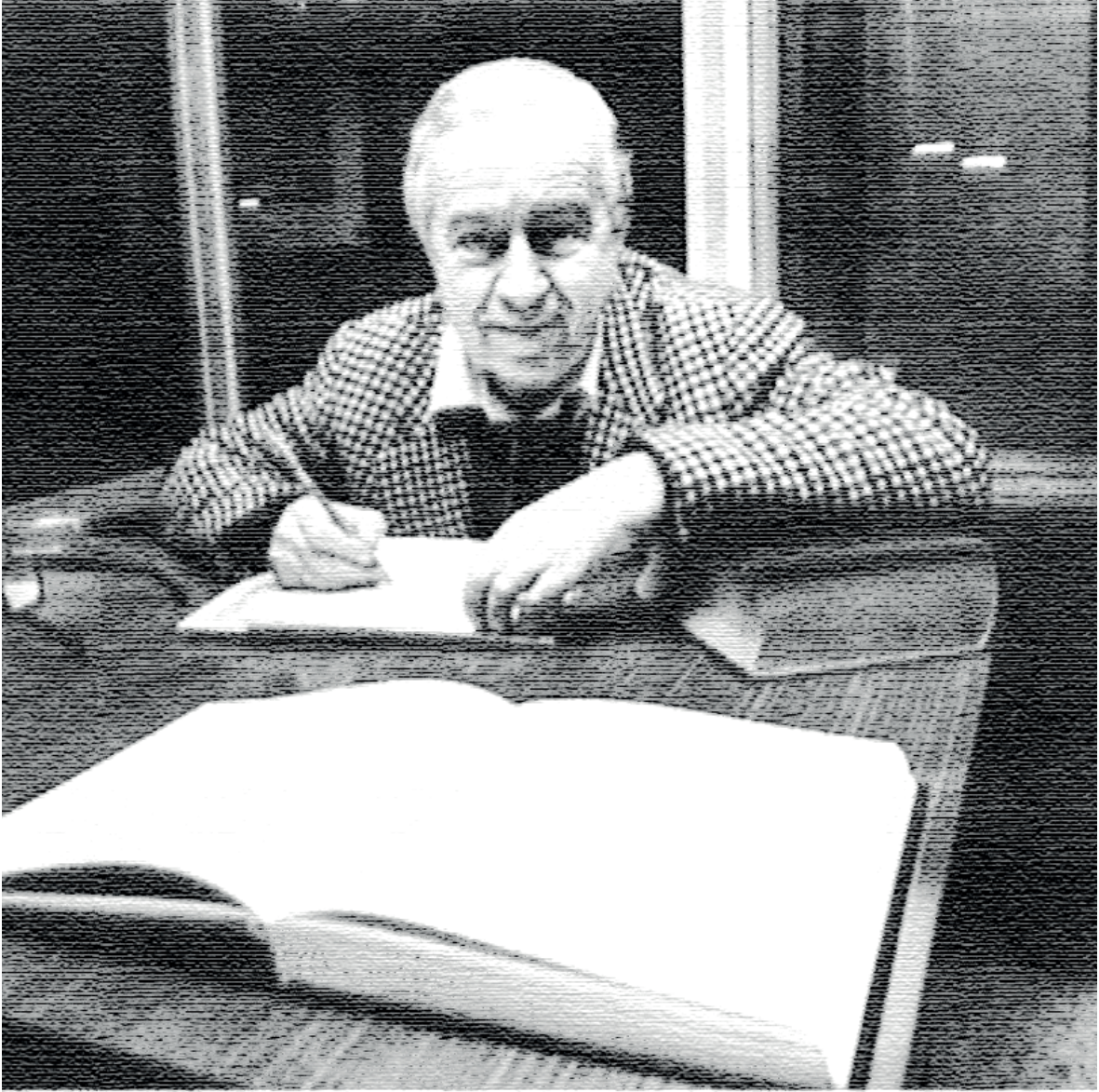
Bundan sonra otele dönen Zebercet ortalıkçı kadının odasına girer ve her zamanki gibi onunla ilişkiye girmeye çalışır ancak bu sefer aniden kadının boğazına yapışır ve onu boğar. Bunu otelin kedisini öldürmesi takip eder.

İlerleyen günlerde otele gelen polisler sayesinde Emekli Subay'ın kızını boğarak öldürmüş bir katil olduğunu öğrenir. Ardından yıllardır günü gününe yazdığı fişleri ilk defa kendisi karakola götürür, burada da fişleri aslında kimsenin okumadığını öğrenir. Bundan sonra Zebercet parka gider ve otele daha önce gelen "geçici eşlerden" olan bir kadına otele gelmesini teklif eder. Kadın geleceğini söylese de dediği saatte gelmez.

Bundan sonra tekrardan otelden çıkan Zebercet her zaman yemek yediği restorana gider. Ordan Ekrem'i görmek umuduyla sinemaya gitse de Ekrem'i bulamaz ve sarhoş olduğu için sinemadan atılır. Otele dönerken Ekrem ile sinemaya gittikleri gün kestane aldıkları kestaneci ile kavga eder.

Otele dönen Zebercet birkaç günü otelde geçirir ve bir Pazar sabahı kendini çamaşır ipi ile asarak intihar eder.

Gecikmeli de olsa Ankara treniyle gelen kadın aslında bir ışıktır Zebercet için. Ümidin ışığıdır, yaşama tutunmanın ışığıdır, üzeri toprak ile kapanmış tutkuların artık ara sıra çıkan gövdesinin ezilemeyebileceğinin ilanidir. Kısa bir süreliğine görmüş olmasına rağmen ölümüne kadar götürür bu ışık onu. Ya artık



unuttuğu "insan" olmayı bulacak ya da ölümüne koşacaktır. Kadın gittikten sonra korumaya çalışır ışığını, güçlendirmeye de. Kıyafetler alır, tıraş olur. Fakat o bardağı kırmasıyla ışık da kırılır.

Ertesi gün bütün bu olaylara habersizce, bilmediği halde tanıklık etmiş Emekli Subay ayrılır otelden. "Gelmeyecek." der Zebercet. Dışarı çıkar, yalnız başına yemek yer, sıkılır. Horoz dövüşüne gider. Amacı horoz dövüşü izlemek değildir, birilerini görmektir sadece; daha önce görmediği birilerini.

Ekrem'i görür. Bir anlığına inanmak ister yeni bir ışık bulduğuna. Filmin bitmesini bekler. Ekrem'in teklif etmediği halde otele gelmesini bekler, onu hissetmesini ister ama bu da olmaz.

Hissedilmek ister. Otele gider. Ortalıkçı kadının odasına girer. Kadının onu hissetmediğini düşününce artık dayanamaz, kadını boğar. Bu acısına tek şahidi otelin kedisini de öldürür.

Emekli Subay'ın kızını boğduğunu öğrenir. Kendisi gibi... O şık görümlü koskoca Subay'ın alçak bir katil olduğunu görür. Karakola gider özene bözene yazdığı fişleri okunmadan, değersiz bir kağıt parçası olarak çöpe atılır.

Son bir denemeyi gene de kendine layık görür Zebercet. Kadını otele çağırır ama kadın gelmez. Parasıyla bile yanında olmazlar. Sarhoş olur, sinemaya gider. Film izlemeye değil, Ekrem'i görmeye. Onu da göremez. Sokaktaki öylesine bir kestaneci bile Zebercet'i sevmez, onunla kavga eder.

Sokaktaki adamın bile onu istemediğini, parasıyla bile kimsenin hiçbir zaman onunla olmadığını ve olmayacağını anlayan Zebercet üzerindeki toprağı atar ve içindeki kaynayan dipsiz karanlığın içine kendine bırakır.

Gerçeklere inanmaktan kendini alıkoymayı bırakmış yalnız bir adamın olası bir kurgusudur Zebercet.

Dönüm

Sayı : 10

15 NİSAN 1953

15 Kuruş

SANAT KARŞISINDA

Şu günlerde ne zaman ak kâğıt üstüne mavi mürekkeple bir şeyler karalamak istesem elimde olmadan «sanat» kelimesini sık sık kullanıyorum. Buna geçici bir hastalık mı desem, yoksa bir çesit aşıklık mı, pek kestiremiyorum. Sanattan ne istersin be adam, diye düşünsem belki iyi edeceğim, belki kötü. Yapamıyorum, elimde değil. Sanatın benden beklediğini başarabilecek miyim bilemiyorum ama, herhalde ben sanattan çok şeyler bekliyorum.

İçimizden birçokları günümü zün sanatına söyle bir göz atar, dudak büküp dururlar. Karşılarında şiir mi var? Git canım derler bu da mı şiir, böyle şiiri ben de yazarım. Karşılarında hikâye mi var? Yine açarlar ağızlarını: Hikâye demek ne duyduksa, ne gördükse yazmak mı demektir der gülp geçerler. Onların karşısında istediğiniz kadar dil dökün, iyi örnekler gösterme çalışın, yine de fikirlerinden şaşmazlar.. Şiir dedin mi saçma, hikâye dedin mi kararsız, resim dedin mi acalıp diye diretir dururlar. Aydınlarımız sanatçıdan bir şey söylemesini değil de, istedikleri şeyi söylemelerini istiyorlar herhalde.

Sanatçı okuyucularına ne verebilir? Onlarda olmayan bazı şeyler. Yahut uzun bir zaman uyuyakalmış duyguların kıpırdanışını, günler boyu huzur ve saadet.. Çılınca aşk, geniş hâtıralar.

Okuyucular kendilerini içten sarsacak bir olay karşısında bağlanırlar hemen. Sanatçıyla beraber duyar, anlar, yaşarlar. Odaında oturan bir okuyucu hikâyeciyile beraber karşılıklı konuşur, ona sualler sorar sanki. Hikâyesiyle tanıştığı hikâyecinin duygularını bir-bir bilir, düşünceleriyle ortaktır. Okuyucu, sanatçının beklenmedik bir anda sevine getiren bir misafir gibi odasına gelmesini ister.

Şair desen, okuyucu ondan da çok şey ister, mısralarını kendine göre, düşüncelerine göre söylemesini ister. Durum aşağı yukarı böyledir işte. Durum böyle olunca istiyen bir yazar okuyuculara çok şeyler verebilir. Bu verdikleri gerçek midir, değil mi? Orası incelenmeğe değer. Yahut hiç söz edilmese de olur. Okuyucunun her istediğini vermek bir sanatçıyı çoraklaştırırsa gerek. Bu, huc-

YOLCULUK

*Bu sefer daha zor oldu ayrılması,
İstasyondan ne çabuk kalktı tren.
Ya gözlerimde biriken yaşlar
Erkeklığıme rağmen.*

*Yolculuk bu,
Omuz omuza kederliler, neşeliler.
Biri gecenin yalnızlığına karşı,
Oturmuş târkâ öyler.*

*Az sonra hasretine kavuşacak bir kadın,
Tarifsiz sevinçler içindedir.
Şimdi onun için herşey güzel,
Dünya başka biçimdedir.*

*Bugün bütün günlerden sıkıntılı,
Trene inat uzadı yollar.
Bir gariplik çaktı üstüne
Kaybolan ümitler kadar.*

Macit HINCAL

SU

Hayatın kaynağı... Tabiatın en hassas, en eşsiz varlığı... Asırları çağlı çağlı çiğnedin, hayat gürlü gürlü senin kucagında. Dünya senin üstüne kurulmuş. İnsanlık tarihi senle birleştirmiş, medeniyete seni katmış. Hayata «su!» diye başlayanlar, son nefesini «su!» diye verenler az mı ki? Cana can katan su!.. Şefkatli su!.. Gerçekler senin üstünde yürüyor, hameller seni vasıta yapıyor. Kudretin neye erişmez ki.. Hayatın sırları sende gizli, ölüm senin derinliklerinde. Sinsi su!.. İnsanlardan öç almak istercesine kuduran su. Niçin taşıyorsun? Azgınlığın ne? Suç hayatı senin kucagında bularlarda mı? Niçin köpüre köpüre medeniyete saldırıyorsun? Bırak!.. Yardımcı çiğneme. Seninle çimlenen bu tohum, yine seninle filiz versin.

Düşünün bir günün yorgunluğu altında bunalmışsınız. Yüzünüz terli alınızdan damla damla ter dökülüyor. Böyle bir günün sıcak yorgunluğunu suyun serinliğinde gidermenin sevinci, rahatlığı öyle hoştur ki..

Bozkırda mısınız, yerlerden yükselen sıcaklıktan mı bunaldınız, yağmur damlalarının beklemeşi o zaman daha başkadır. Tozlu yollardan ilerliyerek vardığınız bir köyün harman yerinde potur giymiş insanların sarı saplar arasında dolması sizi iyiden iyiyeye sarar olmuş, başakların üstünde gidip gelen sarı öküzün çektiği düven üç beş saatlik dönüşünde öküzü yorar. Güneğin sıcaklığında, insanlara hizmetten çekinmeyen öküzün de isteyeceği şey vardır. Su. Ovanın yer yer buğday savrulduğu yerlerinde dolayan toprak insanları yanıklıkların gidermek için dudaklarını ıslatacak bir su ararlar.

Köyün karşiki sırtlarında omuzlarında odun yüküyle inenler bir yol dinlenmeğe başladılar mı ellerini yere dayar bir ağacın dibinde kaynayan gözenin suyunu dudaklarıyla çeker kanıncaya kadar içerler.

«Ab gündür gümbed-i devvar rengi bilmezem
Ya mühit olmuş gözümde gümbed-i devvare su»

Rengârenk hayat içinde çoşan su. Zaman sana uyumsuz, insanlar senin içinde. Şirildarsın, yüzümüz güller; inersin, biz de ağlarız. Senden ayrıldığımız var mı ki? Dağ dağ devinen, sessiz sessiz uyuyan su. Söyle, niçin durgunsun? Çektiklerinin hüznü mü çöktü yüzüne? İçin için ağlama. Sebep yok! Oysaki, meydan senin, tarih senin, herşey senin.

Çoş çoşabildiğin kadar...

Baykan EREM

mi belli bir havuzdan durmadan su çekmeye benzer. Okuyucuya istediğini veren sanatçı kişiliğinden eksiltmelere katlanır. Okuyucunun zevki kişi zevkini harcar durur. Okuyucu kitlesinin istediği görenekler ve geleneklerden dışarı pek çıkamaz. Sanatçının bu

çerçeveler içinde dolması onu kişiliğinden uzaklaştırır.

Has sanatçı, içini dünyanın gidisine uydurmuş, yenilikler, peşinde koşan adamdır. Yenilik derken acaplıklar demek istemiyorum tabii.

Bedil EROĞLU

DÖNÜM

Kabataş Lisesi öğrencileri tarafından çıkarılır.
ONBEŞ GÜNLÜK FİKİR ve SANAT DERGİSİ

Sahibi ve yazışmaları Müdürlü:
Orhan ÜNAL

Teknik Sekreter: Hasan N. Pulur
İdare yeri: Kabataş Erkek Lisesi

Ortaköy - İstanbul

Basıldığı yer: SANAT BASIMEVİ

YOLDA İNSANLAR

Bir yola çıktım
Çıkış o çıkış.
İnsanlar gördüm
Şaşış o şaşış.

Uzayıp gidiyordu yol
Dertler gibi.
İnsanlar gördüm
Sevinçli - kederli.

Yolların yanısıra ağaçlar
Uzar ha uzar.
İnsanlar gördüm
Unutulmuşlar.

Çıkamaz olaydım yola
Yol teklin değil.
Yol kazası bu
Ne denir.

Yol dile geldi birden:
Uzun yollar bşyunca üstünden
Sayısız insanlar galip geçtiler
Kala kala bir karış toz..
Bırakıverdiler.

Hasan N. PULUR

BIRAKIN ÖLÜMÜ..

Bir tuhaftır insanların yüzü. Acılı günlerin uzak olmadığını anlamışlardır sanki. Öyle ya yaprak dökülmündeyiz..

Çoğu kadınlar, komşularına tanıdıklarına: «Bu akşam kötü rüyalar gördüm yine. Allah saklasın, kimse ölmesene bari!» diye hep bu zamanlarda söylerler.

Herkeste bir ölüm korkusu vardır. İnsanlar, bu ölümden neden çok korkarlar, anlamam. Siz neden hep ölümü düşünürsünüz? Düşünecek başka şeyler yok mu? Var. Öyleyse neden onları düşünmüyorsunuz?

Güzel bir evim; bahçem; çocuklarım olsun. Bahçede tavuklar besliyeyim. Renk renk civcivlerin olsun. Onların gagalarını açayım. Elimle yem yedireyim. Evimin damı akarsa, ellerimle aktarayım. İki tekerlekli bir arabam olsun. Asfalt yolda, mehtaplı gecelerde onunla gezeyim. Ay'ın deniz üzerinde Cennet'e giden yol gibi uzanan, tarif edilmez parlaklığını göreyim. Hayat ve yaşama fıskıran tath hayaller kurayım. Çocuklarımla çimenlerde oynuyayım; onlarla beraber ben de çocuk olayım. Eğleneyim. Güleyim. Yaşamamın, hayatın zevkini çıkarayım.

Bunların hepsi iyi şeyler. Neden bunları düşünmüyorsunuz da gidip, insanı hayatından bıktıran, kötü şeyler düşünmüyorsunuz?

Yüksel ŞAHİN

HİKÂYE:

DEVAM

Çekinerek yanına yaklaştı. Önce elleri gözümde çarptı: bilekleri kirli, çatlamış eller...

— İş var mı burda? dedi. Yüzüne baktım. Yeni yıkanmış bir yüz gibi kırmızı, şeffaf, kenarları kirli. Kasketinin altından saçları sarkıyordu.

— Ne işi? dedim.
— İş, çalışmak için.
— Bilmem ki, dedim. Ben buraların yabancısıyım.
— Benim gibi, dedi. Hemen gidecekti. Ben onla daha konuşmak istiyordum.
— Nerelisin sen? dedim.
— Erzincanlı.
— Yeni mi geldin buraya?
— Güzün geldim.
— Arkadaşların yok mu? —O başka taraflara bakıyordu—
— Yok, şey, hemşerilerim var, onlar çalışıyorlar, sahi iş yok mu?

— Bilmem ki! dedim. Ben yabancısıyım buraların. O döndü gitti. Kaldırımındaki boyacı:

— Ayakkabıları boyuyah! dedi. Aldırmadım. «Sonra boyatırım» diye düşündüm.

Deminki çocuk beni olduğum gibi bırakmıştı, biraz şaşırmış tım. Kırmızı burnuyla, kasketi altından sarkan saçlarıyla gözümün önüne geldi.

«Memleketini bırakıp gelirsın» dedim, kendi kendime. Ananı, kardeşlerini. «Evin, memleketin bırakıp gelinir mi hiç?» Her sabah, kamyonla geçen kömür amelelerini görürdüm. Kamyonun arkasına yığılmışlardır. Ellerinde küreklere, sırtlarında siyah ceketleri. Ama deminki çocuk, ne sıkıntıda, kimbilir. Hemşerileriyle, kimbilir nerde yatıp kalkıyorlar. Fakat, o kömür amelelerinden biri olsa sevinir. O zaman, işten çıkınca, şeffaf, kenarlarına doğru kirli yüzünde ter damlaları görünür. Kögede bir yerde, çıkını açar, içinden ekmeleklerini çıkarır. Arkadaşına:

— Dursun, der, şimdi memleket nasıldır? Şimdi, güzün, memleket...

— He be! der öbürü, öyle gözümde tütüyor ki. Gözünün önüne, kırçıl tepeleriyle, çayırılarıyla, koyun sürüleyle bir memleket gelir.

«Anam nâpıyor acaba?» diye düşünür. «Anacığım, beni yollar-ken ağladıydı.»

Büyük şehir gözlerimde büyümüşü. Denize doğru yaslanmış, küçük tepeleriyle, renksiz, sakin duruyordu. Deniz kıyısındaki tabaka tabaka kayalar gibi. Bütün apartmanların, üstüste evlerin, bütün fabrikaların içindeki vicik vicik insanları düşündüm. Haliç-in kenarındaki tersaneleri, işçi kadınları, erkekleri.

Sokaklar ıslaktı, otomobiller gelip geçiyordu. Tiyatroya gittim. Pardesülü, paltolu seyirciler birer birer doldular; pardesülerini, paltolarını çıkardılar; her zamanki yağlı insanlar. Çocuk, ameleleri unuttum. Zayıf bir adam etrafına acı acı bakarak geçti. Perde açıldı. Aktörler her gündü yapmacıklı rollerini oynadılar. Yalnız biri vardı içlerinde: Çocukluğundan beri taşıdığı dehşetin esiriymiş gibi, hareketlerinde mânalar taşıyordu. Hareketlerinde, konuşmalarında, sesinin berraklığında bütün bir çocukluğunun, gençliğinin, sonra, elle tutulur bir şeymiş gibi bütün bir insan ömrünün mânasını taşıyordu. O, varmış, yokmuş, her iki halde de aynı olan insan ömrünün. Sonra herşey bitti, perde kapandı. Seyirciler eski hayatlarına başladılar.

Caddelerde yalnız, kendimle konuşarak yürüdüm, durdum. Dağların ardındaki yolları, kağıtların iz iz ettiği, toprak, çamurlu yolları, yolların kenarındaki otları, ağaçları, uzaktan uzağa görünen dağları hayal ettim. Canım sıkılıyordu.

Birden onu gördüm. Oradaydı. Işıkların en bol vurduğu yerde, bütün mânasıyla duruyordu. Gözlerinde tüten hülyalar, dağlar ardındaki memleketler gibiydi: uzak ve tatlı. Onu seyrederken yeniden doğmuş gibiydim. İçimde küçük kasabalarda sabahın oluşundan, uyanıştan, işlere gidisten gelirmişçesine bir tatlılık doluyordu.

Akip giden hayat nehrinin ortasında kalmış küçücük bir ada gibiydim. Hayat iki yanından akıyor, bense duruyordum, karşıki dağları seyrediyordum, güneşin renklerle batışını.

Hayat bana, çocuklarının elinden tutmuş, gezdiren yufka yürekli babaları, ihtiyarları, yeni yetişen kızları, satıcıları gösteriyordu. Hele birini hiç unutamıyorum: sakat ayağını sürüye sürüye, elindeki teneke kutudan çiçekler satıyordu. Her masa önünde duruyor, çirkin yüzüyle sırtıyor:

— Çiçek ister misiniz? diyordu. Alacağı cevap çok kere:
— Ne yapacağız çiçeği!
— İstemeyiz! oluyordu.

O bıkıyordu. Her mäsada durup bir kere soruyordu. Belki bir delikanlı, yanındaki kıza alırdı diye.
O zaman kız güler, teşekkür eder. Sonra, gene hayallerine dönerler.

O ışıkların en bol vurduğu yerde, bütün mânasıyla duruyordu. İnsanlar hep birbirlerini sevmeli. Birbirlerini kardeş tanımalı, diyor.

Bana «Enayi» demiyor. Hak veriyor. Sonra başka şeyler konuşuyoruz: havadan, sudan. Dönüp geliyor. Ağaçların yeşilinin koyuulaştığı yere doğru. Ordan oya alabildiğine görünüyor.

Bütün bunları görüyorum. Gördüğüme göre yazmalıyım. Bir de defter aldım, gördüklerimi hep yazıyorum. Defterin sayfaları hemen hemen doldu. İçinde aşklar da yazılı.

Eğer defterimi, bir gün bir kız, tarlalara yakın külbelerden birinde okuyup, sonra da pencere önündeki küçük, boyalı saksıları

BİR ŞİİR KİTABI:

GÜN IŞIĞI

«Gece Gündüz», «Gün Sonu» ve sonra «Gün Işığı»; seçtiğim şiir kitapları bunlar, yakınlıklarını göstermek için sıraladım.. Gün Işığı, bir şiir kitabı için güzel isim, ama bütün günlük kitaplar hatırlanınca monoton. Kitabı isimlendirmek bir ayrı iştir, kitap ilk tesirini ismiyle yapar. Şiirlerde olduğu kadar isimde de yenilik aramak hakkımız. Aksal, kitabına daha yeni, daha taze bir isim veremeliydi kısacası..

Ben ve benim gibi şiirin izlenime varmasını isteyen, şiirde kendinden duygular, bilinip söylenemiyen ürpertiler arayanlar için «Gün Işığı» kandırıcı değil.. Güneş ışığı gibi keskin ve apaçık. Gözler gönle ve kafaya iş bırakmıyor.

Kitabın sevdiğim ve sevdiğim tarafı şiirlerin müzikten, sestene uzak oluşları oldu. Bir zaman dır şairlerimizin gene sese döner olduklarını hissetmekte, yeni akış için bunu korkulu bulmaktaydım. Aksal'ın yolu emin yol; yeter ki bazı kıvrımlarında rahmetli Orhan Veli'ye uğramasa, «Sevda» ile başlayıp «Aşk şiiri» ile biten altılı gurubu buna örnek verebiliriz. İmzasız rastlasam bu şiirlere, yanılır, Veli'nin derdim.

Şunu beğendim, bunu beğenmedim gibi cümleler taşıyan eleştirmelerin doyurucu olmadığını söyleyenlere hak veriyorum. Ama eleştiren de insan nihayet, tutulduklarını demeden geçemiyor.

Gün Işığı'ndan parçalar alıyorum yazıma:

Gel de eskisi gibi umutlan
Gül söyle elindeyse
Yaşadığın gündüz
Gece baştanbaşa yalan
«Tersine» nin son dörtlüğü,
«Tersine» kitabın başta gelenlerinden.

«Geçmiş güne türkü», «Bir kasabada uyanmak», «Anadolu yaylası» yeni, aydınlık şiirler. Anadolu yaylası:

Anadolu yaylasından geçtim
Bozkır havası aldım
Şaşkına döndüm
diye başlıyor.

«Sincanköy» şaşırttı beni. Sayfalarca duru şiirden sonra bu zorla seslendirilmiş gibi duran yedi dörtlüğü yadırgadım. Aksal neye özendi acaba? «Hikâye-i Sevda», «Gün Işığı» şairine yaraşmıyor «Sincanköy».

Atatürk şiirleri sadece kita-

sulamaya başlasaydı, gökten kuşların sürüyle geçtiği bir sırada, belki yazılanları anlardı. En gerçek hakikatı anlamış gibi titrerdi. Bombos ruhunda gökyüzündeki kuşların uçuşu gibi, bir kıpırdanma olurdu. O zaman kız, kendinden yıllarca evvel yaşamış insanların kaderini; hâtıra defterlerine kazınmış kaderi, aşkı, herşeyi anlardı. Yıllardır gördüğü karşıki eski evler, evler arasından gelen toprak sokaklar, damlar, herşey, gözünde bir bir değişirdi, yalnızlık hissedirdi. Ve, eğer duygulu birisiyse, ilk yaz gecelerine dayanmazdı, kırlarda gezmek isterdi.

RESİM

Bizi
Bu resim
Bir araya getirmiş

Sen Ahmet
Sen Mehmet
Sen Hasan
Ve sizler
Ötekiler

Bizi
Bu resim
Birazaya getirmiş

Yanyana
Kolkola
Altalta
Üstüste

Ama hepimiz
Öylesine
Uzağız ki

Rona AYBAY

Sabahlara Nisbet

Günler günleri götürdü
Gecelerce bekledim
Azaldıkça ümitler
Eridi gençliğim.

Bu günlerden arda kalan
Mahzun hatıralar ancak
Cimri sabahlara nisbet bu şiir
Bütün yalnızların olacak.

Nasuh DENİZ

NİÇİN

Niçin doğar güneş
İçinde sabahın sevinci
Ve akşamları batır
Turuncu?

Söğüt dereye düşer niçin
İkinci vakti keyfinden?
Ay karşımda durur
Telli pullu?

Niçin rüya görürüz
Korkulu?

Diğer UÇAK

bin değil, Atatürk şiirlerinin güzelliklerinden:

İzmir girişini Atatürk'ün
Bir kahve duvarındaki resimde
gördüm.

Ayağında Anadoludan getirdiği

Bir inanç gözlerinde tükenmez.

Ünsal SOYGÜR

Sabahattin Kudret Aksal, Varlık Yayınları, Yeni Türk şiiri serisi No. 16. Fİ. 100 kr.

Demir ÖZLÜ